

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

057 047 052

Bd. Mar. 1932

HARVARD LAW LIBRARY

Received

JUN 9 1931

Hungary

Feb. 17
UJLAKI GÉZA DR

HAZAI

   IPAR

AZ IPARI KEDVEZMÉNYEKRŐL
ÉS KÖZSZÁLLÍTÁSOKRÓL SZÓLÓ
TÖRVÉNY (1907 : III. T.-CZIKK).

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST,
BENKŐ GYULA KÖNYVKERESKEDÉSE
1908.

Kapható,
POLITZER ZSIGMOND és FIA
könyvkereskedésében
Budapest, IV., Kecskeméti-utca 4.

Ára 4 kor.
Digitized by Google

Hungary. laws, statutes, etc.
Industrial law

HAZAI IPAR

A HAZAI IPAR FEJLESZTÉSÉRŐL SZÓLÓ 1907:III. T.-CZIKK
S A VONATKOZÓ RENDELETEK ÉS EGYÉB TÖRVÉNYEK.

ÖSSZEÁLLITOTTA, MAGYARÁZTA ÉS JEGYZETEKKELL ELLÁTTA

UJLAKI GÉZA DR.

BUDAPESTI ÜGYVÉD.

TARTALOM:

ADÓ- S ILLETÉKKEDVEZMÉNYEK.

ÁLLAMSEGÉLYEK.

MUNKÁSLAKÁS-KEDVEZMÉNYEK.

KÖZSZÁLLÍTÁSOK. (ÁRLEJTÉSEK.)

HAZAI IPART TÁMOGATÓ PÉNZINTÉZETEKREŐL.

MAGYARORSZÁG CZIMERÉNEK HASZNÁLATA.

HONI SZÁRMAZÁS MEGVÉDÉSE.

BUDAPEST

BENKŐ GYULA KÖNYVKERESKEDÉSE

(V., Dorottya-u. 2. sz.)

1907.

Kapható
POLITZER ZSIGMOND és FIA
könyvkereskedésében
Budapest, IV., Kecskeméti-ucca 4.

For T
U

RÖVIDÍTÉSEK:

- Vu.* = A m. kir. keresk. minister 55.800/907. sz. rendeletével kiadott utasítás az 1907: III. t.-cz. I. fejezetének végrehajtása tárgyában.
- Ku.* = Utasítás az 1907: III. t.-cz.-nek (a közszállításokról szóló) II. fejezete végrehajtása tárgyában (kiadta a keresk. minister ugyancsak fenti számú rendeletével).
- Ksz.* = Közszállítási szabályzat (kiadta a keresk. minister ugyancsak fenti számú rendeletével).
- Jegyzet.* A közölt törvényekben és rendeletekben azon helyek, amelyekre az értelem súlya esik, áttekinthetőség kedvéért feltűnőbb betűkkel nyomattak.

JUN 9 — 1931 —

1907. ÉVI III. TÖRVÉNYCZIKK

a hazai ipar fejlesztéséről.*

(Szentelést nyert 1907. évi január hó 9-én. — Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1907. évi január hó 12-én.)

I. FEJEZET.

A hazai iparnak nyújtandó kedvezményekről.

(Adó- és illetékkedvezmények.)

1. §.

A magyar szent korona országában ujonnan keletkező, a technika fejlődése szerint berendezett gyári vállalatok, ha oly czikkeket állítanak elő, melyek a magyar korona országában gyárilag egyáltalán nem, vagy nem oly mértékben állíttatnak elő, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedeznék, vagy általában oly iparcikkeket állítanak elő, a melyek gyártásának fokozását

* Sajátos gazdasági viszonyaink közepette, melyeknél fogva az ipar a mezőgazdaság kedvéért nélkülözi már egy félszázadnál hosszabb idő óta és épen abban az időben, melynek utolsó részében az ipar fejlesztésének szüksége átment végre a köztudatba, a természetes fejlődés leghathatósabb eszközét, az önálló és csak annak hasznára való vámvédelmet: az iparfejlesztés állami feladattá vált. Abban is, hogy az állam közvetlenül hasson annak fejlesztésére, erkölcsi és anyagi támogatásával mozgítsa elő nemcsak egyes iparágak fejlődését általában, hanem egyes vállalatok létesítését is. És abban is, hogy a társadalmat annak tudatára ébressze, miszerint a hazai ipar támogatása nemcsak hazafias feladat, hanem egyuttal állami és nemzeti szükség is.

Az állam iparfejlesztő tevékenysége legelőbb 1881-ben jut kifejezésre, az 1881. évi XLIV. t.-czikk megalkotásával, mely a hazai iparnak nyújtandó állami kedvezményekről rendelkezik.

E törvény alapján 280 új gyár keletkezett, 4 gyár új üzemágot vett fel, 195 régi gyár pedig hasznosította magának az idézett törvényben nyújtott állami kedvezményeket.

általános közgazdasági érdekek teszik kívánatossá, az 1870. évi LI. t.-cz. 2. §-ban biztosított *házaadómentességén kívül a következő állami kedvezményekben részesíthetők*:

a) felmenthetők a gyári üzem után járó egyenes állami *adók*, valamint, ha ebben a kedvezményben részesülnek, az ezen adók után járó törvényhatósági és községi pótagadók és a kereskedelmi és iparkamarai illetékek alól;

b) felmenthetők a gyári telkek és épületek, valamint azok tartozékát képező gyári gépeknek megszerzéséért, bérbevételeért és átírásáért, valamint a bérleti jog bejegyzéséért járó *kincstári és községi illetékek és díjak, valamint az illeték-egyenérték alól*; ha pedig az *ily vállalatok részvénytársaság vagy szövetkezet alakjában létesíttetnek*, illetőleg, ha a kedvezmények érvényének tartama alatt részvénytársaságokká vagy szövetkeze-

Az új gyárak számában legerősebben érvényesül a mezőgazdasági szeszipar, mely a 280 gyárból 227 gyárral szerepel, úgy hogy ennek a törvénynek hatása a tulajdonképeni gyáriparra vajmi csekély volt.

Nagyobb volt már a második, 1890. évi XIII. t.-cikk állami kedvezményezési törvény hatása, melynek nyomán 360 új gyár keletkezett — közte 177 mezőgazdasági szeszgyár — 13 régi gyár teljesen új üzemágakat vett fel, 200 már fennálló gyár pedig — köztük 65 mezőgazdasági szeszgyár — nagyobb mértékben kibővítette üzemét. És aránylag még nagyobb az új gyárak és üzemek létesítésében az ez idő szerint is még érvényben álló, mindössze hét év óta alkalmazható 1899. évi XLIX. t.-cikk hatása, melynek segítségével eddig 198 új gyár — köztük mindössze csak 28 mezőgazdasági szeszgyár — létesült, 26 gyár pedig új üzemágakat vett fel és 13 régi gyár is igénybe vette az ezen törvény által nyújtott kedvezményeket. Mindhárom törvény hatálya alatt, illetőleg segítségével tehát 838 új gyár létesült, köztük 432 mezőgazdasági szeszgyár, 43 már fennálló gyár új üzemágakat vett fel, míg 408 már fennálló gyár, köztük 140 mezőgazdasági szeszgyár hasznosította maga javára a törvényben megengedett kedvezményeket. (Min. indokolás.)

A törvény célja, hogy a tőkét segítse és támogassa nagyobb ipari befektetéseknél. Egyszersmind célja a törvénynek, hogy a megalapozott ipar fejlődésének elősegítése útján az önálló vámtérület állapotát előkészítse. Ezen célok felé a törvény négyféle irányban törekszik: 1. adó- és illetékkedvezmények engedélyezése; 2. munkásalakások építésének előmozdítása; 3. államsegélyek nyújtása; 4. a közszállítások útján való támogatás által.

tekké alakulnak át, újra alakulnak, vagy más társulatokkal egyesülnek, ezenfelül felmenthetők a társaság megalakulásával és esetleg a társulati tőke megnagyobbitásával, valamint a részvényeknek vagy elsőbbségi kötvényeknek úgy a megalakuláskor, mint a működés ideje alatt tőkefelemelés céljából történő kibocsátásával járó szerződések, az e szerződésekkel kapcsolatban kiállított egyéb okiratok és a részvények és elsőbbségi kötvények, ugyyszintén a szövetkezeti üzletrészek befizetésére vonatkozó jogügyletek és ezekre vonatkozó okiratok, valamint az e célból eszközölt vagyónátruházások után járó bélyeg és illetékek, községi illetékek és díjak alól:

c) az 1890. évi I. t.-cz. 159. §-ának hatálya ezen törvény alapján kedvezményezett iparvállalatokra is kiterjeszthető;

d) a részükre engedélyezett kedvezmények tartamára azon vállalatok közé sorozhatók, a melyek az 1890. évi I. t.-cz. 89. §-a értelmében engedélyezett vámok alól az ezen törvény 99. §-a alapján *vámdíjmentességet* élveznek;

e) az említett vállalatok által *ipari célokra szükségelt tisztátalan* sőt a pénzügyminister az 1875. évi I. t.-cz. 13. §-ában meghatározott áron alól is átengedheti és az ezen só kiszolgáltatása alkalmával az illető vállalat által leteendő biztosítékok összegét az említett §-ban foglalt mértéken alul is megállapíthatja.

I. A korábbi hasonló törvények a kedvezményezhető iparágakat kimerítően (taxative) felsorolták. Ellenben a jelen törvény általános felhatalmazást ad a kedvezmények engedélyezésére az 1. § ban körülírt feltételek mellett. A törvény nem ad feltétlen jogigényt a kedvezményekre, hanem olyképen rendelkezik, hogy a törvény alá eső vállalatok az abban felsorolt kedvezményekben részesíthetők.

A kedvezményezhetőség előfeltételeit a Vu. I. fejezete határozza meg közelebbről.

A Vu. 1. és 2. §-ai megállapítják, hogy mi tekintendő 1. ujonnan keletkező; 2. a technika fejlődése szerint berendezett; 3. gyári vállalatnak?

II. A hivatkozott 1870 : LI. t.-cz. 2. §-a értelmében házadó alá nem tartoznak azon gazdasági épületek és gazdasági cselédlakok, vagy a gyáros tulajdonát képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett gyármunkások, ugyancsak gyári és azokhoz hasonló iparépületek azon részei, melyek nem lakásra, hanem az üzlet folytatására szolgálnak. (Lásd még a Vu. 12. §.)

III. A törvény 1. §-ának *a)*—*e)* pontjaiban említett kedvezmények hatályának kezdő pontjára nézve lásd Vu. 38. §-át, a kedvezmények engedélyezését megelőző helyszini vizsgálatra nézve l. a Vu. 41. s követk. §-ait.

IV. Mi tekinthető gyári teleknek és épületnek, l. Vu. 13. §-át. E ponttal összefügg még a Vu. 39. §-a.

V. A törvény 1. §. *c)* pontjának rendelkezése abban áll, hogy mindazon gyárak, a melyek ezen törvényben felsorolt adók alól mentességet nyernek, mentességük tartamára mentesek egyuttal a törvényhatósági utadó alul is.

VI. A *d)* pont alapján a gyári vállalatok vámdíjmentességet élvezhetnek az állam által épített, fentartott és kezelt: közutakon, közforgalomra szolgáló hidakon, kompokon (réveken) és hajóhidakon. (Lásd Vu. 15. és 37. §-okat.)

VII. Az *e)* pontban említett 1875 : L. t.-cz. 13. §-a következőt rendeli:

«Gyári és ipari czélokra a sótermelési helyeken Máramarosban és Erdélyben a tiszta kősó 58 krajczárért, a tisztátalan 38 krajczárért, Sóvárrott a főzött só egy (1) forint 16 krajczárért és Fiumében a tengeri só egy (1) forint 45 krajczárért adatik.

A gyári és iparsó kiszolgáltatása alkalmából az illető gyáros vagy iparos biztosítékot tartozik letenni.

Ezen biztosíték 20%-át teszi azon összegnek, mely az egy egész évre engedélyezett sómennyiségért az illető gyárhoz vagy ipartelephez legközelebb fekvő kir. sóhivatalnál fennálló teljes egyedárusági ár szerint fizettetnék.

A gyári s iparsó kiszolgáltatására vonatkozó egyéb szabályok továbbra is érvényben maradnak».

Ipári sónak kedvezményes áron való engedélyezésére vonatkozó kérvényről lásd Vu. 36. és 53. §-ait.

VIII. Az 1. §-sal összefüggenek a Vu. 17., 24., 25., 36. §-ai.

A Vu. 17. §-a arról intézkedik, hogy egyes vállalatoknak engedélyezett kedvezmények az illető iparág többi vállalatainak jogos érdekeit ne sértsék. Valamely kedvezményezett iparczikket előállító és a törvény követelményei-

nek egyébként is megfelelő más vállalatok is kérelmükre rendszerint szintén kedvezményekben részesítendők.

A Vu. 24. és 36. §§-ai az állami kedvezmények iránti kérvény kellékeiről, 25. §-a pedig a kedvezmények előzetes biztosításáról rendelkeznek.

IX. A törvény 1. §-ában felsorolt kedvezményeken kívül egyéb nyerhető kedvezményről, előnyről s az államsegélyről a törvény 3., 6., 8., 9. és 12. §§-ai intézkednek.

Az engedélyezhető kedvezményeket részletesen a Vu. II. fejezete tárgyalja.

X. A törvény első szavaiból kitűnik, hogy az Horvát-Szlavonországra és Fiuméra nézve is érvényes.

2. §.

Az 1. §-ban említett kedvezményekben részesíthetők:

a) *a már fennálló és egyébként az 1. §. első bekezdésének megfelelő gyárak a technika fejlődése szerint berendezett lényeges üzemi kibővitéseik után, mely esetben a kedvezményekben részesíthető és nem kedvezményezhető üzemágak egymáshoz való viszonya százalékos arányban állapítandó meg, fentartván a pénzügyminis-ternek azt a jogát, hogy a kereskedelemügyi minis-terrel egyetértőleg az 1. § b) pontjában említett kedvezményeknek az ily üzemekre való alkalmazásának mérvét megállapítsa;*

b) *a jelen törvény életbeléptekor fennálló, de csak az 1899. évi XLIX. t.-cikk hatálybalépte óta keletkezett, vagy ezentúl létesítendő ipari közműhelytelepek, ugyszintén villamosságot előállító ipartelepeknek azok az üzemei, melyek ipari vagy mezőgazdasági célokra áramot (erőt) szolgáltatnak, ha magukat a helyiség-bérletek és áramszolgáltatás árai tekintetében a kereskedelemügyi minis-ter által megállapított feltételeknek alávetik.*

Kivételt képez e tekintetben a világítás céljaira szolgáltatott áram, mely kedvezményben nem részesíthető.

Az előállított villamos áram és technikai célokra értékesíthető minden egyéb erő (energia) ugyanazon bün-

tetőjogi védelem alá helyeztetik, mely az ingó dolgokra nézve fennáll. Ennek megfelelőleg az említett erők bármely módon való jogtalan eltulajdonítása, ugyszintén szándékos és jogtalan megrongálása vagy megsemmisítése Magyarországon az 1878: V. t.-cikknek az idegen ingó vagyron megrongálására, illetőleg a lopásra vonatkozó rendelkezései, Horvát-Szlavonországokban pedig az ottani büntetőtörvények rendelkezései szerint büntetendő.

A már fennálló azon közműhelytelepek, melyek a kereskedelemügyi minister által a helyiségbérekre és az államszolgáltatásra nézve megállapított feltételeknek magukat alávetették, ezen kedvezményeket üzembehelyezésüktől kezdve élvezhetik;

c) *nagyobb számú házi iparosok rendszeres foglalkoztatására létesített vállalatok;*

d) *kisipari és mezőgazdasági szövetkezetek, ha ezen törvény rendelkezése alá eső cikkeket állítanak elő;*

e) *hajóépítő telepek, hajógyárak és csuzdák, valamint a műszaki igényeknek megfelelően berendezett hajójavító műhelyek, uszó és száraz dokkok.*

I. Az 1. § értelmében csak újonnan keletkezett gyári vállalatok részesülhetnek a kedvezményekben, míg a 2. § felsorolja azon vállalatokat, a melyek akkor is kedvezményezhetők, ha már fennállanak.

Ennél még tovább megy az 5. §, a mely az 1. § első bekezdésében körülírt, már fennálló gyárakat kivételesen — midőn fontos közgazdasági érdekek kívánják — akkor is kedvezményez, ha azok az előbbi hasonló törvények alapján már kedvezményekben részesültek.

II. A 2. § a) pontja az 1. § első bekezdésében körülírt gyárakat akkor is kedvezményezi, ha azok már fennállanak, de csak a technika fejlődése szerint berendezett lényeges üzemi kibővítései esetén.

Milyen időpont tekintendő az üzembehelyezés napjainak az egyes iparágaknál, arról a Vu. 10. és 11. §-ai intézkednek.

A kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágak egymáshoz való viszonyának százalékos arányban való mikénti megállapításáról szól a Vu. 23. §-a.

A 2. § a) pontjaival összefügg még a Vu. 3. §-a.

III. A 2. § b) pontja szerint kedvezményezhető közműhelytelepek azon czállal létesültek az 1899. évi XLIX. t.-cz. hatálybalépte után, hogy a gépek használatára utalt kézműipar fejlesztésének hathatós eszközeivé váljanak. A nagyobb iparral bíró nyugati államokban ezen közműhelyek tényleg hathatós előmozdítói lettek a kisipar fokozatos átalakulásainak. A közműhelyek támogatása abban is leli magyarázatát, hogy csak a kereskedelemügyi minister által engedélyezett árakat szedhetik az áramszolgáltatásokért.

IV. A 2. § b) pontja a villamos erőnek, illetve áramnak mezőgazdasági célokra való szolgáltatását is, felvette a kedvezményezhetés körébe. Ezzel a törvény a modern mezőgazdasági berendezést akarja előmozdítani és a földmívelésnek is szolgálatára akar állani.

Ezen pont egyszersmind kiegészíti az 1878: V. t.-cikket, a büntetőtörvénykönyvet, a mikor a villamos áram és technikai célokra értékesíthető minden egyéb erő (energia) ellopását, megrongálását és megsemmisítését épen úgy rendeli büntetni, mint az ingó dolgokra vonatkozó hasonló cselekményeket az 1878: V. t.-cz. 333—343. és 418. §-ai.

E ponttal összefüggenek a Vu. 4. és 5. §-ai, a mely utóbbi szakasz kimondja, hogy a kedvezmények csakis közhasználatu áramfejlesztő telepekre vonatkoznak.

V. A 2. § c) és d) pontjaival a Vu. 2. és 6. §-ai, az e) ponttal a Vu. 2. és 7. §-ai vannak összefüggésben.

(Munkáslakok építésének előmozdítása.)

3. §.

Az 1870. évi LI. t.-cikk 2. §-ának az a rendelkezése, hogy *a mezőgazdasági és ipari munkásoknak bérfizetés nélkül átengedett munkáslakok állandó adómentességben részesülnek*, akként egészítették ki, hogy *a kormány által állandó adómentességben részesíthetők a vállalat által épített, a közegészségügyi követelményeknek megfelelő azok a munkáslakások is, a melyek a munkásoknak oly feltétel mellett adatnak át, hogy e miatt csekélyebb munkabérben részesülnek, vagy hogy munkabérüknek bizonyos összege lakásuknak bérére, vagy az épület tulajdonának megszerzésére fordítatik.*

Azokat a munkáslakásokat, a melyeket a munkások részére bérfizetés mellett leendő használatra, vagy oly célból építenek, hogy azokat a munkások a vételárnak részletekben való törlesztése mellett tulajdonul megszerezhetik, a mennyiben új építményeknek tekinthetők, a kormány használatba vételöktől számítandó *20 évi adómentességben részesítheti*, a mely esetben ezen idő tartamára az állami, törvényhatósági és községi pótdadók, valamint az általános jövedelmi pótdadó alól is mentesítve vannak.

Azokat a feltételeket, melyek mellett az e szakaszban biztosított kedvezmények engedélyezhetők, a pénzügyminister a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg megállapítja.

A kedvezmények megvonandók azon időponttól kezdve, melyben az illető munkásházak vagy lakások más célra használatnak, illetve az ezen szakaszban körülírt minőségek megszűnt.

A törvény kétféle adómentességet nyújt: 1. állandó, 2. 20 évi ideiglenes adómentességet. A házadóról intézkednek az 1868: XXII. és 1870: LI. t.-cikknek.

Kik tekintendők munkásoknak, mi értendő munkáslak és vállalat alatt e § értelmében, ezekre nézve lásd Vu. 18. §-át.

A kérvény kellékeit és benyújtási határidejét a Vu. 31. és 32. §-ai állapítják meg.

Lásd még Ku. 13. § ut. bekezdését.

(A kedvezmények engedélyezésére vonatkozó határidők.)

4. §.

A kedvezmények engedélyezésére, érvénybe lépésének napja és érvényének tartama felől a kereskedelemügyi miniszter a pénzügyminiszterrel és mindazon esetekben, a midőn a mező- és erdőgazdaság érintve van, a földmivelésügyi miniszterrel is egyetértőleg, a mezőgazdasági szeszfőzdekre nézve pedig a földmivelésügyi miniszter a kereskedelemügyi és pénzügyminiszterekkel egyetértőleg határoz.

A kedvezmények az érvénybelépés napjától számítva legfeljebb tizenöt évre engedélyezhetők.

A kedvezmények engedélyezését a kedvezményezendő ipari létesítmény üzembe helyezésének napjától számított egy éven belül lehet kérelmezni, ezen időn túl a kedvezmények engedélyezése csak az 5. § eseteiben kérelmezhető.

A kedvezmények az ipari vállalat létesítése előtt is biztosíthatók. Az ekként biztosított kedvezmények hatályukat veszítik, ha a kedvezményezett vállalat az engedélyben meghatározott naptól számított két éven belül üzemét meg nem kezdi.

Az 1899. évi XLIX. t.-cikk alapján megadott, vagy előzetesen biztosított kedvezmények érintetlenül maradnak. Ezek a kedvezmények a jelen törvényben megszabott korlátok között az illető vállalatok fennállása vagy továbbfejlesztése érdekében meghosszabbíthatók, amennyiben oly iparvállalatokra vonatkoznak, a melyek a jelen törvény értelmében kedvezményekben részesíthetők, de ezen meghosszabbítás a régi törvény alapján már megadott kedvezményi idővel együtt 15 évnél hosszabb időre nem terjedhet.

A kedvezmények meghosszabbítása azok lejáta után kérelmezhető. A lejárati napjától számított egy év után beadott ily kérelem figyelembe nem vehető.

I. A kedvezmények elnyeréséről, azok átruházásáról és meghosszabbításáról a Vu. III. fejezete intézkedik (lásd különösen 24., 46. és 47. §-ait.)

Az előzetes biztosításáról l. Vu. 25. s 42. §-ait.

II. A mezőgazdasági szeszfordékról, cognagyárakról stb. l. Vu. 8—9., 27—29. és 54—55. §-ait.

(Fennálló vállalatok kivételes kedvezményezése.)

5. §.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy pénzügyministerrel egyetértve, kivételesen oly esetekben, midőn azt fontos közgazdasági érdekek kívánják, a jelen törvény 1. §-ának 1. bekezdésében körülírt,

már fennálló gyáraknak, illetve ipartelepeknek is megadhassa időlegesen a jelen törvényben biztosított kedvezményeket, részben vagy egészben, tekintet nélkül arra, hogy azok előzőleg részesültek-e már az 1881. évi XLIV., vagy az 1890. évi XIII. vagy az 1899. évi XLIX. törvénycikkek alapján ily kedvezményekben. Ez a kedvezmény azonban csak egész iparágaknak adható. Ezen szakasz értelmében azonban se a törvényhatósági, se a községi adók és pótagók elengedés tárgyát nem képezhetik.

Ezen szakasz értelmében egy ízben már tizenöt évi kedvezményt élvezett ipari vállalat újabb is részesíthető tizenöt évig terjedhető kedvezményben. Ez a kedvezmény ugyan igen nagymérvű, de biztosítása jelenlegi gazdasági viszonyaink mellett, — illetőleg az előre való gondoskodás arról, hogy szükség esetén igénybe legyen vehető, — feltétlenül szükséges. Gazdasági viszonyaink jelen bizonytalan helyzete, ipari viszonyaink fokozatos átalakulása és az esetleg érvényesülhető egyenetlen versenyeszközök mellett nincs kizárva, hogy egyes gyáripari ágaink rendkívüli védelemre szorulhatnak. Erre az esetre lesz igénybe vehető az ezen szakaszban megadott felhatalmazás, mely egyes vállalatokra sohasem lesz alkalmazható, hanem mindenkor csak egész iparágakra. Ebben az utóbbi körülményben rejlik egyúttal biztosítéka is annak, hogy ez a felhatalmazás tényleg csak akkor és csak kivételesen fog igénybe vétetni, ha tényleg nagyon fontos közgazdasági érdekek fogják azt kívánni. (Ministeri indokolás.)

(Szállítási határozmányok.)

6. §.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy:

a) a jelen törvény 1. és 2. §§-ban említett gyárak és ipartelepek építéséhez vagy megnagyobbításához *építési anyagokat*, nemkülönben az azok felszereléséhez és berendezéséhez szükséges gépeket, gépalkatrészeket és általában berendezési tárgyakat *a magyar királyi államvasutakon és állami garancziát élvező vasutakon az önköltségek megtérítése mellett szállíthassa, illetőleg szállíttathassa;*

b) az ipari, mezőgazdasági, erdészeti és bányászati vállalatok részére szükséges *iparvágányokat* az a) alatt említett vasutak által az önköltségek megtérítése mellett építtethesse;

c) az a) alatt említett vasutak *tolatási költségei* tekintetében az ipari vállalatok részére az önköltségi díjakat engedélyezhesse, esetleg ezen vállalatokat a tolatási költségek alól bizonyos időre fel is menthesse.

Az a) pontban foglalt szállítási kedvezmény csak az 1. és 2. §§-ban említett vállalatokat illetheti, míg a b) pont szerint az *iparvágányok* építésére és a c) pont szerint a tolatási költségekre vonatkozó kedvezmények általános jellegűek.

Ezen §-sal összefüggenek a Vu. 19—22. és 34—35. §-ai. A Vu. 19. §-a az építési anyagot határozza meg közelebbről, 20. §-a a kedvezményes viteldíjakat, 21. §-a a kedvezményes *iparvágányokat*, 22. §-a a tolatási önköltségi díjakat, 34—35. §-ai a *folyamodványok* kellékeit.

(A kedvezmények megadásához kötött feltételek.)

7. §.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy a jelen törvény alapján engedélyezhető *kedvezmények megadását* a pénzügyministerrel egyetértőleg a kedvezmények tartamára, a vállalatok helyére, nagyságára, átruházhatóságára; termelésük mennyiségére, az alkalmazottak számára és minőségére vonatkozó, vagy *a hazai ipar fejlesztése érdekében egyébként szükségesnek mutatkozó feltételekhez* köthesse, különös figyelemmel a hazai munkások és tisztviselők alkalmazására; a kikre nézve megállapíttatik, hogy *legalább 75%-nak magyar honosságúnak kell lenni.* Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy indokolt esetekben ezen feltételt módosíthassa.

A kedvezményekben részesülő gyárak, illetve ipartelek kötelesek összes építési és berendezési tárgyait, valamint az üzemükhöz szükséges anyagokat és félgyártmányokat, a mennyiben ezek a magyar korona

országában megfelelően készülnek, illetve termeltetnek, *a hazai ipar, illetve termelés révén beszerezni*. A kereskedelemügyi minster indokolt esetekben felmentést adhat.

Ezen § első bekezdése lényegében azonos az 1899: XLIX. t.-cz. 6. §-ával, csupán a kedvezmények engedélyéhez kötött feltételek körét terjeszti ki.

Az, hogy az alkalmazott munkások és tisztviselők 75%-ának magyar honosságúnak kell lenniök, valamint az összes építési és berendezési tárgyaknak az anyagoknak és fegyártmányoknak hazai ipar, illetve termelés révén való beszerzése *törvényes kötelezettségét* képezi a kedvezményes vállalatoknak.

Lásd ezen §-hoz a Vu. IV. fejezetét («A kedvezmények ellenében kiköthető feltételek és azok ellenőrzése»).

(Kisajátítás ipari célokra.)

8. §.

A gyárak és iparostelepek javára az 1881. évi XLI. törvényczikk értelmében kisajátításnak van helye: *állami, törvényhatósági, községi, városi vagyont képező ingatlanokra* és ugyanilyen kisajátításnak van helye gyári, mezőgazdasági és erdészeti célokra szolgáló iparvágányokra, sodronypályákra, világítási vagy erőviteli- és csővezetékekre, valamint az üzemhez nélkülözhetetlen, az 1885. évi XXIII. t.-cz. alapján hatósággal engedélyezett vízművekre, szivattyutelepekre és emelőberendezésekre, ha ezek az ingatlanok kizárólag mezőgazdasági vagy erdészeti megművelés alatt állanak vagy parlagon hevernek.

Kisajátításnak azonban nincs helye, ha ezek az ingatlanok egyházi, vallási, közoktatási tudományos vagy kegyeletos célokra szolgálnak, illetve ilyen rendeltetéssel bírnak.

Gyári, mezőgazdasági és erdészeti célokra szolgáló iparvágányokra, sodronypályákra, világítási vagy erőátviteli és csővezetékekre, valamint az üzemhez nélkülözhetetlen, az 1885. évi XXIII. t.-cz. alapján hatósággal engedélyezett vízművek, szivattyutelepek és emelő-

berendezések javára ugyanazon keretben és feltételek között *magántulajdonban lévő ingatlanok* is vonhatók az 1881. évi XLI. t.-cz.-ben foglalt kisajátítás alá.

Ezen § meghatározza, hogy milyen ipari célokra lehet

1. állami, törvényhatósági, községi, városi vagyont képező s

2. magántulajdonban levő ingatlanokat kisajátítani.

A Vu. 69. s 70. §-ai (az utasítás VII. fejezetében) szólanak az előmunkálati engedély és a kisajátítási jog engedélyezése iránti folyamodványokról.

(Az államsegélyekről.)

9. §.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy oly esetekben, midőn valamely iparvállalat létesítését, kibővítését vagy fentartását *általános közgazdasági érdekek* teszik kívánatossá, a hazai ipari termelés fokozása vagy biztosítása céljából egyes vállalatoknak az iparfejlesztési célokra rendelkezésére bocsátott fedezet terhére akár egyszer s mindenkorra, akár több évre szóló államsegélyt engedélyezhessen, vagy ily vállalatok létesítését esetlegesen állami részesedés útján is előmozdithassa.

Az iparfejlesztés céljaira rendelkezésre bocsátott fedezet terhére a házi- és kisipar is megfelelően támogatandó.

Oly esetekben, midőn az engedélyezendő segély teljes összege ötvenezer koronát meghalad, vagy a midőn állami részesedés esete forog fenn, az országos ipartanács állandó bizottsága meghallgatóandó; oly összeg engedélyezéséről, illetve lekötéséről pedig, mely az illető évre megszavazott költségvetési hitelt meghaladja, az országgyűlésnek előzetes jelentés teendő és az ily engedélyezés csak akkor tekinthető jogérvényesnek, ha az arra vonatkozó jelentést az országgyűlés elfogadta.

Államsegélyek csakis oly időben engedélyezhetők, a mikor megszavazott költségvetési, vagy felhatalmazási törvény hatályban van.

A 7. § rendelkezései az államsegélyre, illetőleg az államsegélyben részesülő gyárakra és ipartelepekre megfelelően alkalmazandók.

A 9. § törvénybe kívánja iktatni azt az eddigi, az évi költségvetési törvényeken alapuló gyakorlatot, hogy oly esetekben, midőn valamely iparvállalat létesítését, kibővítését vagy fentartását általános közgazdasági érdekek teszik kívánatossá, a hazai ipari termelés fokozása vagy biztosítása céljából a kereskedelemügyi minster államsegélyt is engedélyezhessen.

Ha Magyarország iparpolitikájának megindulásakor a vámterületi önállósággal rendelkezett volna, ha ennek következtében ipara élvezte volna azt a természetes védelmet, melyet a vámok nyújtanak: nem lett volna szüksége az iparnak rendkívüli állami eszközökkel való fejlesztésére.

Amde helyzetünk egészen más, iparunk ezzel a védelemmel nem rendelkezett és nem rendelkezik ma sem, minélfogva arra az esetre, ha teremteni akarunk nagy ipart, gondoskodnunk kell bizonyos támogatásról is, mely annak létesítését előmozdítsa.

Mindenütt, még fejlett iparral bíró államokban is, minden új iparvállalat hátrányban van a már régi, tőkéjében törlesztett, piacznán megszilárdult iparvállalattal szemben. Mennyivel inkább ott, a hol az ipartelepnek magának kell még munkásai kiképzéséről is gondoskodnia és piaczatokat is szerezni magának! Ez igen tekintélyes anyagi áldozatokkal jár, melyeket a vállalkozás nem visel, ha nem támogatattik benne.

Az a támogatás, melyet eddig nyújtottunk, tulajdonképen elenyésző csekélység azon áldozatokhoz képest, melyeket az új iparvállalatnak az első időben hoznia kell és azon előnyökkel szemben, melyet minden nagyobb gyári vállalat közgazdasági és állampénzügyi szempontból bir.

Az államsegélyek nyújtásának rendszere nemcsak nem mellőzhető a mi jelen viszonyaink között, hanem ellenkezőleg még fokozandó is, ha komolyan akarunk nagy ipart teremteni. Mert mi legyen az a vonzó erő, a mi a tőkét iparvállalati befektetésre serkentse nálunk? Csak az addig nyújtandó kedvezmények és előnyök, míg a vállalat annyira megerősödik, hogy a küzdelmet a versenynyel felvehesse. Ha ezt nem nyújthatjuk, akkor meddő minden törekvésünk. Már pedig, ha gazdasági önállóságra akarunk törekedni,

akkor az első feltétel erős gyáripárteremtése. Ezt addig kell megteremtenünk, míg gazdasági viszonyaink újabb berendezésének időpontja elérkezik, hogy akkor már oly iparral rendelkezünk, melyre az ország megnyugvással támaszkodhassék. (Ministeri indokolás.)

Ezen § alapján államsegélyt, vagy állami részesedést élvezhet *bármely iparvállalat* (az 1. és 2. §-ok keretén kívül is) az előírt feltételek fenforgása esetén. Az állam segélyezése lehet: 1. egyszersmindenkorra, vagy 2. több évre szóló államsegély, lehet továbbá állami részesedés (pl. részvények átvétele) is.

Az 1907. évi költségvetésben 2.400.000 koronát irányoztak elő ezen segélyezésekre. Ezenkívül a kormány tervbe vette nagyarányú iparfejlesztési alap létesítését.

A Vu. VI. fejezete intézkedik az államsegélyekről. A 62. § írja elő az államsegély iránti folyamodvány kellékeit.

(A kedvezmények megvonása.)

10. §.

A kereskedelemügyi miniszter az engedélyezett kedvezményeket a pénzügyminiszterrel egyetértőleg egészben vagy részben *megvonhatja*, ha a kedvezményben részesített gyár vagy ipartelep a jelen törvény alapján kikötött feltételek valamelyikének meg nem felel, vagy a 7. § második bekezdésében megszabott kötelességét megszegi, vagy a vállalat tulajdonosa nyereségvágyból eredő büntett vagy vétség miatt jogerősen elítéltetik.

Megvonandó továbbá az engedélyezett kedvezmény, ha a vállalat tulajdonosa államellenes magatartást tanúsít, az állam, az alkotmány ellen izgat s e miatt a büntető bíróság vagy fegyelmi hatóság jogerősen elítéli.

A megállapított feltételek bármelyikének nem teljesítése esetén a kedvezmények megvonhatók.

A Vu. V. fejezete (59—61. §) intézkedik a kedvezmények megvonásáról.

(Közhirréttel, értesítések.)

11. §.

A kedvezményekben való részesítés (4. §) a hivatalos lapban *közzéteendő*; a kedvezmények engedélyezéséről a belügyminister és a pénzügyminister, továbbá az illetékes törvényhatóság és ennek útján az érdekelt község, az illetékes kereskedelmi és iparkamara, az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóság (Budapesten a kir. adófelügyelő és a m. kir. közp. díj- és illeték-kiszabási hivatal), végül az illetékes kerületi kir. iparfelügyelő *értesítendő*.

Horvát-Szlavonországok területére vonatkozó kedvezményekről az illetékes törvényhatóság és község a horvát-szlavon-dalmát bán útján értesítendő.

A segélyek és kedvezmények engedélyezéséről, valamint a 9. § alapján több évre terjedőleg lekötött segélyekről, ugyyszintén a kedvezmények és segélyek megszűnéséről a kereskedelemügyi minister a költségvetés kapcsán *évenként részletes jelentést köteles az országgyűlés elé terjeszteni*.

Az összes érdekelt tényezők egy helyről, a ker. ministertől kapják az értesítést. Lásd Vu. 45. §-át. Azon rendelkezés, hogy a kereskedelemügyi minister évenként a költségvetés kapcsán jelentést tartozik az országgyűlés elé terjeszteni, folyománya azon kiterjesztett discretionális jognak, melyet a törvény a kormánynak nyújt, melylyel szemben szükséges, hogy az országgyűlésnek mód és alkalom nyujtassék e jog miképeni gyakorlásának ellenőrzésére.

(A törvényhatóságok és községek által nyujtható kedvezményekről és segélyekről.)

12. §.

A jelen törvény alá eső gyárak és ipartelepek, valamint munkaházak létesítését vagy kibővítését a törvényhatóságok és községek is *elősegíthetik pénzbeli és egyéb támogatás nyujtása által*. A jelen törvény alá eső gyárakat és ipartelepeket, továbbá a törvényható-

ságok és községek felmenthetik az 1890. évi I. t.-cz. 1. §. 3. pontjában, illetőleg 29. és 36. §-aiban foglalt azon kötelezettség alól, hogy a vasuti és hajóállomásokat a legközelebbi közuttal vagy községgel összekötő utak, valamint a községi közlekedő utak építési, kezelési és fentartási költségeihez hozzájárulni tartoznak, valamint felmenthetik az 1890. évi I. t.-cz. 81. §-a értelmében engedélyezett vámok alól is.

Az ujonnan létesítendő, vagy lényegesen kibővülő gyárak és ipartelepek, *habár nem esnek is ezen törvény rendelkezései alá*, a mennyiben felállításukat vagy kibővítésüket közgazdasági érdekek teszik kívánatossá, felmenthetők *a törvényhatósági és községi adó, illetőleg a község (város) által szedett vámdíjak és egyéb helyi szolgáltatmányok alól*.

A törvényhatóságnak, illetőleg községnek ezekre nézve hozott határozatai fölött a kereskedelemügyi és pénzügyi ministerekkel egyetértőleg *a belügyminister dönt*. Horvát-Szlavonországokban pedig a horvát-szlavondalmátországi bán jóváhagyása szükséges, a ki e tekintetben a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg jár el.

Ezen szakasz rendelkezései a Horvát Szlavondalmátországek autonom törvényeit a községek szervezetéről nem érintik.

Törvényhatóságok, városok, községek fölmentést megtagadó határozatai ellen felebbezésnek nincs helye.

Ezen § a törvényhatóságokat és községeket is bevonja az ország iparfejlesztési akciójába. A törvény megadja nekik a jogot — a melyet azelőtt kétségbe vontak — hogy «pénzbeli és egyéb támogatás nyújtása által» elősegíthetik a jelen törvény (értve 1. és 2. §-a) alá eső gyárak és ipartelepek, valamint munkaházak létesítését vagy kibővítését.

A törvény közelebbről nem határozza meg a pénzbeli és egyéb támogatás mértékét, illetve mibenlétét.

Az 1890. I. t.-cz. 81. §-ára hivatkozás alapján a törvényhatóságok és községek felmenthetnek a közutak és közforgalomra szolgáló hidak, kompok (révek) és hajóhidak vámdíjainak, továbbá a városok és községek kövezeti vámainak fizetése alul.

A jelen törvény alá nem eső gyárak és ipartelepek, ha közgazdasági érdekek kívánják, csak a § 2-ik bekezdésében meghatározott korlátolt (adó- és vám-)kedvezményekben részesülhetnek.

Lásd a Vu. 71. §-át is.

II. FEJEZET.

A közszállításokról.

13. §.

Az állam, törvényhatóságok, községek, az ezek által fenntartott vagy segélyezett intézetek és intézmények, valamint a közforgalomra berendezett hazai közlekedési vállalatok ipari szükségletei és munkálatai rendszerint a magyar korona országainak ipara révén fedezendő.

Az állami és közhatósági megrendelések számlái, a tényleg megtörtént átvétel után, százezer koronát meg nem haladó összegnél a szállítás befejezésétől számított harmincz nap alatt, százezer koronát meghaladó összegnél pedig hatvan nap alatt kifizetendők.

A kereskedelemügyi minister a saját főhatósága alatti hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek, intézményeknek és vállalatoknak, más minister pedig a hatósága alá tartozó hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek és intézményeknek a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával egyes indokolt esetekben *felmentést* adhat.

A hazai iparfejlesztésnek legnagyobb sikerei ezen téren mutatkoznak. *Törvényes kötelezettségnek* tekintetik az állam, törvényhatóságok, községek és a szakaszban meghatározott közintézetek részéről, hogy ezek ipari szükségleteiket és munkálataikat a magyar korona ipara révén fedezzék. Ez alul kivételesen indokolt esetekben a kereskedelemügyi minister felmentést adhat.

A törvény csak a legfőbb elveket állapítja meg és végrehajtásnak tartja fenn a részletes szabályozást. A közszállítások tárgyában a következő rendeletek adattak ki:

1. A kereskedelemügyi m. kir. minister 1907. évi 55,800. számú rendeletével kiadott utasítás a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. t. cz. I. fejezetének végrehajtása tárgyában. (E könyvben Ku.-val jelezve, lásd 74. lapon.)

2. (55,800/1907. Keresk. min. szám). Közszállítási szabályzat. A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. törvényczikk 14. §-a és a ministertanácsnak 1907. évi július hó 3-án hozott határozata alapján. (E könyvben Ksz.-mal jelezve, lásd 112. lapon.)

Míg a közszállítási utasítás az «állam, törvényhatóságok, községek, az ezek által fentartott vagy segélyezett intézetek és intézmények, valamint a közforgalomra berendezett hazai közlekedési vállalatok» közszállításaira vonatkozólag a törvény II. fejezetének *végrehajtása* tárgyában intézkedik, a közszállítási szabályzat (a törvény 14. §-a és a Ksz. 1. §-a értelmében) csupán az állam terhére vagy költségére teljesítendő ipari szállítások és ipari munkálatok *vállalatba kiadásának* módozatait szabályozza.

A Ku. 32. §-ánál fogva a Ku. 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok ipari szállításaira és munkálataira vonatkozó, a Ksz. 72. §-nál fogva pedig az *állami* ipari szállítások és munkálatok *vállalatba kiadására* vonatkozó régebbi szabályzatok, szabályrendeletek, illetve azokkal kapcsolatos rendeletek, utasítások 1907. évi október hó 1. napjától kezdve hatályukat veszítik.

Ipari szükségletek, továbbá ipari munkálatok alatt mit kell érteni, lásd Ku. 2. §-át és Ksz. 2—3. §-ait.

Mely hatóságokat, hivatalokat, intézeteket ért a törvény 13. §-a, részletesen felsorolják a Ku. 3—6. §-ai, valamint a Ksz. 1. §-a.

Hazai ipar révén fedezettnek mikor tekintendő az ipari szállítás vagy munkálat, l. Ku. 7. §.

Az állami és közhatósági számlák kifizetésére vonatkozik a Ku. 9. §-a.

(Ellenőrzés, közszállítási szabályzat.)

14. §.

A közszállításokat és közmunkákat teljesítő ipartelepeket és vállalatokat abból a szempontból, hogy a szállítandó tárgyak *hazai anyagokból, hazai ipartelepe-*

ken készülnek-e, illetőleg a munkálatok hazai iparosokkal végeztetnek-e, a kereskedelemügyi minister ellenőrzi.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy tekintet nélkül az 1897: XX. t.-czikk 38. és 39. §-ainak rendelkezéseire, az illető ministerekkel egyetértőleg rendeleti uton szabályozza a 13. §-ban felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények ipari szükségleteinek és munkáinak beszerzését, illetve végeztetését, kiírását, odaítélését, a szerződések kötését és teljesítésük ellenőrzését.

A törvényhatóságokra és községekre vonatkozólag ez irányban a belügyminister intézkedik.

Az ellenőrzést a kereskedelemügyi minister ezután is a m. kir. *kereskedelmi muzeum* útján gyakorolja.

Rendkívül nagy fontosságu az egységes végrehajtás, a mely a kereskedelemügyi ministert illeti. Az eddigi állapot meglehetősen zavaros volt, a mi a szállításokban részt venni kívánó iparosra rendkívül hátrányosan hatott. Gyakran épen-séggel lehetetlenné tette neki a versenytárgyalásokon való részvételt.

Az új egységes végrehajtás lehetővé teszi, hogy az összes közhatóságok egyenlő eljárást kövessenek, egyenlő feltételeket és módozatokat állapítsanak meg, a mi az ipar tetemes könnyebbségére leend.

Ezen szakasz az állami számvitelről szóló 1897: XX. t.-cz. 38. és 39. §-ait tulajdonképen hatályon kívül helyezi. Ezen törvénytörvényszakaszok nehezítették az eljárást és illusoriussá tették a közszállításoknak iparfejlesztési czélokra való felhasználását.

A Ku. V. és VI. fejezetei (10—20. §), valamint a Ksz. VII. és VIII. fejezetei (43—71. §), szólnak a szállítók és vállalkozók ellenőrzéséről és a szükséges nyilvántartásokról.

«Az egyetemes közszállítási árulajstromot» (Ku. 18. §). és «az állami közszállítási árulajstromot» (Ksz. 68. §) a m. kir. kereskedelmi muzeum készíti.

A törvény 14. § 2. bekezdésében foglalt meghatalmazás alapján adta ki a keresk. minister a közszállítási szabályzatot (l. 112. lapon).

A törvényhatóságok és községekre vonatkozó közszállítási szabályrendeletet a belügyminister mai napig még nem adta ki. (Lásd Ku. 21—22. §-ait.)

Horvát-Szlavonországra nézve a bánt illeti a közszállítási szabályzat kiadása. (Lásd a törvény 16. §-át.)

(A szállítók és vállalkozók kizárása.)

15. §.

A szállításoknál vagy munkáknál tapasztalt *beigazolt visszaélés esetén* a szállító vagy vállalkozó az illető minister által, a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával végleg, vagy meghatározott időre *kizárható és ismétlés esetén kizárandó.*

Minden kizárásról a kereskedelemügyi minister a kizárás kimondásával egyidejűleg a kizárás okának megjelölésével értesítendő, a ki a kizárt szállítókról és vállalkozókról *nyilvántartást* vezet s ezt az összes minis-
terekkel átiratilag közli.

Lásd Ku. 23—31. §-ait és Ksz. 56—62. §-ait. Kizárásra alapul szolgálható visszaéléseknek mily cselekmények tekintendők, lásd Ku. 24. §-át és Ksz. 56. §-át.

(Horvát-Szlavon közszállítások.)

16. §.

A 13—15. §§-ban felsorolt rendelkezéseknek és elveknek a horvát-szlavonországi országos kormány hatósága alatt álló hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények beszerzéseinél leendő alkalmazásánál, az intézkedési jog *a bánt* illeti meg.

III. FEJEZET.

Záró határozatok.

(A törvény időbeli hatálya.)

17. §.

Ez a törvény 1907 január hó 1-én lép életbe.
Ennek I. fejezete 1915. december hó 31-ig marad

hatályban, de az ennek hatálya alatt engedélyezett kedvezmények az engedélyezési leiratban megállapított időkg érvényben maradnak. Az 1899. évi XLIX. t.-czikk hatályát veszti.

Lásd Vu. 72. és Ku. 32. §-át.

(*Fiume.*)

18. §.

Felhatalmaztatik a ministerium, hogy ezen törvényt Fiume városában és kerületében az ottani viszonyok figyelembe vételével rendeleti uton külön léptesse életbe.

(*Felhatalmazások a törvény végrehajtására.*)

19. §.

E törvény *I. fejezetének* végrehajtásával a kereskedelemügyi, földmívelésügyi, pénzügyi és belügyi minis-terek bizatnak meg. Horvát-Szlavon-Dalmátországokra nézve e fejezet végrehajtásával a kereskedelemügyi minister Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyértően jár el, a 8. §-t illetőleg pedig Horvát-Szlavon-Dalmátországokra vonatkozólag a horvát-szlavon-dalmát bán bizatik meg.

A törvény *II. fejezetének* végrehajtásával a ministerium, Horvát-Szlavonországokra nézve, a horvát-szlavon országos kormány hatósága alá nem tartozó állami hivatalok és intézetek kivételével, a horvát-szlavon-dalmát bán bizatik meg.

A kereskedelemügyi m. kir. minister 1907. évi 55.800. számú rendeletével kiadott utasítás

a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907: III. t.-cz. I. fejezetének végrehajtása tárgyában.

A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-czikk I. fejezetének végrehajtására — a pénzügyi, belügyi és földművelésügyi m. kir. ministerekkel, illetőleg Horvát-Szlavonországra nézve a horvát-szlavon-dalmátországi bánnal egyetértőleg — a következőket rendelem.

I. FEJEZET.

A kedvezményezhetőség előfeltételei.

1. §.

A törvény 1-ső §-ának 1-ső pontja szerint állami kedvezményekben részesíthetők a magyar szent korona országaiban ujonan keletkező, a technika fejlődése szerint berendezett gyári vállalatok, ha oly czikkeket állítanak elő, melyek a magyar szent korona országai-ban gyárilag egyáltalán nem, vagy nem oly mértékben állíttatnak elő, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedoznék, vagy általában oly czikkeket állítanak elő, a melyek gyártásának fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kívánatossá.

A jelen törvény szempontjából *gyáraknak tekintendők általában* mindazon ipartelepek, melyeken rendszerint zárt helyiségekben, legalább 20 munkás állandó foglalkoztatása mellett, gépek vagy készülékek segítségével és tömeges gyártásra alkalmas munkamegosztással iparczikkeket állítanak elő.

A 20 munkás állandó foglalkozásától el lehet tekinteni, ha az előállításnál alkalmazott eljárások minemősége és a termelt iparczikkak mennyisége és értéke ezek nélkül is kétségtelenné teszik a gyári jelleget, mint pl. az elektromos áramfejlesztő telepeknél, vegyészetű gyáraknál, mechanikai fonó- és szövőgyáraknál, tej- gépek igénybevételeivel iparczikkakké feldolgozó telepeknél, mezőgazdasági szeszgyáraknál stb.

Valamely iparczikk akkor gyárilag előállított, ha oly ipartelepen készült, a mely a fentiek szerint gyár.

Valamely gyár akkor *a technika fejlődése szerint berendezett*, ha abban az iparczikkeket a technika mindenkori fejlettségének megfelelő gépberendezéssel és gyártási eljárással állítják elő.

Az *ujjonan keletkező gyári vállalatok azok*, a melyek a törvény hatálybalépte után helyeztetnek üzembe. (Lásd az utasítás 10. §-át.)

2. §.

A *kisipari és mezőgazdasági szövetkezetekre, melyek a gyári jellegtől függetlenül részesíthetők* állami kedvezményekben, a jelen végrehajtási utasítás 1. §-ában a gyári jelleg megítélhetése szempontjából megállapított ismérvek a kedvezményezhetőség kérdésének elbírálásánál ehhez képest nem alkalmazandók; a hajóépítő telepek, hajógyarak és csuszdák, hajójavitóműhelyek, uszó és száraz dokkok azonban csak az esetben részesíthetők kedvezményekben, ha a jelen utasítás 1. §-ában megállapított követelményeknek is megfelelnek.

3. §.

A törvény 2. § ának *a)* pontja szerint állami kedvezményekben részesíthetők nemcsak a törvény 1. §-ában említett, ujonan keletkező gyarak, hanem a már fennálló és egyébként a törvény 1. §-a első bekezdésének megfelelő gyaraknak a *technika fejlődése szerint berendezett lényeges üzemi kibővitései is*. A törvény szerint tehát az illető uj, vagyis a törvény hatálybalépte után üzembe helyezett üzemágakban oly czikkeket kell gyártani, a melyek a magyar szent korona országaiban gyárilag egyáltalán elő nem állítatnak, vagy nem oly mértékben, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedeznék, vagy általában oly iparczikkeket, a melyek gyártásának fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kívánatossá. Ezen üzemágaknak azonban terjedelmükre és jellegükre

nézve a törvény szerint lényeges üzemi kibővítéseknek, vagyis olyanoknak kell lenniök, hogy önmagukban is megfeleljenek azon követelményeknek, a melyek a jelen utasítás 1. §-ában a gyárakra nézve meg vannak állapítva.

Ha valamely az itt szóban forgó törvény alapján állami kedvezményekben nem részesíthető gyár bővíti ki üzemét oly üzemággal, a melyben a gyártott cikkek a törvény értelmében kedvezményezhetők, ezen üzemág az esetben, ha a gyárakra nézve a jelen utasítás 1. §-ában megállapított követelményeknek önmagában is megfelel, új gyárnak tekintendő és mint ilyen kedvezményekben részesíthető.

4. §.

A törvény 2. §-ának *b)* pontja szerint állami kedvezményekben részesíthető *közműhelytelepek* ezen törvény szempontjából azok az 1899 : XLIX. t.-cikk hatálybalépte óta keletkezett létesítmények, a melyek egyes vagy társulati iparosoknak ezeknek kizárólagos használatára, meghatározott időre és a kereskedelemügyi m. kir. minister által meghatározott bérért és az általa meghatározott föltételek mellett zárt munkahelyiségeket és hajtóerőt bocsátanak rendelkezésére, keletkezésük időpontja pedig az a nap, a melyen üzembe helyeztetek.

5. §.

A törvény 2. §. *b)* pontjának további rendelkezése szerint állami kedvezményekben részesíthetők továbbá *a villamosságot előállító ipartelepeknek* azok a jelen törvény hatálybalépte után üzembe helyezett (10. §.) üzemágai, a melyek ipari vagy mezőgazdasági célokra áramot (erőt) szolgáltatnak, ha magukat *az áramszolgáltatás árai* tekintetében a kereskedelemügyi minister által megállapított föltételeknek alávetik. Kivételt képez e tekintetben a világítás céljaira szolgáltatott áram, a mely állami kedvezményben nem részesíthető. A törvény ezen rendelkezése *csakis közhasz-*

nálatu, vagyis oly áramfejlesztő telepekre vonatkozik, melyek kötelezik magukat arra, hogy teljesítő képességük határáig más vállalatoknak meghatározott föltételek mellett villamos áramot szolgáltatnak. A saját célra előállított áram csak abban az esetben részesíthető állami kedvezményekben, ha az üzem, a melynek céljaira az áram szolgál, maga is kedvezményezett.

6. §.

A törvény 2. §-ának *c)* pontja értelmében állami kedvezményekben részesíthetők még a nagyobb számú háziiparosok rendszeres foglalkoztatására létesített vállalatok, ideértve a háziiparosok termelő szövetkezeteit is, a *d)* pont értelmében pedig a kisipari és mezőgazdasági szövetkezetek is, ha a törvény rendelkezései alá eső czikkeket állítanak elő és a törvény életbelépte után helyeztettek üzembe.

Háziiparosoknak — az esetről-esetre történendő külön elbírálást is fentartva — az itt szóban levő törvény szempontjából azon otthon dolgozó munkások tekintendők, a kiknek az ipar nem kizárólagos és főfoglalkozásuk és egyes iparcikkeket rendes ipari munkások igénybevétele nélkül, esetleg hozzátartozóik segítsége mellett, állítanak elő.

7. §.

A törvény 2. §-ának *e)* pontjában említett hajóépítő telepek, hajógyárak és csuszdák, valamint a műszaki igényeknek megfelelően berendezett hajójavító-műhelyek, uszó- és száraz dokkok az esetben részesíthetők állami kedvezményekben, ha a törvény hatálybalépte után helyeztettek üzembe.

8. §.

A törvény 4. §-ában említett *mezőgazdasági szesz-főzdék közé* csak azon szeszfőzdék sorozhatók, a melyek az érvényben levő szeszadótörvény végrehajtási utasításában a mezőgazdasági szeszfőzdekre nézve megállá-

pitott összes föltételeknek együttesen megfelelnek és a melyeknek mezőgazdasági jellegét az illetékes pénzügyigazgatóság ez alapon igazolja.

Ezen mezőgazdasági szeszfőzdékkel egyenlő elbírálás alá esnek azok a *kapcsolatos szeszfinomitók* is, a melyek a mezőgazdasági szeszfőzdékben léteznek és csakis saját, kedvezményekben részesülő mezőgazdaszeszgyárakban termelt nyers szeszüknek finomítását eszközlik, továbbá azon mezőgazdasági szeszfőzdeüzemek által társulás útján létesített közös szeszfinomitók is, a melyek kizárólag az illető szeszfőzdeüzemek mezőgazdasági szeszfőzdéikben termelt szesz finomításával foglalkoznak. Ezen itt említett finomitókra az illető mezőgazdasági szeszgyáraknak engedélyezett állami kedvezmények kiterjednek. Ha a mezőgazdasági szeszfőzdeüzemek által társulás útján létesített közös szeszfinomitóban nemcsak kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszfőzdékben termelt szesz finomittatik, akkor a kedvezmények oly arányban érvényesítendők ezen közös szeszfinomitókra, a milyen arányban a közös finomitóban feldolgozott, a részesek kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszgyáraiban termelt szesz áll az egyéb forrásokból eredő és szintén a közös finomitóban feldolgozott szeszhez.

Azok a szeszfinomitók, a melyek mezőgazdasági szeszfőzdékkel helyi összeköttetésben állanak ugyan, de az illető szeszfőzdékben termelt nyers szesz finomításán kívül még idegen termelésű nyers szesz finomításával is foglalkoznak, mely célból szabad raktárrá nyilváníttatnak, a kapcsolatos mezőgazdasági szeszfőzde részére engedélyezett kedvezményeket csakis a saját termelésű nyers szeszre nézve igényelhetik.

9. §.

Cognacgyárak az itt szóban levő törvényben meghatározott állami kedvezményekben csak az esetben részesíthetők, ha a törvényben és ezen végrehajtási utasításban megállapított egyéb követelményeknek meg-

felelnek és a cognacot csak az 1893:XXIII. t.-czikk és ennek végrehajtási rendelete, vagy későbbi törvények és rendeletek szerint természetes borból kizárólag lepárolás útján állítják elő és a melyek tulajdonosainak a magyar szent korona országainak területén nincs olyan más cognacgyáruk, a mely a fenti követelményeknek meg nem felel és nem áll a jelen utasítás 52. §-ában meghatározott ellenőrzés alatt.

10. §.

Annak megállapításánál, hogy valamely ipartelep vagy üzemág a törvény 1., 2., 4. és 6. §-ai szempontjából mikor helyeztetett üzembe mindenkor az az időpont veendő figyelembe, a midőn a telep első berendezésének és szokásos munkaidejének megfelelő napi termelő képessége 25%-át az illető telep rendes munkaideje mellett elsőízben elérte, vagyis a midőn az ipartelepen naponként termelhető iparczikkék mennyiségének legalább 25%-át értékesíthető és forgalomba hozható alakban előállította.

Közműhelytelepeknél az említett §-ok szempontjából azon időpont mérvadó az üzemhelyezést illetőleg, a midőn az első bérlő beköltözött.

Háziipari vállalatoknál az említett §-ok szempontjából azon időpont veendő mértékadónak, a midőn az illető vállalat a részére kötelezőleg megállapított háziiparosok létszámának legalább 25%-át foglalkoztatja.

A törvény értelmében állami kedvezményekben részesíthető *kisipari és mezőgazdasági szövetkezetek* üzembe helyezésének időpontja azon időpont, a midőn közös számlára kezdenek termelni.

A hajóépítőtelepek, hajógyárak és hajójavító műhelyek üzembehelyezési időpontjának megállapításakor a jelen §. első bekezdésében foglaltak alkalmazandók megfelelő módon, az *uszó és száraz dokkok* pedig azon időponttól kezdve tekintendők üzembe helyezetteknek, a midőn először használatba vették.

11. §.

Az üzem megkezdésének a napja — az előző §-ban az üzembehelyezés napjára nézve megállapítottaktól eltérően — az a nap, a melyen a kérdéses vállalat üzemét általában megkezdte, tekintet nélkül arra, hogy mily mértékben használta ki termelőképességét.

II. FEJEZET.

Az engedélyezhető kedvezményekről.

12. §.

A törvény első §-a felsorolja azon adó-, illeték-, díj- és egyéb kedvezményeket, a melyekben a törvény hatálya alá tartozó iparvállalatok az állam által részesíthetők.

Igényük van ezeknek a vállalatoknak az 1870. évi LI. t.-czikk 2. §-ában megadott házaadómentességre, a mely *állandó adómentesség a házaadón kívül kiterjed az ezen adó után járó általános jövedelmi pótdóra, az országos betegápolási pótdóra és a házaadó után kivethető egyéb köz- vagy községi terhekre is.*

Állandó adómentességben részesíttetnek a gyáros tulajdonát képező gyári és a gyártással szorosan összefüggő ipari czélokra szolgáló, a gyári telken épült épületek.

A gyári telken épített munkáslakásokra a törvény 3. §-ának rendelkezései mérvadók és ezek csak az esetben részesíthetők adómentességben, ha ezen szakasz hatálya alá vonhatók; nem adómentesek tehát azok a lakások, a melyek nem munkások által használatnak. (Lásd a jelen utasítás 18. §-át.)

A *gyári telken kívül emelt épületek*, kivéve a munkáslakásokat, ha a gyár céljainak szolgálnak is, nem részesíthetők adómentességben. Ide sorozandók a gyárhoz tartozó oly raktárak is, a melyek az illető gyártól elkülönítve, más épületben vannak elhelyezve; ezek azon esetben sem részesíthetők az állandó ház-

adómentességben, ha azokban kizárólag a kedvezményezett vállalatban előállított iparczikkek tartatnak is. Kivételt képeznek e tekintetben a mezőgazdasági szesz-főzdékkel kapcsolatos marhahizlalás céljaira szolgáló épületek, a melyekre az adómentesség még akkor is kiterjed, ha ezek az épületek nem a gyári telken állanak, de a bekötött marha a kedvezményekben részesített gyár termékein hizlaltatik.

Ha a kedvezményekben részesített gyári vagy ipari épület bármily célra *bérbeadatik*, az 1870. évi LI. t.-cikk 2. §-ában megállapított adómentesség megszűnik. A bérbeadott mezőgazdasági szeszfőzdékre és azok tartozékaira tehát ez az adómentesség abban az esetben sem terjed ki, ha ily gyárra az állami kedvezmények bérlő részére engedélyeztettek.

13. §

A törvény 1. §-ának *b)* pontja szempontjából *gyári épületeknek* a gépházak, munkahelyiségek, irodák és azon raktárak tekintendők, a melyekben a gyártáshoz szükséges anyagok, segédanyagok stb. és a gyárban előállított készgyártmányok tartatnak, valamint azok a helyiségek is, a melyek munkások és családtagjaik részére étkezés céljára szolgálnak és díjtalanul engedtetnek át ezen célra; *gyári teleknek* pedig a telek azon részei, a melyeken az említett épületek állanak és azonkívül a be nem épített terület azon része, a mely szorosan vett gyári célokra szolgál.

Ha a be nem épített területről pontosan meg nem állapítható, hogy mily hányadában szolgál szorosan vett gyári célokra, akkor oly arányban tekintendő ezen célokra szolgálónak, a mely arányban áll az előbb felsorolt épületek területe a gyári telken emelt egyéb épületek területéhez.

A gyári területek és épületek megszerzésére biztosított illetékmentesség azonban a fennálló illetéktörvények értelmében nem terjedhet ki a gyár céljaira szerzett tulajdonosi, tiszt- és munkáslakásokra és az ezen célra szolgáló telekrészekre és kertekre, még

akkor sem, ha ezek a gyári telken vannak, vagy ezzel szorosan összefüggnek. Nem terjed ki továbbá az illetékmentesség a gyári üzemhez anyagot szolgáltatató ingatlanok, mint erdők, bányák és más hasonló rendeltetéssel bíró ingatlanok megszerzésére.

14. §.

Ha a kedvezményezés időtartama alatt a kedvezményeket élvező gyár tulajdonosának személyében, illetve *cégében változás áll be, a gyár áthelyeztetik, végül ha a gyár üzeme a törvény alá eső újabb czikkekre kiterjesztetik*, a törvény 1. §-ának b) pontjában foglalt kedvezmények az ezen változások folytán szükségessé vált jogügyletekre nézve is a jelen utasítás 13. és 23. §-aiban meghatározott mértékben érvényesítendők, ha az eredetileg engedélyezett kedvezmények az erre illetékes m. kir. minister által átruháztattak, illetve kiterjesztettek.

15. §.

A törvény 1. §-ának d) pontja alapján engedélyezett *vámmentesség* kiterjed az állami közutakon, hidakon és réveken a kereskedelemügyi m. kir. minister által közvetlenül vagy közvetve gyakorolt vámszedésre.

16. §.

A törvény 1. §-ának e) pontja értelmében a kedlvezményekben részesített vállalatok *az ipari czélokra szükséges tisztátlan sőt* az 1875. évi L. t.-cz. 13. §-ában meghatározott métermázsánkénti 76 fillérnyi áron aluvethetik igénybe, és pedig a m. kir. pénzügyminister által kijelölendő sótermelő m. kir. bányahelyeken.

A vállalat ipari czéljaira szükségelt só átengedhető mennyisége és pontos ára (rendszerint 30 - 40 fillér) az illető bányahely termelési viszonyainak és üzemi költségeinek megfelelően a m. kir. pénzügyminister által állapittatik meg.

Az iparsó kiszolgáltatása alkalmából leteendő

biztosíték az 1875. évi L. t.-cz. 13. §-ában meghatározott 20% helyett a teljes egyedárusági ár 50%-ában állapítatik meg.

Az ipari czélokra biztosított iparsó mennyiséget a m. kir. pénzügyminister utalja ki. Az esetben, ha az iparsó denaturált állapotban utaltatnék ki, a denaturálást a vállalat költségén a sójövedéki megbízott tartozik teljesíteni.

A vállalat által átvett iparsó csak állandóan zár alatt levő helyiségben tartható és a mennyiben a só denaturálva nem lett, rendszeres pénzügyi ellenőrzés alatt áll.

17. §.

A törvény 1. §-ában említett kedvezmények az összes mérvadó körülmények figyelembevételével mindenkor oly módon engedélyezendők, hogy az egyes vállalatoknak engedélyezett kedvezmények az illető iparág többi vállalatának jogos érdekeit ne sértsék. Ehhez képest, *ha valamely iparczikk gyártása kedvezményezettik, az ugyanazon iparczikket előállító és a törvény követelményeinek egyébként is megfelelő vállalatok erre vonatkozólag előterjesztendő kérelmükre szintén kedvezményekben részesítendők*, kivéve, ha a magyar korona országainak termelése az illető cikkben mutatkozó belföldi szükségletet már tulnyomó részben fedezi.

Ezen korlátozás azonban nem vonatkozik a kivitel céljaira termelő vállalatokra, a melyeknek kizárólag kivitel céljaira szolgáló üzemága, ha a gyártás fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kívánatossá, még abban az esetben is kedvezményezhető, ha az illető cikk a belföldi szükségletnek megfelelő mennyiségben állittatik elő.

18. §.

A törvény 3. §-a szempontjából, a mely a munkáslakások adómentessége tekintetében intézkedik, munkásoknak tekintendők — a szó szorosabb értelmében

vett ipari, mező- és erdőgazdasági munkásokon kívül — az előmunkások, gépészek, fűtők és a műegyetemi képzettséggel nem bíró művezetők, valamint a hasonló minősítéssel bíró bányamunkások is.

Munkáslakok azon osztályok, épületek és tartozékaik, a melyekben kizárólag az előző pontban említett és hozzátartozóik laknak és a melyek kizárólag ezek által használtatnak.

A törvény ezen §-ának első bekezdésében említett vállalat alatt a munkaadó-vállalat értendő. A második bekezdés az építtető tekintetében korlátozást nem tartalmaz, tehát az ebben említett 20 évi ideiglenes adómentesség harmadik személyek által épített munkáslakokra vonatkozik.

19. §.

A törvény 6. §-ának a) pontja értelmében a kereskedelemügyi m. kir. minister fölhatalmaztatik, hogy a törvény 1. és 2. §-aiban említett gyárak és ipartelepek építéséhez vagy megnagyobbításához szükséges építési anyagokat, nemkülönben az azok felszereléséhez és berendezéséhez szükséges gépeket, gépalkatrészeket és általában berendezési tárgyakat a m. kir. államvasutakon és az állami garanciát élvező vasutakon a jelen végrehajtási utasítás 20. §-ában részletezett önköltségek megtérítése mellett szállíthassa, illetőleg szállíttathassa.

A törvény ezen pontja alapján engedélyezhető *szállítási kedvezmények* csakis oly tárgyakra nézve adhatók meg, melyek a hazai termelés révén állítottak elő, vagy a melyeknek külföldön való beszerzésére a kereskedelemügyi m. kir. minister a törvény 7. §-a alapján engedélyt adott.

A törvény szempontjából építési anyagnak, a felszereléshez és berendezéshez szükséges gépnek, gépalkatrésznek és berendezési tárgynak általában a következők tekintendők:

Az építéshez szükséges kőanyag, kavics, homok, téglá, mész, cement, gipsz, vasszerkezetek, épületfa,

deszka, lécz, üveg, fedőanyag, vízvezetéki és egyéb csövek, villamos vezetékek; iparvágányok létesítése esetében a fentebbi anyagokon kívül a sinek, sinkapcsoló szerek, talpfák, kitérők, fordító korongok, váltóbiztosítási berendezések, továbbá az összes berendezéshez szükséges gépek, gépalkatrészek, készülékek, szerszámok, kazánok, tartányok.

Mennyiben minősíthetők netán egyéb itt fel nem sorolt tárgyak olyanoknak, melyeknek önköltségi kedvezmény engedélyezhető, arra nézve esetről-esetre a kedvezmény engedélyezése alkalmával, a mérvadó körülmények figyelembe vétele mellett, a kereskedelemügyi m. kir. minister dönt.

20. §.

1. Az előző §-ban felsorolt teherárúként szállítandó *építési és berendezési tárgyak után*, a mennyiben azok darabáru-osztályokba vagy az A) osztályba tartoznak: kocsinként és fuvarlevelenként legalább 5000 kilogramm súly után való díjfizetés esetén 100 kilogramm- és kilométerenként 0.32 fillér egységtétel, 100 kilogrammonként 8 fillér kezelési illeték és a törvényes szállítási adó alapján esedékes *viteldíjak*; a mennyiben pedig a kérdéses cikkek a többi kocsirakomány-osztályok valamelyikébe tartoznának, a tényleges súly, de kocsinként és fuvarlevelenként legalább 10.000 kilogramm után való díjfizetés esetén 100 kilogramm és kilométerenként 0.20 fillér egységtétel 100 kilogrammonként 4 fillér kezelési illeték és a törvényes szállítási adón alapuló díjtételek fognak számíttatni.

Legcsekélyebb illeték gyanánt 100 kilogrammonként 8 fillér fizetendő.

2. *A felsorolt építési anyagoknak az ipar- és bányavágányokon, valamint a nyílt pályán való díjszámítására nézve a következő szabályok a mérvadók:*

a) A magánfelek tulajdonát képező ipar- és bányavágányokon az illető vágánytulajdonossal kötött

üzemviteli szerződésben megállapított kocsikiállítási illetékek alkalmazandók.

Oly esetekben azonban, midőn a nyílt vonalból kiágazó s magánfél tulajdonát képező ipar- és bányavágányokon a szomszéd állomásig egy összegben kifejezett, tehát az államvasuti nyílt vonalra eső illetéket is magában foglaló kocsikiállítási díj van szerződésileg megállapítva, az ipar- vagy bányavágányon való szállításért az együttes díjnak 50%-a fizetendő.

b) Valamely államvasuti bánya- vagy egyéb magánvágányon (összekötő parti vágány stb.), valamint a nyílt pályán be- vagy kirakandó fentebb felsorolt építési anyagok díjszámítása következőleg eszközendő:

Oly esetekben, midőn az építési anyagok az államvasutak nyílt vonaláról, vagy nyílt pályának tekintendő bánya- vagy egyéb mellékvágányról egyes kocsi- rakományokban szállíttatnak, ezek után a m. kir. államvasutak helyi díjszabásának illető szakaszaiban meghatározott illetékek 50%-al mérsékelve alkalmazandók, mi mellett egyebekben az ezen szakaszokban foglalt határozmányok mérvadók.

Ugyanezen díjszámítás alkalmazandó az építési anyagoknak a leadási állomásról a nyílt pályára való kiállítására nézve. A mennyiben azonban a kiállítás oly rakodóhelyre történik, mely használható kitérővel bír, melyre tehát a szállítás a rendes vonatokkal eszközölhető, ez esetben a díjszámítás az egyes kocsi- rakományokban szállított építési anyagok után, a tényleges díjszabástávolság alapul vételével, az illető kitérőig alkalmazandó.

3. Az önköltségi viteldíjak alkalmazása mellett a szállítmányok be- és kirakásáról a kedvezményt igénybevevő fél saját költségén tartozik gondoskodni.

4. A mennyiben a jelen utasítás másképen nem határoz, a szóban levő szállítmányok tekintetében általában a m. kir. államvasutak helyi díjszabásában foglalt határozmányok mérvadók, mihez képest a felfemerülő mellékiilletékek, valamint külön teljesítményekért díjszabásilag fennálló egyéb illetékekre (mint például

hidvám, átrakodási, átszállítási, mérlegeelési és póttilletékek stb.) vonatkozólag dijszabásilag fennálló határozmányok a jelen szakasz által nem érintetnek, illetve az említett szállítmányok után is dijszabásszerűen fizetendők.

Ugyancsak a fennálló határozmányok alkalmazandók a járművek használata, illetve meg- és kirakása körül netalán előforduló késedelmek eseteiben is.

21. §.

A törvény 6. §-ának *b)* pontjában meghatározott kedvezményre az *iparvágányok létesítői* csak akkor tarthatnak igényt, ha az *iparvágány* a m. kir. államvasutak, az állami kamatbiztosítást élvező vasutak, vagy ezek által kezelt helyi érdekű vasutak vágányaihoz közvetlenül és akként csatlakozik, hogy a létesítendő *iparvágányon* a csatlakozást adó vasut forgalmi eszközei kiállíthatók legyenek.

Az építő vasut a vállalati összeg biztosítékképváló letételét követelheti.

22. §.

A törvény 6. §-a *c)* pontjának rendelkezése szerint az ezen pontban említett kedvezményben részesülő vállalatokba vezető *iparvágányokon* a legközelebbi állomásról, illetve viszont szállított küldemények után az önköltségi díjak számíttatnak.

Ezen önköltségi díjak fejében úgy a m. kir. államvasutak, mint az állami kamatgaranciát élvező vasutakon a m. kir. államvasutak vonalaiba beágazó *iparvágányokon* szállítandó kocsikért szabályszerűleg fizetendő *kocsikiállítási díjak 50 százaléka számíttatik*. A kérdéses szabályzat szerint bizonyos esetekre nézve biztosított díjmentes kocsikiállítás a vonatkozó feltételek főnforgása esetén természetesen az itt szóban levő vállalatokra is kiterjed.

A fentiek szerint meghatározott kocsikiállítási díjak, valamint a kocsikiállítás egyéb feltételei az illető *iparvágány* építésére és üzemére nézve az *iparvállalat*

és az érdekelt vasut között kötendő szerződésben állapítatnak meg és érvényesíttetnek.

23. §.

A törvényben meghatározott kedvezményekben vagy az egész iparvállalat, vagy a törvény 2. §-a a) pontjából folyólag annak egyes üzemágai részesíthetők.

Ha a kedvezmények egyes üzemágakra engedélyeztetnek, akkor a kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágaknak egymáshoz való viszonya százalékos arányban állapítatik meg és a kedvezmények ehhez képest érvényesítendők.

Az adókedvezményeknél ezen százalékos arányszám meghatározásánál lehetőleg a kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágak által nyújtott adóalapoknak egymáshoz való viszonya veendő mérvadó.

Elektromos áramfejlesztő telepeknél a kedvezményben részesíthető és nem részesíthető termelt mennyiségekből eredő jövedelmeknek egymáshoz való viszonya alapján állapítandó meg a százalékos arányszám.

Ha egyéb üzemágak közötti százalékos arányszám állapítandó meg, akkor ezen arányszám első sorban a különböző üzemágakban évenként termelt iparcikkek forgalmi értéke alapján, — ha pedig ez bármely oknál fogva czélszerűen nem volna keresztülvihető, például oly esetekben, a midőn az egyik üzemág által előállított gyártmány a másakra nézve félgyártmány, akkor az egyes üzemágakba befektetett álló tőke és az azokban átlagosan alkalmazott munkások számának összehasonlítása alapján állapítandó meg ezen arányszám.

Az adókedvezményekre vonatkozólag ezen arányszám első ízben a kedvezmények engedélyezése alkalmával állapítandó meg. A megállapítás három év tartamára szól és ennek lejártá után az arányszám újból megállapítandó; ha III. osztályu keresetadó alá tartozó

vállalatok a három évi adókimvetési időszakon belül részesíttetnek ebben a kedvezményben, az arányszám megállapítása csak az adókimvetési időszak végig terjedhet.

Ha valamely iparvállalat üzemágai közül több részesül kedvezményekben és a kedvezmények lejáráta nem esik ugyanazon időpontra, valamely üzemág kedvezményeinek lejártakor abban az esetben, ha az illető üzemág kedvezményei nem hosszabbították meg, a százalékos arányszám újból állapítandó meg.

Az illetékkedvezményeknél az adótermészetüektől eltérően mindenkor az értékalapot kell a százalékos arányszám megállapításánál mértékadónak venni, vagyis a százalékos arányszám a kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágakba eszközölt beruházások tényleges értékei egymáshoz való viszonyának megfelelően számítandó ki. Ezen arányszám esetről-esetre akkor állapítandó meg, ha az illetékkedvezmények érvényesítésének szüksége felmerül és az esetleges előző megállapítás óta számottevő változások fordultak elő.

III. FEJEZET.

A kedvezmények elnyerése, azok átruházása és meghosszabbítása.

24. §.

A ki a törvény 1. §-ában meghatározott állami kedvezményekben részesülni kíván, tartozik azok elnyerése végett ivenként egy koronás bélyeggel ellátott kérvényben folyamodni.

A kérvény általában közvetlenül, vagy az illetékes kereskedelmi és iparkamara útján, a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez nyújtandó be.

Ha előzetesen biztosított állami kedvezmények engedélyezése kérelmeztetik, a kérvény az illetékes kerületi kir. iparfelügyelőhöz nyújtandó be, a ki a kérvényt a jelen utasítás 42. §-ának megfelelően teljesi-

tett vizsgálat után véleményes jelentés kíséretében a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez terjeszti föl.

Ezen szabályok alól kivételnek a magyarországi mezőgazdasági szeszgyárak, a melyeknek állami kedvezményekben való részesítésére vonatkozó folyamodványok közvetlenül a m. kir. földmivelésügyi ministerhez nyújtandók be, továbbá a jelen utasítás 41. §-a szerint a bányakapitányságok hatáskörébe tartozó vállalatok az esetben, ha ezeknek a kedvezmények előzetesen biztosítottak. Ezen utóbbi vállalatok előzetesen biztosított kedvezményeinek engedélyezésére vonatkozó kérvények az illetékes m. kir. bányakapitánysághoz nyújtandók be, a mely a jelen §. harmadik bekezdésének megfelelően jár el.

Végül kivételnek van helye a horvát-szlavonországi iparvállalatokra nézve is, a melyek a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez intézett folyamodványokat a horvát-szlavon-dalmát bán útján is előterjeszthetik. Ha horvát-szlavonországi vállalat előzetesen biztosított állami kedvezmények engedélyezését kérelmezi, a folyamodvány mindenkor a horvát-szlavon-dalmát bánhoz nyújtandó be, a ki a jelen szakasz harmadik bekezdésének megfelelően intézkedik.

25. §.

A kérvényezés vagy a kedvezmények előzetes biztosítására, vagy azok végleges engedélyezésére vonatkozhatik.

A törvény 4. §-a szerint *előzetes biztosításnak* létesítendő gyárakra vagy ipartelepekre van helye.

Az ekként biztosított kedvezmények azonban hatályukat veszítik, ha a kedvezményezett vállalat a kedvezményeket előzetesen biztosító ministeri rendelet keltétől számított *két éven belül* üzemét meg nem kezdi (lásd az utasítás 11. §-át) és a kedvezmények végleges engedélyezésére vonatkozó folyamodványát az üzem megkezdésének napjától számított *egy éven belül* elő nem terjeszti. Ezen utóbbi rendelkezés be nem tartása esetén a vállalat kedvezményekben, a törvény 5. §-ában említett esettől eltekintve, nem részesíthető.

A végleges engedélyezésnek már üzembe helyezett gyárakra és ipartelepekre van helye. A kedvezmények engedélyezését, a törvény 4. §-ának megfelelően, a kedvezményezendő ipari létesítmény üzembehelyezésének napjától számított *egy éven belül* kell kérelmezni; ezen időn túl a kedvezmények engedélyezése csak a törvény 5. §-ában meghatározott esetben kérelmezhető.

Az üzembehelyezés napjára nézve az utasítás 10.§-a, a kérelmezés időpontjára nézve pedig a folyamodvány beérkezésének napja mértékadó.

26. §.

A törvényben meghatározott állami kedvezmények elnyerése végett előterjesztett folyamodványban részletesen felsorolandók az ipartelepen előállítani szándékolt vagy előállított *cikkek*, közlendő az alkalmazott *eljárásoknak* szakértő tájékoztatására alkalmas leírása, az ipartelepen alkalmazandó *munkások száma*, az ipartelep telkébe és épületeibe, továbbá gépeibe és berendezési tárgyaiba beruházandó vagy beruházott *álló tőke* nagysága és tájékozás nyújtandó az *évi termelés* megközelítő mennyiségéről és értékéről, a termelés nagyságát meghatározó fontosabb *termelési eszközöknek* (pl. főgyáraknál az orsószámnak, szövőgyáraknál a szövőszékek számának stb.) a termelés nagyságára következőt engedő felsorolása mellett.

A mennyiben folyamodó a tervbe vett munkásszámot, befektetést és termelést fokozatosan, de záros határidő alatt kívánja elérni, a folyamodványban nemcsak az első, hanem a *következő évekre vonatkozólag is* részletezendők ezek az adatok.

Előzetes biztosítás kérelmezése esetén a folyamodványhoz melléklendő azon feldolgozandó anyagok, gépek és berendezési tárgyak jegyzéke is, a melyek belföldön előreláthatólag nem szerezhetők be.

27. §.

Mezőgazdasági szeszőzdek tulajdonosai vagy bérlői az állami kedvezményekben való részesítésre vonatkozó

kérvényükhöz, a melynek *az utasítás 26. §-ában fölso-*
rott adatokat is tartalmaznia kell, csatolni tartoznak:

a) a szeszfőzdeknek mezőgazdasági jellegét igazoló pénzügyigazgatósági végzést vagy annak hitelesített másolatát;

b) azokat az iratokat, a melyekkel be van igazolva, hogy a szeszfőzde gyári berendezése hazai gyárból szereztetett be, avagy hogy ezen kötelezettség alól a folyamodók a m. kir. pénzügyminister által a kereskedelemügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg az 1900:IX. t.-cz. 2. §-ának megfelelőleg felmentettek.

A mennyiben az illető mezőgazdasági szeszfőzde oly szeszfinomítóval van kapcsolatban, a mely szeszfinomító szabadraktárrá nyilvánított, az illetékes pénzügyigazgatóság végzésével igazolni tartozik a kérelmező azt is, hogy saját vagy idegen termelésű szeszfinomítását is eszközli-e? Az a körülmény, vajjon a szeszfőzdevel helyi összeköttetésben levő szeszfinomító szabadraktárrá nyilvánított-e, szintén az illetékes pénzügyigazgatóság végzésével igazolandó.

28. §.

A mezőgazdasági szeszfőzdeüzemek által társulás útján létesített *közös szeszfinomítók* állami kedvezményekben való részesítésére vonatkozó folyamodványokban a *jelen utasítás 26. §-ában meghatározott adatokon kívül* névszerint felsorolandók a közös szeszfinomítót létesítő szeszgyártulajdonosok, megnevezendők ezeknek mezőgazdasági szeszgyárai, felemlitendő azon körülmény, hogy ezek részesülnek-e az 1890:XIII., 1899. évi XLIX., vagy pedig az itt szóban levő törvénycikk alapján kedvezményekben és ha igen, mely évben és milyen szám alatt kelt földmivelésügyi vagy kereskedelemügyi ministeri rendelet alapján. Tájékoztatást kell a folyamodványnak arra nézve is nyújtania, hogy a finomítóban kizárólag kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszgyárakban termelt szesz finomittatik-e és ha nem, évenként mennyi az ilyen és mennyi a más eredetű szesz.

29. §.

Cognacgyáraknak állami kedvezményekben való részesítésére vonatkozó és *a jelen utasítás 26. §-ának megfelelően szerkesztett kérvényekhez* csatolandó a folyamodó hiteles alakban kiállított nyilatkozata arra nézve, hogy a vállalkozó a cognacgyártásra nézne megállapított ellenőrzési szabályokat ismeri, azoknak magát aláveti és az állandó felügyelettel felmerülő költségeket az államkincstárnak megtéríti.

30. §.

Ásványolajgyáraknak állami kedvezményekben való részesítésére vonatkozó kérvények benyújtásánál *a jelen utasítás 26. §-ában meghatározott többi kellékeken kívül* igazolandó az is, hogy az ásványolajvám felemeléséről és az ásványolajadóról szóló 1882. évi XVIII. t.-cz. 6. §-ában felsorolt iratokat az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóságnál szabályszerűen bemutatják.

31. §.

A ki a törvény 3. §-ában meghatározott munkásházak állandó vagy ideiglenes adómentességére vonatkozó kedvezményben részesülni kíván, tartozik az iránt a m. kir. pénzügyministerhez folyamodni.

Azokat a föltételeket, a melyek mellett az e szakaszban biztosított kedvezmények engedélyezhetők, a m. kir. pénzügyminister a kereskedelemügyi m. kir. ministerrel egyetértőleg állapítja meg és a folyamodóval az állandó vagy ideiglenes adómentesség kilátásba helyezése alkalmával közli.

Oly esetekben, a midőn mező- vagy erdőgazdasági munkásházak kedvezményezéséről van szó, a m. kir. földmívelésügyi minster, Horvát-Szlavonországra nézve pedig a bán is meghallgattatik.

Az adómentességet kilátásba helyező rendelet hatályát veszti, ha a munkásházak építése a rendelet keltétől számított két éven belül be nem fejeztetik.

A folyamodványhoz a következők melléklendők két példányban:

a) egy méretezett, a rendes ivnagyságnak megfelelő alakban összehajtott *helyszínrajz*, a mely a szomszédos telkekre, az esetleg azokon levő épületekre, valamint azok rendeltetésére nézve tájékoztatást nyújt; nagyobb kiterjedésű telepeknél ez a helyszínrajz 1 : 1000, kisebbeknél pedig 1 : 500 léptékben készítendő;

b) a tervezett épületek megbírálásához szükséges *tervek* (alaprajzok, metszetek, stb.) 1 : 100 léptékben, szintén a rendes ivnagyságnak megfelelően összehajtott alakban ;

c) a létesítmény összes költségeire nézve tájékoztatást nyújtó *előmértekköltségvetés* ;

d) az esetleg külföldről beszerezni szándékolt anyagokat és iparcikkeket részletesen felsoroló *ki-mutatás* ;

e) *műszaki leírás*, a melynek az egészségügyi követelmények teljesítéséről, a tűzbiztonsági berendezésekről, közlekedési és talajviszonyokról, vízzel való ellátásról, a vízbeszerzés módjáról és végül a csapadék, szennyvizek és ürülék elvezetéséről is kimerítő felvilágosítást kell nyújtania ;

f) a szedendő *házbérekre* vonatkozó részletes ki-mutatás ;

g) *bérszerződés minta* ;

h) a házaknak a munkások által tulajdonjoggal való megszerzése esetére a *szerződés minta*, a melyhez a részletes *törlesztési terv* is csatolandó ;

i) az esetben, ha az építést részvénytársaság vagy szövetkezet eszközölné, ennek *alapszabályai*, illetve alapszabálytervezete.

32. §.

A ki a törvény 3. §-ában meghatározott, a pénzügyi és a kereskedelemügyi m. kir. minister által a végrehajtási utasítás 31. §-a alapján kilátásba helyezett akár állandó, akár időleges adómentességet elnyerni óhajtja, ennek érvényesítése végett tartozik erre irányuló kérelmét legkésőbb az *építés bevégezése napjától* számítandó hat hét alatt és mindenestre az épületnek

vagy osztálynak használatba vétele előtt az illetékes pénzügyigazgatóságnál (székesfővárosi adófelügyelőségénél) benyújtani.

A vállalat ehhez a beadványhoz, a melyben hivatkozni kell az adómentességet kilátásba helyező pénzügyministeri rendeletre, esatolni köteles a közigazgatási hatóság által kiállított lakhatási, illetve használhatási engedélyt.

Az új építménynek tekinthető munkáslakások felépítése és használatba vétele mindig *helyszini vizsgálat* útján állapítandó meg. Ugyancsak helyszini vizsgálat tartandó a törvény 3. §-ának első bekezdése alá vonható egyéb esetekben is.

A helyszini szemlét megtartja a pénzügyigazgatóság (székesfővárosi felügyelő) kiküldötte s annál közreműködik az iparfelügyelő és a városi tanács (községi előljáróság) egy tagja,

Az állandó és időleges adómentességet a helyszini szemle eredményéhez képest a pénzügyigazgatóság (székesfővárosi adófelügyelő) érvényesíti.

Az adómentesség engedélyezés esetében a munkáslakások használatbavételének napján veszi kezdetét és azon időponttól kezdve, a midőn a kikötött föltételek bármelyike meg nem tartatik, vagy az illető munkásházak vagy lakások más egyébre használatnak, illetve munkáslakás jellegük megszűnik (lásd az utasítás 18. §-át), *megvonandó*.

A pénzügyigazgatóság végzése ellen fellebbezésnek van helye a közigazgatási bizottsághoz és az utóbbi határozata ellen panasznak a m. kir. közigazgatási bírósághoz.

A fellebbezést, illetve panaszt a végzés (határozat) kézbesítését követő naptól számítandó 15 nap alatt kell előterjeszteni.

33. §.

A jelen végrehajtási utasítás előző szakaszaiban körülírt eljárás követendő akkor is, ha az állandó vagy ideiglenes adómentességet elnyerni kívánó vállalat az

adómentesség kilátásba helyezését előzetesen nem kérelmezte.

34. §.

A ki a törvény 6. §-ának a) pontjában említett *szállítási kedvezményeket igénybe venni óhajtja, annak azok engedélyezéseért legalább is négy héttel aállítás megkezdése előtt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez külön kell folyamodnia.* Az erre vonatkozó folyamodványban megnevezendők azon állomások, a melyekről és a melyekre az egyes építési anyagok, gépek, gépalkatrészek és berendezési tárgyak külön-külön küldetni fognak és felsorolandók az egyes szállitmányok beszerzési helyei is azon esetben, ha engedélyezett külföldi beszerzésről van szó.

A törvény ezen pontjában megállapított önköltségi kedvezmény rendszerint visszatérítés útján alkalmaztatik.

A vissztérítés alapján alkalmazott kedvezményeknél a vissztérítmény folyósítása céljából a m. kir. államvasutak szabályai szerint előterjesztendő szállítási okmányok (eredeti fuvarlevelek) a gyár, illetőleg kibővítés esetén az új létesítmény üzembe helyezésétől számított három hónapon belül a m. kir. államvasutak igazgatóságához benyújtandók, különben a vissztérítésre való minden igény megszűnik.

Kőanyag, homok, téglá és egyéb tömeges szállitmányok után azonban az önköltségi kedvezmény az illető viszonylatok bejelentése esetén lehetőség szerint rovatolás útján alkalmaztatik.

A törvény 6. §-ának c) pontjában említett szállítási kedvezmények engedélyezéseért, illetőleg azoknak előzetes biztosításáért szintén a kereskedelemügyi ministerhez kell folyamodni.

35. §.

A ki a törvény 6. §-ának b) pontjában foglalt kedvezményben, a mely az ipari, mezőgazdasági, erdészeti és bányászati vállalatok részére szükséges ipar-

vágányoknak (lásd az utasítás 21. §-át) a m. kir. államvasutak és az állami garanciát élvező vasutak által az önköltségek megtérítése mellett való megépítését biztosítja, részesülni óhajt, az iránt *külön* tartozik a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez folyamodni.

A folyamodványhoz olyan vázlatrajz csatolandó, a melyből a vállalat helye, az iparvágány általános vezetése és kilátásba vett csatlakozási helye kivehető.

36. §.

Az ipari czélokra szükséges tisztátalan só a jelen utasítás 16. §-ában meghatározott kedvezményes áron csak azoknak a vállalatoknak engedtetik át, a melyek a törvény 1. §-ában meghatározott kedvezményekben részesítették.

Az ipari czélokra szükségelt tisztátalan sónak a jelen utasítás 16. §-ában jelzett olcsóbb árban leendő átengedése végett ezen vállalatok is *külön* kérvényt tartoznak előterjeszteni.

E kérvény a m. kir. pénzügyministerhez czimezve, a vállalatra illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz nyújtandó be és ahhoz csatolandó:

- a) a kedvezmények engedélyezésére vonatkozó kormányhatósági rendelet vagy hiteles másolata;
- b) a letett biztosítékról szóló nyugta;
- c) a szükségelt tisztátalan só mennyiségének kimutatása.

37. §.

Azon vállalatok részére, a melyek a törvény 1. §-ának d) pontja alapján a vámdíjmentesek közé soroztattak, a *vámdíjmentességet tanúsító igazolványt* az 1890:I. t.-cz. 102. §-ában megnevezett elsőfoku hatóságok (vármegyében a főszolgabíró, városokban a rendőrkapitány vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselő) állítják ki.

Az igazolvány vagy igazolványok kiállítását kérelmező vállalat a vámdíjmentességre való jogosultságát az eljáró hatóság előtt a kedvezményeket engedé-

lyező eredeti ministeri rendelettel, vagy annak hiteles másolatával igazolni tartozik.

38. §.

A törvény 1. §-ának a), c), d) és e) pontjaiban említett kedvezmények hatályának kezdőpontja azon esetben, ha a kedvezményekben való részesítés az ipartelep létesítését megelőzőleg kérelmeztetett, az üzem megkezdésének napjától (lásd az utasítás 11. §-át), azon esetben pedig, ha a kedvezmények engedélyezése iránti kérvény benyújtásakor az ipartelep már üzemben volt, annak az évnek a kezdetétől számítandó, a mely évben a kedvezmények elnyerése iránti kérvény benyújtatott. Ezen kedvezmények kezdőpontja azonban általában nem eshetik korábbra, mint a mikor az üzem megkezdett.

Ezen kedvezmények lejáratának időpontja, a mely a törvény 4. §-a szerint az érvénybe lépés napjától számítva legfeljebb 15 évre terjedhet, a kedvezményeket engedélyező ministeri rendeletben állapítatik meg.

39. §.

A törvény 1. §-ának b) pontjában felsorolt kedvezmények rendszerint szintén attól az időponttól addig az időpontig érvényesülnek, a mely a törvény 1. §-ában meghatározott egyéb kedvezményekre nézve az illető ministeri rendeletben megállapított.

Az előlemlített kedvezmények kezdőpontját illetőleg ettől etérésnek csak akkor lehet helye, ha a vonatkozó jogügylet megkötése alkalmával a szerződésben említés tétetik arról, hogy az ingatlan a jelen törvényben meghatározott kedvezményekben való részesülésre igényt tartó gyár vagy ipartelep felállítása céljából szerezte-tik meg.

Pótolhatja azonban a szerződésnek ilyféle kijelentését a szerződés keltétől számított harmincz nap alatt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez tett bejelentés is, a melyben a szerződő fél kijelenti, hogy az illető ingatlant gyár, illetve ipartelep létesítése céljából sze-

rezte meg és hogy az itt szóban lévő törvényben meghatározott kedvezményekre igényt tartván, azokat a szerződés kötés alkalmával számításba vette.

Ugyanez az eljárás követendő a gyári vállalat vagy ipartelep létesítése céljából keletkező részvénytársaságok által az alakulás alkalmával, valamint abban az esetben is, ha a jelzett célból ingatlanokat szereznek meg, vagy részvényeket, illetőleg elsőbbségi kötvényeket bocsátanak ki.

A törvény 1. §-ában felsorolt kedvezmények végleges engedélyezése után az esetben, ha a vállalatnak a jelen §. alapján illetékmentességre való igénye hitelt érdemlően beigazoltatott, a vállalat erre vonatkozólag előterjesztett kérelmére ennek illetékmentességre való igénye, illetőleg az engedélyezett kedvezményeknek a kérdéses jogügyletre való kiterjesztése külön ministeri rendelettel megállapítható.

40. §.

A törvény 6. §-ának a) és c) pontjaiban meghatározott viteldíjkedvezmények a törvény 1. §-ában meghatározott kedvezmények lejáratí időpontján tul nem engedélyezhetők.

A 6. §. a) pontjában említett szállítási kedvezmények érvényességi tartama azon rendelet keltétől, melyel az a 34. §. szerint benyújtott külön folyamodvány alapján engedélyeztetett, de legkésőbb az ezen folyamodvány benyújtását követő négy hét lejártától a gyár üzembehelyezésének s illetve a gyár megnagyobbitása esetében az új létesítmény használatba vételének napjáig terjed.

Ezen érvényességi időtartam keretén kívül, akár azt megelőzőleg, akár azt követőleg eszközölt szállításokra az önköltségi kedvezmény ki nem terjeszthető.

41. §.

A törvény 1. §-ában meghatározott kedvezmények engedélyezését az ipartelep helyszíni vizsgálata előzi meg. E vizsgálat teljesítésére:

a) bányászati vállalatoknál az *illetékes m. kir. bányakapitányság*;

b) magyarországi mezőgazdasági szeszgyáraknál a m. kir. pénzügyminister által kijelölt pénzügyi hatóság és ha ennek szükségessége felmerül, azonkívül a földmívelésügyi m. kir. minister által kijelölt szakközeg;

c) horvát-szlavonországi mezőgazdasági szeszfőzdéknél a m. kir. pénzügyminister által kijelölt pénzügyi hatóság és ha ennek szükségessége felmerül, azonkívül horvát-szlavon-dalmát bán által megbízott szakközeg;

d) egyéb horvát-szlavonországi iparvállalatoknál az illetékes horvát-szlavonországi iparfelügyelő van hivatva.

A felsorolt eseteken kívül a helyszíni vizsgálat teljesítése az illetékes iparfelügyelő hatáskörébe tartozik.

A helyszíni vizsgálat megtartását a kereskedelemügyi m. kir. minister külön szakközegre is bízhatja, a ki Horvát-Szlavonországek területén a bán megbízottjával együttesen jár el.

A m. kir. bányakapitányságok illetékessége mindenkor a bányászati és kohászati vállalatoknak a bánya-, illetve az ipartörvény alá tartozásáról szóló 64.162/1890. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelete*) határozmányai szerint bírálendő el. Kivételt képeznek a brikettgyárak, a melyek még az esetben is az iparfelügyelők, illetőleg a kereskedelemügyi m. kir. minister által megbízandó szakközegek által vizsgálandók, ha azok a szén termelési helyén léteznek.

42. §.

Ha a vizsgálat oly ipartelepen eszközöltetik, a melynek a törvény 1. §-ában meghatározott kedvezmények előzetesen biztosítottak, a vizsgálat első sorban arra terjed ki, hogy az előzetes biztosítás alkalmával kikötött feltételek mindenben teljesítették-e, nevezetesen:

*) Lásd Rendeletek Tára 1899. évf., II. kötet 1804—1806 oldalát.

1. befektette-e a vállalat az előirt tőkét;
2. alkalmazza-e a vállalat a kikötött munkaslét-számot;
3. megfelelt-e a vállalat az alkalmazottak honos-ságára nézve megállapított kötelezettségeinek;
4. megfelelt-e a vállalat a hazai beszerzésekre vonatkozó kötelezettségeinek;
5. az összes szükséges gyártási műveleteket végzi-e a vállalat és ha nem, melyeket;
6. megfelelt-e a vállalat az ellenőrzés tekintetében megállapított kötelezettségeinek.

A mennyiben egyes feltételek esetleg nem teljesítettek volna, hitelt érdemlő adatok alapján megállapítandó, hogy a feltételektől való eltérés indokoltnak tekinthető-e és ha igen, miért.

A vizsgálat azonkívül annak megállapítására is kiterjed, hogy a vállalat termel-e más iparczikkeket, mint a melyekre a kedvezmények előzetesen biztosítottak. Ha a vállalat más iparczikkeket is termel és ezek a vizsgálatot teljesítő véleménye szerint a törvény értelmében nem részesíthetők kedvezményekben, a vizsgálat alkalmával a jelen utasítás 23. §-ának megfelelően megállapítandó az a százalékos arányszám is, a mely szerint a kedvezmények érvényesíthetők.

Megállapítandó azonkívül az üzem megkezdésének napja (11. §.), valamint azon körülmény is, hogy az ipartelep megfelel-e az utasítás 25. §-ának harmadik bekezdésében az üzem megkezdésére vonatkozólag megállapított követelménynek.

43. §.

Ha oly ipartelep vizsgálattik, a melynek a törvényben meghatározott állami kedvezmények előzetesen nem biztosítottak, a vizsgálat alkalmával hitelt érdemlő adatok alapján a következők állapítandók meg:

1. megfelel-e a vállalat azon előfeltételeknek, a melyek a jelen utasítás I. fejezetében a kedvezményekben részesíthető iparvállalatokra nézve megállapítvák;

2. megfelel-e a vállalat a jelen utasítás 25. §-ának negyedik bekezdésében körülírt követelményeknek;

3. mikor kezdte meg a vállalat üzemét (11. §.);

4. mikor helyeztetett a vállalat üzembe (10. §.);

5. hány gyári munkást (háziiparost) és egyéb alkalmazottat foglalkoztat a vállalat rendszerint és mily honosságuk ezek;

6. mekkora az ipartelep telkébe és épületeibe, továbbá gépeibe és berendezési tárgyaiba beruházott álló tőke nagysága;

7. melyek e termelés nagyságát meghatározó fontosabb termelési eszközök;

8. bel- vagy külföldön szereztettek-e be az építéshez és berendezéshez felhasznált anyagok, gépek, berendezési tárgyak, belföldön szereztettek-e be a gyártáshoz felhasznált anyagok és iparczikkék és a mennyiben ezek valamelyike külföldi eredetű volna, a külföldi beszerzés indokoltnak tekinthető-e és ha igen, miért;

9. mely cikkeket állít elő a vállalat, mily eljárások segítségével és az előállított cikkek közül a vizsgáló véleménye szerint a törvénynek és a végrehajtási utasításnak megfelelően melyeknek előállítása részesíthető kedvezményekben;

10. mekkora az évi termelés megközelítő mennyisége és értéke iparczikkenként részletezve.

Ha nem valamennyi cikk előállítása kedvezményezhető, az előbb részletezett adatok a kedvezményekben részesíthető üzemágra nézve külön állapítandók meg és a jelen utasítás 23. §-ának megfelelően megállapítandó az a szándékos arányszám is, a mely szerint a kedvezmények ez esetben érvényesíthetők.

44. §.

A törvény 1. §-ában meghatározott kedvezmények előzetes biztosítása, engedélyezése, hatálybaléptük napja és tartama, továbbá azoknak átruházása és meghosszabbítása felett a *kereskedelemügyi m. kir. minister* a m. kir. pénzügyministerrel és mindazon esetekben, a midőn a magyarországi mező- és erdőgazdaság érintve van,

a földmivelésügyi m. kir. ministerrel is egyetértőleg, a magyarországi mezőgazdasági szeszfőzdekre nézve pedig a *földmivelésügyi minister* a kereskedelemügyi és pénzügyministerekkel egyetértőleg határoz. Horvát-Szlavonország területén létesülő vagy létesült gyárakra nézve, ideértve a mezőgazdasági szeszgyárakat is, a kereskedelemügyi m. kir. minister a m. kir. pénzügyministerrel és a horvát-szlavon-dalmátországi bánnal is egyetértőleg határoz.

Azt, hogy mely iparvállalatok érintik a mezei- és erdőgazdaságot, Magyarországra nézve a kereskedelemügyi m. kir. minister a m. kir. földmivelési ministerrel egyetértőleg állapítja meg.

45. §.

A kedvezmények előzetes biztosításáról, illetőleg engedélyezéséről a folyamodó iparvállalat vagy annak meghatalmazottja *közvetlenül értesítendő*.

A törvény 11. §-a értelmében az állami kedvezményekben való részesítés (előzetes biztosítás, engedélyezés, átruházás, meghosszabbítás) azonkívül a *hivatalos lapban is közzéteendő* és erről mindazon esetekben, a midőn a kedvezményekben részesített vállalat létesítésének helye ismeretes, a m. kir. belügyminister és a m. kir. pénzügyminister, továbbá az illetékes törvényhatóság és ennek útján az érdekelt község, az illetékes kereskedelmi és iparkamara, az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóság (Budapesten a kir. adófelügyelő és m. kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatal), végül az illetékes kerületi kir. iparfelügyelő *értesítendő*.

Ha a vállalat létesítésének helye a kedvezmények előzetes biztosításakor még nem ismeretes, csak a m. kir. belügy- és pénzügyminister értesítendő a kedvezmények előzetes biztosításáról.

Mindazon esetekben, a midőn a mező- és erdőgazdaság is érintve van, a földmivelésügyi m. kir. minister, mezőgazdasági szeszgyárak kedvezményekben való részesítésekor pedig a kereskedelemügyi m. kir. minister értesítendő.

Horvát-Szlavonország területére vonatkozó kedvezményekről az illetékes törvényhatóság és község, valamint az iparfelügyelő is a horvát-szlavon-dalmát bán útján értesítendő.

Ezen közleményekben megnevezendő a kedvezményekben részesített vállalat, felsorolandók azon iparcikkek, a melyeknek előállítására kedvezményekben részesíttetik és a kedvezmények hatályának kezdőpontja, valamint azok tartama is.

46. §.

Ha a kedvezmények hatályának tartama alatt a kedvezményekben részesített ipartelep tulajdonosának személyében vagy cégében változás áll be, vagy a kedvezményekben részesített gyár, illetve ipartelep áthelyeztetik, az eredetileg már engedélyezett állami kedvezmények átruházhatók, a miért az illetőnek az illetékes miniszterhez külön kell folyamodnia. Horvát-Szlavonországi ipartelepekre vonatkozó folyamodványok a horvát-szlavon-dalmát bán útján is előterjeszthetők.

A *folyamodványhoz* a tulajdonos személyének vagy cégének változása esetén a jogutódlás beigazolására legújabb keletű hiteles cégjegyzékkivonat, a vonatkozó szerződés eredetije vagy hiteles másolata, ennek hiányában a jogelődnek a kedvezményezett ipartelep tulajdonjogának vagy használati jogának a jogutódra való átruházására vonatkozó, kir. közjegyző által hitelesített nyilatkozata melléklendő. Ha a jogutód részvénytársaság vagy szövetkezet és a jogutódlás az alakuló vagy későbbi közgyűlés jegyzőkönyvéből és annak melléleteiből, a tervzetből, valamint az alapszabályokból kitűnik, az ezen okiratokkal, vagy ezeknek hiteles másolatával is beigazolható.

A gyár, illetve ipartelep áthelyezése oly helyhatósági igazolvánnyal igazolandó, a melyből minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy a kedvezményezett vállalat helyezettetett át.

A kedvezmények átruházására vonatkozó, ívenként egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványt a változás

megtörténtétől számított egy éven belül kell az illetékes miniszterhez benyújtani. Ezen határidő eltelte után előterjesztett folyamodványok figyelembe nem vétetnek és az engedélyezett kedvezmények a változás megtörténtének napjától kezdve hatályukat veszítik.

47. §.

A törvény 4. §-a értelmében az 1899 : XLIX. törvényzikk alapján engedélyezett kedvezmények, a törvényben megszabott korlátok között, az illető vállalatok fennállása vagy továbbfejlesztése érdekében meghosszabbíthatók, amennyiben oly iparvállalatokra vonatkoznak, a melyek a jelen törvény értelmében kedvezményekben részesíthetők, de ezen meghosszabbítás a régi törvény alapján már megadott kedvezményi idővel együtt 15 évnél hosszabb időre nem terjedhet. Ugyanezen elbírálás alá esnek az 1890. évi XIII. t.-cz. alapján engedélyezett kedvezmények is.

A kedvezmények meghosszabbítása azok lejárta után egy éven belül kérelmezhető azon miniszternél, a ki a kedvezmények engedélyezésére illetékes, horvát-szlavonországi ipartelepekre vonatkozó folyamodványok a horvát-szlavon-dalmát bán útján is előterjeszthetők. A lejárati napjától számított egy év után beadott ily kérelem figyelembe nem vehető.

A szabályszerű béléggel ellátott folyamodványhoz mindenkor melléklendők a kedvezményezett vállalatnak, illetőleg üzemágnak a kereskedelmi törvény határozmányainak megfelelően összeállított három utolsó évi mérlegei és nyereség-veszteségszámlái kir. közjegyző által hitelesített alakban, mert ellenkező esetben a folyamodvány érdemleges tárgyalás alapjául nem szolgálhat.

Ha a vállalat továbbfejlesztése szándékoltatik a kedvezmények meghosszabbítása ellenében, a folyamodványnak teljes tájékoztatást kell nyújtani a továbbfejlesztés folytán szükségessé váló beruházási többletről, az eddigi létszámon felül alkalmazandó munkások számáról és a többlettermelés évi megközelítő mennyiségéről és értékéről is.

Ha a meghosszabbítás iránti kérelem mezőgazdasági szeszfőzdére vonatkozik, az erre vonatkozó kérvénynek föl kell szerelve lennie az engedélyezés alapjául szolgáló viszonyok változatlan voltát igazoló okmányokkal, a kedvezményeket engedélyező rendelettel vagy annak másolatával, valamint a mezőgazdasági jelleget igazoló legutóbbi pénzügyigazgatósági végzéssel.

IV. FEJEZET.

A kedvezmények ellenében kiköthető feltételek és azok ellenőrzése.

48. §.

A törvény 7. §-a szerint fölhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy a jelen törvény alapján engedélyezhető kedvezmények megadását a pénzügy-ministerrel, horvát-szlavonországi vállalatokat illetőleg pedig a bánnal is egyetértőleg az említett §-ban részletezett feltételekhez köthesse.

Ha a mező- vagy erdőgazdaság érintve van, Magyarországra nézve e tekintetben a kereskedelemügyi m. kir. minister a m. kir. földművelésügyi ministerrel is egyetértőleg jár el.

Magyarországi mezőgazdasági szeszfőzdekre nézve e tekintetben is a m. kir. földművelésügyi minister a kereskedelemügyi és pénzügyi m. kir. ministerekkel egyetértőleg jár el.

A törvény ezen §-ában említett feltételek a kedvezmények előzetes biztosítása, illetőleg engedélyezése alkalmával az erre vonatkozó ministeri rendeletben megállapíttatnak.

Ha a vállalat a feltételek bármelyikének módosítását kívánná, vagy az alkalmazottak honossága és a hazai beszerzés kötelezettsége alól *fölmენტést kérne, tartozik ez iránt esetről-esetre* a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez fordulni, horvát-szlavonországi vállalatokra vonatkozó kérelem a bán útján is előterjeszthető. A kérelem mindenkor részletesen indokolandó.

49. §.

1. Azon gyárak és ipartelepek, amelyek az egész vállalatra nézve részesülnek állami kedvezményekben, kötelesek a három évi adókimvetési időszak első évében (január hó 31-ig) egyfelől kimutatni, hogy a vállalkozásokban előállított gyártmányok, illetőleg iparcikkék mindegyikére kiterjednek-e az endedélyezett állami kedvezmények és másfelől igazolni, hogy a raktáraikban más vállalatok gyártmányait nem tartják.

2. Azon gyárak és ipartelepek, amelyek nem az egész vállalatra, hanem annak csak bizonyos részeire nézve részesülnek állami kedvezményekben, a fent kitűzött határidőben szabályszerű adóvallomást tartoznak adni.

Ezeknek a vállalatoknak kedvezményei az utasítás 23. §-a rendelkezéseinek megfelelően megállapított százalékos arányszám szerint érvényesíttetnek.

Ha azonban a hároméves kivetési időszak közben az arányszám megállapításánál alapul vett viszonyok lényegesen megváltoznának, vagyis ha a kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágak évi termelésének egymáshoz való viszonya lényegesen nagyobb vagy kisebb lett, vagy pedig ha újabb üzemág is vétetik fel a gyártás körébe, a kedvezményekben részesülő vállalat tartozik ezt a kedvezmények különbeni elvesztésének terhe alatt az illetékes ker. kir. iparfelügyelőnek, illetőleg Horvát-Szlavonországban a bánnak és a m. kir. pénzügyigazgatóságnak (Budapesten a kir. adófelügyelőnek) a százalékos arányszám újból való megállapítása végett bejelenteni.

3. A kedvezményekben részesített nyilvános számadásra kötelezett vállalatok még abban az esetben is, ha a vállalat mindegyik üzemágára adómentességet élveznek, kötelesek évenként (márczius hó 15—31. közti időben) részletes adóvallomást adni, illetőleg az 1875. évi XXIV. törvénycikk 10. §-a értelmében mérleget, nyereség-veszteségszámlát és közgyűlési jegyzőkönyvi kivonatot betérjesztetni, valamint a III. osztályu keresetadó.

illetőleg tőkekamatadónak, a vállalat szavatossága mellett leendő kivetése végett kimutatni azokat az összegeket, amelyeket igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagjai s tisztviselői részére jutalékok czimén és netán felvett elsőbbségi vagy jelzálogkölcsonök után kamatok czimén az elmúlt évben kifizettek.

Az 1. pont alatt említett adatok helyességét szükség esetén a pénzügyigazgatóság megkeresésére az illetékes ker. kir. iparfelügyelő, a hatósága alá tartozó bánya- és egyéb vállalatokra nézve (lásd az utasítás 41. §-át) pedig az illetékes m. kir. bányakapitányság bírálja el.

50. §.

Az állami kedvezményekben részesített gyárak, illetve ipartelepek tulajdonosai *a törvény 1 §-ának b) pontja szerint őket megillető bélyeg- és illetékkedvezmények érvényesítése érdekében* a m. kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatal, illetőleg az illetékes pénzügyigazgatóságok és m. kir. adóhivatalok felhívására kötelesek mindazokat az adatokat beszolgáltatni, a melyek a kedvezményekben való részesülés iránti igény igazolása czéljából szükségesek.

51. §.

A kedvezményben részesülő cognacgyárak a kedvezmények ellenében kikötni szokott és a jelen utasításban részletezett egyéb feltételeken kívül kötelesek magukat az utasítás 52. §-ában megállapított ellenőrzésnek és állandó pénzügyőri felügyeletnek alávetni.

A kedvezményezett cognacgyár tulajdonosa e végből tartozik a vállalat közvetlen és állandó felügyeletére kirendelt pénzügyőri közegek számára arra alkalmas fűthető helyiségeket, mint lakást és irodát átengedni és a lakóhelyiségek, valamint az iroda számára a fűtéshez és világításhoz szükséges anyagot szolgáltatni és az államkincstárnak az állandó felügyelettel felmerült költségeket megtéríteni.

A kedvezményekben való részesítés további fel-

tétele még az is, hogy a cognacgyár zárt területére szeszt és mesterséges cognac gyártására alkalmas esszenciákat vagy szagosító anyagokat bevinni nem szabad.

52. §.

A kedvezmények szempontjából a cognacgyárak pénzügyőri közegek állandó ellenőrzése alatt állanak.

A pénzügyőri közegeknek feladatai e téren a jelen utasításban és a kedvezményeket engedélyező rendeletben megállapított feltételek teljesítésének ellenőrzésén kívül a következők:

1. Az állandó felügyeletre kirendelt pénzügyőri közeg tartozik a gyártelepre érkezett minden borszállítmányból a szállítmány mennyiségének feljegyzése mellett mintát venni, izelés által megállapítani, vajjon a szállítmány tényleg bor-e, nemkülönben ennek szesztartalmát megállapítani. Tartozik továbbá a mintának egy részét lepecsételve a szükséges jelzésekkel ellátva utólagos ellenőrzés céljából visszatartani és gondosan megőrizni. A m. kir. földmivelésügyi minister, horvát-szlavonországi cognacgyárakra nézve pedig a bán által ezzel megbízott szakközegének jogában van, hogy a lepecsételt és visszatartott bormintákat megvizsgálhassa, e célból a lepecsételt palaczkokat fölbonthassa, azokból annyit, a mennyi a vegyvizsgálathoz szükséges, más palaczkba átönthessen, ezt a pénzügyőri közeg által ennek pecsétjével lezárathassa és a jelen §. 3. pontjában megjelölt vegykísérleti állomásnak beküldhesse. Az illető mintának visszamaradt része az eredeti palaczkban a pénzügyőri közeg által ismét lepecsételendő és továbbra is megőrzendő.

2. Minden borszállítmány, mielőtt a gyár szabad rendelkezésére bocsáttatnék, az állandó felügyeletre kirendelt pénzügyőri közeg által hektoliterenként két kilogramm konyhasóval denaturálandó.

3. Olyan esetekben, a mikor kétely merül fel az iránt, vajjon a szállítmány tényleg bor-e, vagy ha a bor szesztartalma a 15 térfogat-százalékot meghaladja, köteles az állandó felügyelettel megbízott pénzügyőri

közeg a szállítmányból vett minta egyik részét azonnal az országos chemiai intézet és központi vegyikísérleti állomáshoz Budapestre, Horvát-Szlavonországban pedig az ott működő legközelebbi országos borvizsgáló intézethez abból a célból megküldeni, hogy megállapítsák, vajjon az tényleg bornak tekinthető-e? Mindaddig, míg a központi vegyikísérleti állomástól a válasz be nem érkezik, a szállítmány hivatalos ellenzár alatt tartandó és tagadó válasz esetén a szállítmány a gyár szabad rendelkezésére nem bocsátandó és a tényállásról a gyártelepre nézve illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz azonnal jelentés teendő.

4. A gyártelepről kiszállítandó minden egyes cognacküldemény alkohol-foktartalma és a küldemény mennyisége az állandó felügyeletre kirendelt pénzügyőri közeg által megállapítandó és egy, erre a célra vezetendő előjegyzésbe bevezetendő.

A kedvezményeket engedélyező rendeletben megállapított feltételeket az illetékes iparfelügyelő is köteles ellenőrizni.

53. §.

A pénzügyőri közegek ellenőrzése alá tartoznak a jelen utasítás 16. §-ában említett *iparsó-raktárak* is, a mennyiben azokban nem denaturált iparsó raktároztatik.

54. §.

A kedvezményezett mezőgazdasági szeszfőzdék és szeszfinomítók a kedvezmények szempontjából a pénzügyőri közegek ellenőrzése alatt állanak.

A mezőgazdasági szeszfőzdekét és szeszfinomítókat a pénzügyőri közegek ellenőrzik, abból a szempontból, hogy a mezőgazdasági szeszfőzdék, illetőleg finomítók közé való soroztatásnak összes feltételei megvannak-e. A pénzügyőri közegek ellenőrzik azt is, hogy a kedvezményezett mezőgazdasági szeszgyár, illetőleg finomító tulajdonosa megfelel-e a törvény 7. §-ában megállapított azon kötelezettségének, hogy a gyári személyzetnek legalább háromnegyed része magyar honos

legyen és hogy összes üzemi és berendezési szükségleteit a hazai ipar, illetve termelés révén köteles fedezni. Az utóbbi két feltétel ellenőrzésére az illetékes iparfelügyelők is megfelelően utasítvák. (Lásd az utasítás 56. §-át.)

55. §.

Ha a pénzügyőri közegek a kikötött feltételek teljesítése tekintetében szabálytalanságot vagy mulasztást észlelnek, vagy arról győződnek meg, hogy valamely kedvezményezett mezőgazdasági szeszfőzdénél a mezőgazdaságiak közé való sorozás iránt megszabott feltételek bármelyike már eredetileg hiányzott, vagy hiánya utólagosan állott be, erről szolgálati uton haladéktalanul jelentést tartoznak tenni az illetékes pénzügyigazgatóságnak, a mely a jelentést a m. kir. pénzügyministerhez terjeszti fel, a ki a jelentést, ha magyarországi mezőgazdasági szeszgyárról vagy finomítóról van szó, a földmívelésügyi m. kir. ministerhez, ha pedig cognacgyárról vagy társországbeli szeszgyárról, finomítóról van szó, a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez teszi át további megfelelő eljárás végett.

56. §.

Az iparfelügyelők, az ezen utasítás 41. §-ában említett bányászati telepek kivételével, az állami kedvezményekben részesített gyárakról és ipartelepekről *nyilvántartást* tartoznak vezetni, a melybe följegyzendő a kedvezményekben részesített vállalat czége, illetőleg tulajdonosának vagy bérlőjének neve, a vállalat helye, az engedélyező rendelet kelte és száma, a kedvezményekben részesített iparczikkek, az esetleg ezeken kívül gyártott iparczikkek, a kikötött feltételek és a kedvezmények kezdő és lejáratí időpontja.

Kötelesek ezen gyárakat és ipartelepeket évenként egyszer, lehetőleg a rendes gyárvizsgálatokkal kapcsolatban *megvizsgálni és külön jelentést* tenni arra nézve, hogy a szóban lévő ipartelepeken megvannak-e mindazon körülmények és teljesíttetnek-e mindazon feltéte-

lek, a melyekhez a kedvezmények engedélyezése kötetett és a melyeket a jelen utasítás megállapít.

Ha a vizsgálat alkalmával kitűnnék, hogy valamely feltétel nem tartatott be, hitelt érdemlő adatok alapján megállapítandó és a jelentésbe az okok közlésével együtt beveendő, hogy ez indokoltnak tekinthető-e.

A kedvezményekben részesített bányászati telepekre nézve *a jelen §-ban megállapított teendőket a m. kir. bányakapitányságok végzik.*

Az ellenőrzés eredménye a nyilvántartásban följegyzendő és az erre vonatkozó jelentések közvetlenül a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez terjesztendők fel, a ki azokat a m. kir. pénzügyministerrel közli.

Horvát-Szlavonországi ipartelepek ellenőrzésére vonatkozó jelentések a bán útján terjesztendők fel a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez.

A kedvezményekben részesített mező- és erdőgazdaságot érintő magyarországi ipartelepeket, cognac- és pezsgógyárakat, gyümölcs- és zöldségkonzervgyárakat, selyemgombolyító- és sodrógyárakat is ideértve, *a m. kir. földmívelésügyi minister szakközegei bármikor megtekinthetik.*

57. §.

A pénzügyigazgatóságok (adófelügyelők, központi díj- és illetékkiszabási hivatal) kötelesek mindazokban, a miket az 1907 : III. t.-cz. és az ezen törvény végrehajtása iránt jelen utasítás előir, a pénzügyminister rendeletére eljárni.

Nevezetesen kötelesek:

1. a jelentéstétel végett hozzánk küldött folyamodványokat:

a) minden egyes esetben a fenforgó körülmények és viszonyok alapos mérlegelése után,

b) oly esetekben, a midőn a folyamodó gyáros vagy iparos a jelen utasítás 23. §-ában körülírt százalékos arányszám megállapítását kéri, különösen az e szakaszban felsorolt adatoknak pontos ssámbavétele után, véleményük kíséretében a pénzügyministerhez visszatérjeszteni;

2. a kedvezmények megadására vonatkozó kormányhatósági rendeletek leérkezése után a kedvezmények engedélyezését az ezen esetekről vezetendő nyilvántartásban feljegyezni és az illető adókimvetési iraton is kitiintetni s ahhoz képest az illető gyár vagy ipartelep tulajdonosait, esetleg mezőgazdasági szeszőfőzde bérlőit a gyárból vagy ipartelepből eredő jövedelemre nézve a jelen utasítás 23. §-ában körülírt eljáráshoz szigoruan alkalmazkodva, a kedvezmények tartamára egészen vagy részben a megfelelő adó alól kihagyni.

A kedvezményekről vezetendő nyilvántartásban feljegyzendők :

a) a gyár, illetőleg az ipartelep tulajdonosának (a cég beltágjainak), illetőleg bérlőjének neve ;

b) a cégben vagy a tagjai sorában történt esetleges változások ;

c) a gyár vagy iparvállalat helye (vármegye, község ;

d) a gyár, illetőleg ipartelep minősége ;

e) az állami kedvezményekre vonatkozó kormányhatósági rendelet és a pénzügyigazgatóság (adófelügyelő) iktató számai ;

f) azok az üzemágak, melyekre a kedvezmények kiterjednek és azon százalékos arányszám, amelynek megfelelően a kedvezmények érvényesítendők ;

g) a kedvezmények kezdő és lejáratí időpontja ;

h) a kormányrendeletben foglalt esetleges különleges határozatok ;

i) a folyamodást megelőző, valamint az azt, illetőleg a kedvezmények engedélyezését követő években esetenként kivetett adók összege koronákban, és

j) az állami kedvezmények megszűnése folytán az adókimvetés íránt tett intézkedések száma és kelte.

3. A törvény 3. §-ában meghatározott állandó vagy ideiglenes adómentesség engedélyezése és a kikötött feltételek ellenőrzése körül a jelen utasítás 31., 32. és 33. §-ainak megfelelően eljárni.

4. Az iparsó engedélyezése íránt hozzájuk beérkező folyamodványokat minden egyes esetben a fenforgó

körülmények és viszonyok alapos mérlegelése után véleményük kíséretében a m. kir. pénzügyministerhez felterjeszteni.

5. Az iparsó kiszolgáltatására vonatkozó pénzügyministeri rendelet leérkezése után az abban foglalt meghagyások, valamint az idevonatkozó törvényes rendelkezések és szabályok értelmében eljárni, különösen pedig az előirt rendszeres ellenőrzést a legközelebbi pénzügyőri közegek által megfelelően gyakoroltatni.

6. Mezőgazdasági szeszfőzdeknek és cognacgyáraknak állami kedvezményekben való részesítése esetén az előirt rendszeres ellenőrzést — a jelen utasítás 51., 52., 54. és 55. §-ának megfelelően — a pénzügyőri közegek által gyakoroltatni.

58. §.

Amennyiben a pénzügyigazgatóságok (adófelügyelő, központi díj- és illetékkiszabási hivatal) oly felvilágosításokat igényelnek, amelyek csak helyszíni vizsgálat alapján nyújthatók, ezekért az illetékes kerületi kir. iparfelügyelőhöz, Horvát-Szlavonországban pedig a bánhoz kötelesek fordulni. Az iparfelügyelők a pénzügyigazgatóságok ily irányu megkereséseinek soronkívül tartoznak megfelelni.

Az utasítás 41. §-ában említett bányászati vállalatokra nézve e tekintetben is a m. kir. bányakapitányságok illetékesek.

V FEJEZET.

A kedvezmények megvonása.

59. §.

A törvény 10. §-a szerint a kereskedelemügyi minister az engedélyezett kedvezményeket a pénzügyministerrel egyetértőleg egészben vagy részben megvonhatja, ha a kedvezményben részesített gyár vagy ipartelep a jelen törvény alapján kikötött feltételek valamelyikének nem felel meg.

A törvény alapján kikötött feltételek azok, amelyek az előzetes biztosítás, illetőleg engedélyezés alkalmával megállapítottak.

A magyarországi mezőgazdasági szeszgyárak állami kedvezményeinek megvonására a földművelésügyi m. kir. minister illetékes, aki e tekintetben a m. kir. kereskedelemügyi ministerrel és a m. kir. pénzügy-ministerrel egyetértőleg jár el.

A horvát-szlavonországi iparvállalatok kedvezményeinek megvonására, ideértve a mezőgazdasági szesz-főzdeket is, a kereskedelemügyi m. kir. minister illetékes, aki e tekintetben a horvát-szlavon-dalmát bánnal és a m. kir. pénzügyministerrel egyetértőleg jár el.

60. §.

A kedvezmények megvonás esetén *azon időponttól-számítva vonandók meg*, a mikor az arra okot szolgáltató cselekvés vagy mulasztás megtörtént. Ezen időpont a megvonást kimondó ministeri rendeletben megjelölendő.

A megvonás ugyanazokkal és ugyanolyan módon közlendő, mint az engedélyezés. (Lásd az utasítás 45. §-át.)

61. §.

A *kedvezményeknek részben való megvonása* vagy a kedvezmények tartamára, vagy pedig a törvényben felsorolt egyes kedvezményekre vonatkozhatnak.

Erre az 59. §-ban említett ministerek illetékesek.

A kedvezményeknek részben való megvonása ugyanazokkal és ugyanolyan módon közlendő, mint az engedélyezés.

VI. FEJEZET.

Az államsegélyekről.

62. §.

A ki a törvény 9. §-ában említett államsegélyt igénybe venni óhajtja, tartozik ez iránt *ivenként egy koronás bélyeggel ellátott kérvényben* folyamodni.

A folyamodványok, ha ezután létesítendő gyárról vagy ipartelepről van szó, közvetlenül, ha pedig már fennálló vállalatról van szó, az illetékes kereskedelmi és iparkamara útján a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez nyújtandók be.

A *folyamodványban részletesen felsorolandók* az ipartelepen előállítani szándékolt vagy előállított *cikkek*, közlendő az alkalmazandó *eljárásoknak* szakértő tájékoztatására alkalmas leírása, az ipartelepen alkalmazandó *munkások száma*, külön az ipartelep telkébe és épületeibe, továbbá gépeibe és berendezési tárgyaiba beruházandó vagy beruházott *álló tőke* és azonkívül a befektetendő vagy befektetett *forgótőke* nagysága és tájékozás nyújtandó az *évi termelés* megközelítő mennyiségéről és értékéről, a termelés nagyságát meghatározó fontosabb *termelési eszközöknek* (pl. fonógyáraknál az orsószámoknak, szövőgyárnál a szövőszékek számának) e termelés nagyságára következtetést engedő felsorolása mellett.

A mennyiben folyamodó a tervbe vett munkásszámot, befektetést és termelést fokozatosan, de záros határidő alatt kívánja elérni, a folyamodványban nemcsak az első, hanem a *következő évekre vonatkozólag is részletezendők* ezek az adatok.

A folyamodványban külön felsorolandók azok a feldolgozandó anyagok, gépek és berendezési tárgyak, a melyeket folyamodó *külföldről* szándékozik beszerezni és a *külföldi beszerzés* szükségessége mindenkor részletesen indokolandó.

63. §.

A törvény 9. §-ában említett államsegély engedélyezését a kereskedelemügyi m. kir. minister a törvény ezen §-a alapján a törvény 7. §-ában részletezett feltételekhez kötheti.

Ezen feltételek a segély kilátásba helyezése alkalmával az erre vonatkozó ministeri rendeletben megállapíttatnak.

A vállalat tulajdonosa köteles az államsegélyt

vagy állami részesedést kilátásba helyező leirat vétele után az abban megállapított határidőn belül *a feltételeket, illetőleg kötelezettségeket magában foglaló közjegyzői okiratot* a kereskedelemügyi m. kir. minister elé terjeszteni, mert ellenkező esetben a segílyt vagy részesedést kilátásba helyező leirat hatályát veszti.

64. §.

Ha a vállalat a kikötött feltételek bármelyikének *módosítását kívánná, vagy az alkalmazottak honossága és hazai beszerzés kötelezettsége alól felmentést kérne,* tartozik ez iránt esetről-esetre a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez fordulni. A kérelem mindenkor részletesen indokolandó.

Ha a szándékolt külföldi beszerzés oka az, hogy a kérdéses anyag vagy iparczikk belföldön egyáltalán nem, vagy nem megfelelő minőségben állittatik elő, ezen körülmény szintén fölemlítendő.

65. §.

Az engedélyezett államsegély kiutalásáért az illető vállalat az esedékesség idején mindenkor külön tartozik folyamodni.

A kiutalást helyszíni vizsgálat előzi meg annak megállapítása végett, hogy a vállalat a kikötött feltételeknek eleget tett-e.

66. §.

A kikötött feltételek bármelyikének nem teljesítése esetén a kereskedelemügyi m. kir. minister az engedélyezett államsegélyt részben vagy egészben megvonhatja. Annak megállapítására, hogy a vállalat teljesítette-e a kikötött feltételeket, a kereskedelemügyi m. kir. minister egyoldalulag határoz.

67. §.

A törvény 9. §-a szerint az iparfejlesztés céljaira rendelkezésre bocsátott fedezet terhére a házi és kisipar is megfelelően támogatandó.

A házi ipari vállalatok támogatása körül követendő eljárásra a jelen utasítás 62., 63., 64., 65. és 66. §-ai mérvadók.

A kisipari vállalatok államsegélyért (gépssegélyért) a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez tartoznak folyamodni.

A folyamodvány mindenkor a vállalat székhelyére illetékes kerületi kereskedelmi és iparkamarához nyújtandó be, a mely azt véleményes jelentés kíséretében terjeszti fel a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez.

A kamara jelentésében megállapítandó, hogy mely iparcikket készít a folyamodó, körülbelül mily értéket képvisel évi termelése, használ-e gépeket és ha igen, milyeneket, hány segédet és inast foglalkoztat, személyileg és vagyoniilag megbízható-e és a segélyezés folytán előálló többlettermelés értékesítésére képes-e.

A jelentésben felemlítendő, hogy folyamodó lakóhelyén hány szakmabeli iparos van, hány segédet és inast foglalkoztatnak ezek egyenként, ezek közül részesült-e már valamelyik segélyben és ha igen, mikor és végül az is, hogy a folyamodó támogatása nem sérti-e a helyi és környéken lakó szakmabeli iparosoknak jogos érdekeit.

68. §.

Horvát-szlavonországi ipartelepek segélyben való részesítésére vonatkozó kérvények a horvát-szlavon-dalmát *bán utján is* előterjeszthetők a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez.

VII. FEJEZET.

A kisajátítási jog engedélyezéséről.

69. §.

A törvény 8. §-ában említett kisajátítást igénylő létesítmények terveinek elkészítéséhez szükséges előmunkálati engedélyt — az illető vállalat kérelmére — a kereskedelemügyi m. kir. minister, Horvát-Szlavon-

országra nézve pedig a horvát-szlavon-dalmát bán adja meg. Az erre vonatkozólag előterjesztendő folyamodványhoz helyrajzi vázlat, továbbá helyhatósági bizonyítvány melléklendő, a mely azon területek megmivelési módjára, céljaira és rendeltetésére nézve, a melyekre az előmunkálati engedély kéretik, kimerítő tájékoztatást tartalmaz.

A kisajátítási jog engedélyezéseért az engedélyezést kérő vállalat általában a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez tartozik folyamodni, a ki a kisajátítási jog megadása vagy megtagadása fölött határoz.

Ha az 1885: XXIII. t.-cz. alapján hatóságilag engedélyezett vízművek létesítéséhez szükséges területek igénybevételéről van szó, a kisajátítási jogot a kereskedelemügyi m. kir. minister a m. kir. földmivelésügyi minister hozzájárulásával engedélyezi.

Ha horvát-szlavonországi ingatlan forog szóban, a döntés a horvát-szlavon-dalmát bánt illeti, a kihez ez esetben a folyamodvány intézendő.

Az erre vonatkozó folyamodványhoz szintén csatolandó az előbbi pontban említett követelményeknek megfelelő hatósági bizonyítvány.

Ha az ügy gyorsabb lebonyolítása végett a kisajátítási jog engedélyezésével egyidejűleg a kisajátítási eljárás megindításának elrendelése is kérelmeztetik, a folyamodványhoz az 1881: XLI. t.-czikk 31. §-ában meghatározott követelményeknek megfelelő tervrajz és összeírás is melléklendő két példányban.

70. §.

Oly állami, törvényhatósági vagy községi (városi) vagyont képező ingatlanok, melyek megmivelés alatt nem állanak ugyan, de az 1895. évi XXXIX. t.-czikk 12. §-a, illetve az ezen t.-czikk 14. §-ához tartozó 19. melléklet alapján mint *katonai gyakorlóterek használatnak* és a szállás mellékszükségeit képezik, parlagon heverő ingatlanok közé nem sorolhatók.

VIII. FEJEZET.

A törvényhatóságok és községek által nyújtható kedvezményekről és segélyről.

71. §.

1. A törvény 12. §-a értelmében a törvény alá eső gyárak és ipartelepek, valamint munkásházak létesítését vagy kibővítését a törvényhatóságok és községek is elősegíthetik pénzbeli és egyéb támogatás nyújtása által.

A jelen törvény alá eső gyárakat és ipartelepeket továbbá a törvényhatóságok és községek felmenthetik az 1890. évi I. t.-cikk 1. §-ának 3. pontjában, illetőleg 29. és 36. §-aiban foglalt azon kötelezettség alól, hogy a vasuti és hajtállomások a legközelebbi közúttal vagy községgel összekötő utak, valamint a községi közlekedő utak építési, kezelési és fentartási költségeihez hozzájárulni tartoznak, valamint felmenthetik az 1890. évi I. t.-cikk 81. §-a értelmében engedélyezett vámok alól is.

A mennyiben az említett utak építési, kezelési és fentartási költségeihez való hozzájárulás kötelezettsége alól való mentesség kedvezményét valamely község vagy községek, illetve törvényhatóság az említett iparvállalatok valamelyikének megadná, *a vállalatot esetleg addig e részben terhelő kötelezettség teljesítése magára a kedvezményt megadó községre vagy községekre, illetőleg törvényhatóságra hárul.*

2. Az ujonnan létesítendő vagy lényegesen kibővülő gyárak és ipartelepek, habár nem esnek is ezen törvény rendelkezései alá, a mennyiben felállításukat vagy kibővítésüket közgazdasági érdekek teszik kívánatossá, a törvényhatóságok, illetőleg községek (városok) által felmenthetők a törvényhatósági és községi adó, illetőleg a község (város) által szedett vámdíjak és egyéb helyi szolgáltatmányok alól.

A törvényhatóságok és községek kedvezmények

vagy segély megadására vonatkozó határozatainak mindenkor *kikötéseket* kell tartalmazniok az általuk kedvezményekben részesített vállalat által telek, épület és berendezésekbe befektetendő tőke nagyságára és az alkalmazandó munkások számára a vonatkozólag.

A törvényhatóságok és községek (városok) részére a törvény 12. §-ában a segélyezésre és támogatásra adott ez a felhatalmazás azonban fogyasztási adókra nem terjed ki, minélfogva *a törvényhatósági és községi fogyasztási adók és fogyasztási adó természetű egyéb szolgáltatások fizetése alól semminemű gyárak és ipartelepek fel nem menthetők.*

A községi (r. t. városi) képviselőtestület által a kedvezmények megadására vonatkozólag hozott határozatot a felebbezési határidő letelte után a vármegyei törvényhatósághoz kell felterjeszteni.

A vármegyei törvényhatósági bizottság határozata, a mennyiben a képviselőtestületnek felebbezéssel meg nem támadott határozatát változatlanul jóváhagyta, azonnal, — más esetekben pedig a felebbezési határidő lejártakor a belügyministerhez felterjesztendő.

A törvényhatóságok által a kedvezmények megadására vonatkozólag hozott elsőfoku határozatot a felebbezési határidő letelte után a belügyministerhez kell fölterjeszteni.

A kedvezmények megadására vonatkozó képviselőtestületi, illetőleg törvényhatósági határozat csak a belügyministernek, a kereskedelemügyi és pénzügyi ministerrel egyetértő megerősítése, illetőleg jóváhagyása után hajtható végre.

Horvát-Szlavonországban az erre vonatkozó határozatok a horvát-szlavon-dalmát bánhoz terjesztendők fel. Ezen határozatokhoz a horvát-szlavon-dalmát bán jóváhagyása szükséges, a ki ezek tekintetében a kereskedelemügyi m. kir. ministerrel egyetértőleg jár el.

Törvényhatóságok, városok és községek felmentést megtagadó határozatai ellen fellebezésnek nincs helye.

IX. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

72. §.

A törvény 17. §-a hatályon kívül helyezi az 1899. évi XLIX. t.-cikket, 4. §-a pedig az iránt foglal magában intézkedést, hogy a fentidézett t.-cikk alapján adott vagy előzetesen biztosított kedvezmények érintetlenül maradnak.

A törvény ezen rendelkezései maguk után vonják, hogy az új törvényre való átmenet időszakában felmerülhető különféle viszonyok rendeztessenek, a mire nézve az alábbi eljárási szabályokat állapítom meg.

Az előző törvény alapján engedélyezett azok a kedvezmények, amelyeknek hatálya áttérjed a jelen törvény érvényének időtartamára, az előző törvény rendelkezéseinek megfelelően bírálандók el.

Azok az ipartelepek, a melyek még az 1899. évi XLIX. t.-cz. hatályának ideje alatt helyeztetek üzembe, ha egyébként is az ezen törvényben biztosított kedvezményekre igénynyel bírnak, tartoznak ez iránti folyamodványukat az 1907. év végéig az illetékes minis-ternél benyújtani, mert ellenkező esetben a kedvezményekre való igényüket elvesztik. Az 1907. évi december 31-ike után a beadott ilyennemű folyamodványok visszautasíttatnak.

Azon ipartelepek kérvényei, amelyek az 1907. évi január hó elseje előtt terjesztettek elő és a jelen törvény hatálybaléptekor még tárgyalás alatt állanak, az 1899. évi XLIX. t.-cz. határozmányai alapján bíráltnak el.

Azon ipartelepekre, a melyek részére az állami kedvezmények az 1899: XLIX. t.-cz. hatálya alatt előzetesen biztosítottak, de a melyek üzembe helyezése már az 1907. jan. 1-je utáni időre esik, a jelen törvény és végrehajtási utasítás rendelkezései alkalmazandók.

Budapesten, 1907. évi július hó 6-án.

Kossuth s. k.,

kereskedelemügyi m. kir. minister.

A m. kir. ministertantanács felhatalmazása alapján a kereskedelemügyi m. kir. minister 1907. évi 55.800. számú rendeletével kiadott utasítás

a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. törvényczikk II. fejezetének végrehajtása tárgyában,

A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-cz. II. fejezetének végrehajtása tárgyában a ministertanácsnak 1907. évi július hó 3-án hozott határozata és adott felhatalmazása alapján a ministerium nevében a következőket rendelem:

I. FEJEZET.

A közszállítások köre.

1. §.

A törvény 13. §. első és harmadik bekezdése értelmében:

«Az állam, törvényhatóságok, községek, az ezek által fenntartott vagy segélyezett intézetek és intézmények, valamint a közforgalomra berendezett hazai közlekedési vállalatok ipari szükségletei és munkálatai rendszerint a magyar szent korona országainak ipara révén fedezendők.»

«A kereskedelemügyi minister a saját főhatósága alatti hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek, intézményeknek és vállalatoknak, más minister pedig a hatósága alá tartozó hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek és intézményeknek a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával egyes indokolt esetekben felmentést adhat.»

2. §.

Ipari szükségletek alatt értendők — a mezőgazdaság és erdészeti nyers- és földtermények és az állatok kivételével — az összes szükségleti cikkek szállítása, ideértve a bányatermékeket is. Hogy mezőgazdasági és erdészeti nyers terménynek mi tekintendő, azt kétség esetén a földmívelésügyi minister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértve állapítja meg.

Az ipari munkálatok közé a különféle építkezések s a velük kapcsolatos szállítások és munkálatok, valamint iparosok által végzendő minden munkálat sorozandó.

Nem tartoznak az ipari munkálatok közé az idézett törvény szempontjából a mező- és erdőgazdasági munkálatok, valamint a vízszabályozási munkálatok közül a nem szorosan vett építkezések — például a földkiemelési, fölmozgósítási, töltésépítési, kotrási, rőzse és kőhányási stb. munkálatok. E munkálatokhoz szükséges iparcikkek azonban az ipari szükségletek közé tartoznak s így az idézett törvény, illetve a jelen utasítás hatálya alá esnek.

3. §.

A magyar szent korona országainak ipara révén fedezi ipari szükségleteiket és ipari munkálataikat az idézett törvénytörvényszakas értelmében: az országgyűlés két háza, az összes m. kir. állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, állami alapok, alapítványok, az állam által kezelt közalapítványok (vallásalap, tanulmányi alap, egyetemi alap és mások), az állam mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, kereskedelmi, közlekedési és egyéb vállalatai, az állam által segélyezett intézetek és intézmények, az összes magyarországi törvényhatóságok (vármegyék és törvényhatósági joggal felruházott városok), a rendezett tanácsu városok, a nagy- és kisközségek, a törvényhatósági, városi és községi hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok, a törvényhatóság, város, község mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, kereskedelmi, közlekedési és egyéb közintézmény jellegével bíró vállalatai (gyárak, közművek, pl. gázgyár, jégművek, villamos világítási telep, közvágóhid, vízvezeték stb.), a törvényhatóságok, városok, községek által segélyezett intézetek és intézmények, a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete és ellenőrzése alatt álló összes hazai közlekedési vállalatok, ezenkívül szerződéseik, illetve a tengeri szabadhajózásról szóló 1907: VI. t. czikk.

alapján az állam által segélyezett vagy támogatott és egyéb tengerhajózási vállalatok.

4. §.

Az állam, törvényhatóság és község által segélyezett intézetek és intézmények közé sorozandók egyebek közt a nevezettek részéről *segélyt élvező* tan- és nevelő-intézetek, kórházak, menházak, gyermekmenhelyek do-log-, árva-, szegényházak s hasonló jótékony intézetek is.

5. §.

A közfoglalomra berendezett közlekedési vállalatok közül az ugynevezett közös vasuti és hajózási vállalatok csakis a magyar szent korona országai területén lévő vonalaik ipari szükségleteit és ipari munkálatait tartoznak a magyar szentkorona országainak ipara révén fedezni.

6. §.

Mindazon esetekben, hol a jelen utasításban, «szállítások»-ról vagy «munkálatok»-ról van szó, azok alatt 2. §-ban körülírt ipari szükségletek szállítása és az ugyanott körülírt ipari munkálatok értendők. A hol «munkálatok»-ról van szó, azok alatt mindenkor a *velük kapcsolatos szállítások is értendők.*

II. FEJEZET.

A «hazai ipar» fogalma.

7. §.

«Hazai ipar révén» fedezettnek tekintendő valamely ipari szállítás vagy munkálat akkor, ha az iparcikket vagy munkálatot a magyar szent korona országai területén működő gyár, ipartelep (műhely) vagy vállalat (alkalmi egyesülés) *teljesen* (L. 8. §. B. f) és C. a) pont) a magyar állam területén készítette, illetve teljesítette.

A hazai származás megítélésénél tehát nem a beszerzés (vásárlás), illetve teljesítés helye, hanem min-

denkor azon gyár, ipartelep, ipari műhely, vállalat (alkalmi egyesülés) telephelye mérvadó, mely a kérdéses cikket — ha ez egyáltalán lehetséges — hazai termésű vagy gyártású anyagokból hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők alkalmazása mellett előállította, vagy a munkálatot hazai és első sorban magyar honos műszaki és munkaerők alkalmazása mellett — lehetőleg hazai termésű vagy gyártású anyagok felhasználásával teljesítette. (L. 8. §. 10—14. §§.)

III. FEJEZET.

A hazai ipar érvényesülését biztosító rendelkezések.

8. §.

A törvény 13. §-ában a hazai iparnak biztosított elsőség gyakorlati érvényesülése céljából a következők tartandók szem előtt:

A) A kiírásnál.

Az ipari szükségletek szállítására vagy ipari munkálatok teljesítésére vonatkozó nyilvános versenytárgyalási hirdetésbe, illetőleg a korlátolt versenyre hívó ajánlati fölhívásba, a mennyiben pedig ezekhez külön felállított általános és részletes feltételek csatoltatnak, úgy azokba beveendők az alábbi határozmányok:

a) A szállítás vagy munkálat elnyerői a szállítás vagy munkálat teljesítéséhez szükséges új gépeket, eszközöket, berendezési tárgyakat, ha kellő minőségben, kellő időre és nem lényeges árkülönbözet mellett hazai iparosoktól vagy gyárosoktól beszerezhetők, azoktól fogják beszerezni; az összes nyers anyagokat, félgyártmányokat, kész iparcikkeket, a mennyiben azok a magyar szent korona országai területén előállítatnak, termeltetnek, illetőleg a mennyire ez egyáltalán lehetséges, teljesen (l. 8. §. C. a) pont) a magyar szent korona országainak termelése és ipara révén tartoznak

beszerezni és a cikkek gyártásához, illetve a munkálatok teljesítéséhez hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, iparosokat, alvállalkozókat, munkaközvetítőket, munkásokat stb. tartoznak alkalmazni. E kötelezettségek teljesítése tekintetében magukat úgy a szállítást vagy munkálatot kiadó hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapítvány, vállalat közegei, mint a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi minister szakközegei ellenőrzésének is alávetik és az evégből szükséges adatokat az ellenőrző közegek rendelkezésére bocsátják.

b) A hazai származásra nézve vállalt ezen kötelezettségek vagy azok egyike vagy másika (a teljesen itthon való előállítás, hazai új gépek, hazai műszaki és munkaerők stb.) alól saját tárczáját illetőleg a kereskedelemügyi minister, a többi ministeri tárczákat illetőleg pedig csak az illetékes minister — a kereskedelemügyi m. kir. minister hozzájárulásával — adhat egyes indokolt esetekben (hazai gyártmány, — hazai műszaki és munkaerő teljes hiánya, meg nem felelő minőség, nem elegendő mennyiség, túl magas ár stb.) felmentést és e kötelezettségnek vagy azok egyikének a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi m. kir. minister ellenőrző közegei által megállapított áthágása esetén a hivatal választásától függ, hogy a szerződést — a vállalkozó előzetes értesítése mellett — birói közbenjárás nélkül felbontsa és e mellett a szállítást vagy munkálatot a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztosítsa, vagy pedig, hogy a szerződésben $\%$ szerint megállapítandó, de az összérték, esetleg évi érték 20 $\%$ -át meg nem haladható kötbér kifizetését és e mellett a szerződés teljesítését követelje.

A kötbér a fölmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállítási (munka) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordítatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. E kötelezettségek, avagy azok egyikének kijátszása

által elkövetett és beigazolt visszaélés esetén az illetékes minister a vállalkozót a kizárási jog körébe eső ipari szállítások és munkálatokból végleg, vagy meghatározott időre kizárhatja. (L. VIII. fej.)

A hirdetésben vagy ajánlati felhívásban a szállítások vagy munkálatokhoz szükséges nyers anyagok, félgyártmányok vagy kész iparcikkek beszerzésére bizonyos gyárosok vagy iparosok telepét kijelölni semmiféle formában sem szabad.

Ha valamely különleges szerkezet vagy rendszer megjelölhetése céljából mellőzhetlen valamely czégnév használata, a hirdetésben kifejezetten megemlítendő, hogy bármely szakmabeli hazai gyárosnak a kérdéses rendszer vagy szerkezet szerint készült gyártmányaira tehető ajánlat. Építkezéseknél, ha bizonyos telepről származó kőanyag előírása mellőzhetlen volna, ily előírás helyt foghat ugyan, de a hirdetésben vagy ajánlati felhívásban meg kell említeni, hogy máshonnet származó kő is ajánlható, ha a vállalkozó igazolja, hogy annak minősége legalább is olyan, mint a minő elő volt írva.

B) Az odaitélésnél.

a) A szállítások vagy munkálatok odaitélésénél egyáltalán nem vehetők figyelembe azok ajánlatai, kiket a kereskedelemügyi m. kir. minister, az ő hozzájárulásával az illető minister, vagy a ministertanács bizonyos, illetve az összes közszállítások elnyeréséből közérdek szempontjából végleg vagy meghatározott időre kizárt (ez utóbbi esetben természetesen a kizárási idő tartama alatt) és a kiknek kizárásáról az odaitélésre illetékes hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapítvány vagy vállalat hivatalosan értesítést nyert.

b) Egyébként az odaitélésnél állandóan azon elv tartandó szem előtt, hogy a szállítás vagy munkálat — figyelemmel a fennálló törvények és rendeleteknek a képesítésre (kvalifikáció) vonatkozó határozmányaira is — az olyan hazai és pedig első sorban magyar honos iparos-mester, gyáros vagy vállalkozónak ítélendő

oda, ki a szállítás vagy munkálatnak hazai gyártmányokból, hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerő útján, pontos, kellő minőségben és a szolgálat érdekeinek megfelelően leendő teljesítésére a legalkalmasabb, és kinek ajánlata viszonylag legolcsóbb.

c) Az odaitélésnél gondosan megvizsgálandó, vajjon a legmegfelelőbb ajánlatot tett vállalkozó tényleg, tehát nemcsak czégében, hanem üzletvitelében is hazai gyáros, iparos, vállalkozónak (czégnek) minősíthető-e? Felmerülő kétség esetén e tekintetben a m. kir. kereskedelmi muzeum véleménye is megkérdezendő.

d) Egyébként egyenlő feltételek vagy nem lényeges árkülönbözet mellett előny adandó azon hazai gyárosok vagy iparosoknak, kik műhelyük, gyáruk berendezésénél, a czikk vagy munkálat teljesítéséhez szükséges gépek és eszközök, valamint a gyártási anyagok beszerzésénél a hazai termelés és hazai ipar termékeit maguk is előnyben részesítik.

Egyenlő feltételek mellett továbbá előny adandó azon hazai iparosok és gyárosoknak, kik az illető czikk vagy munkálat különleges (specziális) gyártói vagy készítői.

e) Ha az odaitelési eljárás alkalmával, ugyszintén akkor is, ha valamely czikk vagy munkálat szabad kézből adatott ki és valamely iparczikk kézi bevásárlás útján szereztetett be, kétség merül fel az iránt, hogy valamely cikket vagy munkálatot hazai iparos vagy gyáros készít, teljesít, készíthet, vagy teljesíthet-e, akkor előzetes tájékoztatásért a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához kell fordulni, mely a hazai beszerzési forrásokat rendszeresen nyilvántartja.

f) Ha az odaitelési eljárás alkalmával az előzetes tájékoztatás után is az tűnnék ki, hogy a szállítás vagy munkálatot egészben vagy részben külföldi gyár vagy ipartelep termékével kell fedezni, illetőleg külföldi vállalkozó útján avagy első sorban külföldi műszaki és munkaerőkkel, külföldről beszerzendő új gépek, eszközök és berendezési tárgyak segítségével — egyes gyár-

tási folyamatoknak külföldön leendő eszközlésével kell beszerezni, illetve teljesíteni — úgy ehhez, illetőleg ezek egyike vagy másikának megengedéséhez odaitélés előtt feltétlenül az illetékes minister felhatalmazása kérendő ki (L. 8. § A. b) pont.)

Az illetékes minister a felhatalmazás, illetve a hazai származásra vonatkozó törvényes kötelezettség alól leendő felmentés megadása vagy meg nem adása felett a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával határoz és elhatározásáról — az alárendelt hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapítvány vagy vállalat mellett — értesíti a kereskedelemügyi ministert is, ki az ilyen, nemkülönbön a saját tárczájára nézve megadott felmentéseket is nyomban közli a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságával, illetőleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséggel.

g) Ha valamely szállításnak egészben vagy részben külföldi gyár vagy ipartelep termékével leendő fedezésére a kereskedelemügyi minister vagy az ő hozzájárulásával az illetékes minister felhatalmazást adott, az ilyen szállítás odaitélésénél a hazai kereskedők ajánlatai egyenlő feltételek mellett előnyben részesítendőek.

h) Az a körülmény, hogy valamely ajánlott cikk vagy munkálat a versenytárgyalási hirdetményben vagy ajánlati felhívásban említett mintával, szabványnyal, formával, szerkezettel rendszerrel meg nem egyezik, ha egyébként a czélnak megfelel, egymagában a hazai gyártmányok mellőzésére okul nem szolgálhat. Kivétel tehető az elv alól a m. kir. honvédség, csendőrség és méneskari legénység részére történt szállításoknál, melyeknél az előírt mintáktól eltérni nem lehet.

i) Ócska anyagok odaitélésénél — egyenlő vagy nem lényegesen eltérő árak mellett — előnyben részesítendőek ez anyagokat feldolgozó iparosmesterek, gyárosok, ipari szövetkezetek, háziipar-érdekképviseltek és háziipari vállalatok.

A jelen § B) pontjában foglalt összes elvek egyébként úgy a korlátozt versenytárgyalásnál, mint szabad

kézből való kiadásnál, illetve kézi bevásárlásoknál is megfelelően követendő.

Kézi bevásárlások alkalmával azon hazai kereskedők, kik hazai iparosok vagy gyárosok termékeit állandóan raktáron tartják, azon hazai — esetleg külföldi — iparosok vagy gyárosok nevét (cégét), telephelyét, kiktől az eladott árukat közvetlenül vagy nagykereskedők közvetítésével vásárolták, ismerik és az adatokat a vonatkozó számlán a valósághoz hiven följegyezni hajlandók, egyébként egyenlő feltételek és nem lényeges árkülönbözet mellett előnyben részesítendő.

(L. 14., 15. §§ is.)

C) A szerződéskötésnél.

a) Minden szerződésnek, kötlevélnak, alkuegyezménynek, elfogadási záradékkal bíró ajánlatnak és általában szerződéses ügyletet tartalmazó bármilyen formában kiállított okiratnak, illetve kereskedelmi ügyiratnak vagy engedélyokiratnak avagy a hozzájuk tartozó szállítási vagy munkafeltételeknek a szállítandó cikk, vagy teljesítendő munkát beszerzési forrására vonatkozólag az ajánlatnak megfelelő kötelezettséget kell tartalmaznia azon kijelentés kapcsán, hogy vállalkozó a szállítás vagy munka hazai származását — feltéve, hogy ajánlatában, illetve a szerződésben erre vállalt kötelezettséget — kívánatra elfogadható módon igazolni tartozik.

Ha a vállalkozó a szállítandó cikket maga készíti, gyártja, vagy a munkátot egészben vagy részben saját műhelye, gyára, alkalmazottai útján teljesíti, úgy feltéve hogy az már az ajánlatban meg nem történt, a szerződésben ez felemlítendő.

Ezenkívül abban az esetben, ha ezt már ajánlatában meg nem tette volna, illetve a szerződésben meg nem nevezhetné, — a szerződésben, illetőleg a szállítási vagy munkafeltételekben kötelezettséget kell vállalnia az iránt is, hogy az első szállítási részlet beszállítását, vagy a munkát megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal — a szerződésben összeg szerint meg-

állapítandó, de az összérték, illetve évi érték 10%-át meg nem haladható kötbér terhe alatt tartozik a szállítást vagy munkálatot kiadó félnek bejelenteni azon hazai termelő vagy gyáros, iparos, szövetkezet (alkalmi egyesülés) nevét (cégét) foglalkozását és telephelyét, kitől vagy melytől aállítás vagy munkálathoz szükséges gyártási, illetve munkaanyagokat (nyers anyag, félgyártmány, kész iparcikk), esetleg az e célra beszerzendő új gépeket, eszközöket, berendezési tárgyakat beszerezte vagy beszerezni fogja. A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó állítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a állítási (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordítatik az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

Ha a vállalkozó a cikket nem maga készíti, gyártja, a munkálatot, illetve az egyes munkanemeket nem, vagy nem egészen saját műhelye, gyára, alkalmazottai útján, hanem egészben vagy részben más iparosok vagy gyárosok igénybevételeivel teljesíti, úgy feltéve, hogy az általa igénybe veendő hazai iparos vagy gyáros nevét (cégét) foglalkozását és telephelyét már az ajánlatban meg nem nevezte volna, illetve a szerződésben meg nem nevezhetné, — a szerződésben csupán azt tartozik kijelenteni, hogy hazai műhely vagy gyártelep termékeit fogja állítani, illetőleg a munkálatot hazai ipar- vagy gyártelep, illetve hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők útján fogja egészben vagy részben s mily részben teljesíteni? Az ilyen vállalkozóval szemben is kikötendő azonban, hogy a szerződésben összeg szerint megállapítandó, de az összérték, illetve évi érték 10%-a meg nem haladható kötbér terhe mellett tartozik az első állítási részlet beszállítását, vagy a munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal bejelenteni azon hazai gyáros, iparos, szövetkezet (alkalmi egyesülés) nevét (cégét) és telephelyét, kitől vagy melytől a cikket beszerezte vagy beszerezni fogja, illetve aki, vagy amely a munkálatot lehetőleg hazai termésű, gyártásu anyagokból, hazai és pedig első sor-

ban magyar honos műszaki és munkaerőkkel előállítani fogja. A kötbér a földmivelésügyi minster tárcza alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállítási, (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordíttatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

A szállítást vagy munkálatot kiadó fél a fentjelt 15 napos határidőket rendkívül sürgős esetekben és — a dolog természete szerint — oly esetekben, midőn maga a szállítás vagy munka 15 napnál rövidebb idő alatt teljesítendő, megrövidítheti. Ily esetekben is az anyagok, a czikkek, a munkálatok előállítói, illetve tényleges teljesítőinek nevét (czégét), foglalkozását és telephelyét a vállalkozó a munkaadónak legkésőbbben a szállítás vagy munkálat megkezdésekor, a fent kikötött kötbér terhe mellett feltétlenül bejelenteni tartozik.

Ha valamely áru teljes előállításához (l. I. fej. 4. §) szükséges gyártási folyamatok egyike vagy másika az illetékes minster engedélyével külföldön eszközölhető, avagy maga az áru, vagy az ahhoz való nyers anyag, félgyártmány vagy kész cikk ugyanily engedély mellett külföldi gyár vagy ipartelep terméke lehet, végül, ha valamely szállítás vagy munkálat ugyanily engedéllyel külföldről beszerzendő új gépekkel, eszközökkel, berendezési tárgyakkal, első sorban egy kizárólag külföldi műszaki és munkaerők igénybevételével teljesíthető, a szerződésben mindez, a vonatkozó ministeri rendelet számára és keltére hivatkozással felemlítendő.

Ily esetekben a fenti határozmányok a szerződésbe (feltételekbe) az ily engedély hatálya alá eső beszerzések vagy munkálatokat illetőleg nem veendők fel.

A szerződő hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapítvány, vállalat, a vállalkozóknak a beszerzési források közelebbi megjelölésére vonatkozó s a szerződést kiegészítő ezen bejelentéseit, mielőtt azok tudomására jutnak, azonnal, de legkésőbb a bejelentés beérkezésétől számított 8 (nyolcz) nap alatt a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságával közölni tartozik.

Építkezéseknél csak a jelen utasítás 3. mellékletét képező 4-ik jegyzetében említett czikkek beszerzési forrása jelentendő be az említett módokon.

Ha a vállalkozó, ki ily módon bizonyos hazai gyárat vagy ipartelepét, vagy több ilyet a másik szerződő félnek bejelentett és a szerződés tartama alatt más, bár szintén hazai gyár vagy iparteleppel, vagy több ilyennel lépne üzleti összeköttetésbe, erről a szállítást vagy munkát kiadó felet az üzlet megkötésétől, az pedig a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát a bejelentés beérkeztétől számított legkésőbb 8 (nyolcz) napon belül értesíteni tartozik. Külföldi gyár vagy iparteleppel a szerződés tartama alatt az illető szállítás vagy munkálatra nézve csak az illetékes minister felhatalmazásával szabad érintkezésbe lépni.

E felhatalmazást az illetékes minister a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve adja meg.

Az ily felhatalmazás, helyesebben a hazai ipar igénybevételére vonatkozó törvényes kötelezettség alól leendő felmentés megadásáról az érdekelt hivatal mellett az illetékes minister mindenkor azonnal értesíti a kereskedelemügyi ministert is, ki az ilyen, nem különben a saját tárczája körében megadott felmentésekről is a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát, illetőleg a m. kir. vasuti és hajózási felügyelőséget nyomban tájékoztatja.

b) Minden szerződésbe (kötlevélbé, alkuegyezménybe, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatba és általán szerződéses ügyletet tartalmazó bárminő formában kiállított ügyiratba), illetőleg a hozzá tartozó szállítási vagy munkafeltételekbe felveendő az a határozmány is, hogy a vállalkozóval szemben fentartatik az ellenőrzés joga abban az irányban is, vajjon a szállított cikk vagy teljesítendő munkálat származás tekintetében megfelel-e az ajánlatban megígért, illetve a szerződésben vállalt kötelezettségeknek s hogyha ezen kötelezettségeknek, avagy azok egyike vagy másikának a szállító vagy vállalkozó pontosan eleget nem tesz és azok áthágását a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg kereskedelem-

ügyi m. kir. minister ellenőrző közegei állapítják meg, — a hivatal választásától függ, miszerint a szerződést bírói közbenjárás nélkül fölbontsa és e mellett a szállítást a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztosítsa, vagy pedig hogy a szerződésben % szerint meghatározandó, de aállítás vagy munkálat összértékének, esetleg évi értékének 20%-át meg nem haladható kötbér megfizetését és e mellett a szerződés teljesítését követelje. A kötbér a földmívelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével, — a melyeknél az a szállítási (munka-) feltételekben, illetve szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordittatik, — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. Felveendő továbbá az is, hogy e kötelezettségnek, avagy azok egyike vagy másikának kijátszása által elkövetett és beigazolt visszaélés esetén az illetékes minister a vállalkozót a kizárási jogkörébe eső ipari szállítások és munkálatokból végleg vagy meghatározott időre kizárhatja. (Lásd VIII. fejt.)

IV. FEJEZET.

Állami és közhatósági megrendelések számlái.

9. §.

A törvény 13. §-ának második bekezdése értelmében: «Az állami és közhatósági megrendelések számlái a tényleg megtörtént átvétel után 100.000 koronát meg nem haladó összegnél aállítás befejezésétől számított 30 nap alatt, 100.000 koronát meghaladó összegnél pedig 60 nap alatt kifizetendők.

A törvény ezen rendelkezésének végrehajtása iránt az állami ipari szállítások és munkálatok tekintetében a törvény 14. §-a alapján a kereskedelemügyi minister által az illető ministerekkel egyetértőleg kiadandó «közszállítási szabályzat», a törvényhatósági és községi ipari szállítások és munkálatok tekintetében pedig ugyanazon § alapján és a belügyminister által kiadandó «közszállítási szabályrendelet» intézkedik. (L. 21. §.)

V. FEJEZET.

A szállítók és vállalkozók ellenőrzése.

10. §.

A törvény 14. §-ának első bekezdése szerint: «A közszállításokat és közmunkákat teljesítő ipartelepeket és vállalatokat abból a szempontból, hogy a szállítandó tárgyak hazai anyagokból, hazai ipartelepeken készülnek-e, illetőleg a munkálatok hazai iparosokkal végeztetnek-e, a kereskedelemügyi minister ellenőrzi.»

A kereskedelemügyi minister ez ellenőrzési jogát a jelen utasítás 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok ipari szállításait és munkálatait teljesítő gyárak, ipartelepek és vállalatokra vonatkozólag *a m. kir. kereskedelmi muzeum útján gyakorolja*. Különös elbírálást igénylő esetekben (pl. épülő vasutaknál stb.) a kereskedelemügyi minister az ellenőrzéssel külön állami szakkezegeket is megbízhat.

11. §.

Ugy a jelen utasítás 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok, vállalatok, mint az azokkal szerződéses viszonyban álló vállalkozók, kötelesek a kereskedelemügyi minister által a jelen utasítás 1. alatti mellékletét képező szövegben kiállított *«Nyílt megbízó levél»-lel bíró ellenőrző kezegeknek*, a közlekedési vállalatok pedig, a mennyiben a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete és ellenőrzése alá tartoznak, e főfelügyelőség szolgálati utasítása V. k) pontja értelmében ezenkívül a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség kezegeinek is minden adatot rendelkezésre bocsátani, amely áruk és munkálatok, illetve az azokhoz használt ipari anyagok, félgyártmányok és kész iparczikkék teljesen hazai származásának kétségtelen megállapítása céljából szükségesek. (L. 7. § és 8. § C) a) pont.)

A kereskedelmi muzeumnak, illetve a kereskede-

leműgyi minister külön szakközegeinek (l. 10. §) fent körülírt ellenőrzési joga *ugy a nyilvános, mint a korlátolt versenytárgyalás útján, valamint kézi bevásárlások útján beszerzett, vagy szabad kézből kiadott ipari szállításokat és munkálatokat teljesítő iparosok, gyárosok és vállalkozókra, kereskedőkre is kiterjed.*

12. §.

Ez ellenőrző közegek az ellenőrzés során tudomásukra jutott üzleti vagy üzemi viszonyok tekintetében a *legszigorubb titoktartásra kötelesek.* Ennek megszegése a szolgálati legsúlyosabb fegyelmi büntetést vonja maga után, fenmaradván a károsult félnek az ellenőrző közeg elleni egyéb magánjogi igényei.

13. §.

Ez ellenőrző közegek működése természetesen nem menti fel a szerződő közhatóságokat, hivatalokat, intézeteket, intézményeket, alapok, alapítványok kezelőit és a szóban forgó vállalatokat az alól, hogy a szerződött vállalkozókat a hazai származásra nézve vállalt kötelezettség tekintetében első sorban ők maguk is ellenőrizték s a származás igazolását a szerződés értelmében szigoruan megköveteljük.

Ut-, hid-, vasut-, vízi-, magas- és egyéb építkezések ellenőrzésével, felügyeletével egyébként megbízott műszaki közegek a fent körülírt ellenőrzést külön megbízó levél nélkül is jogosultak és kötelesek is teljesíteni, a mennyiben pedig az említett építkezéseknél a helyszínén állandó (külső) ellenőrző műszaki közeg nem volt, a hazai származásra nézve vállalt kötelezettség betartása az átvétel (mútanrendőri bejárás, felülvizsgálat stb.) alkalmával ellenőrzendő és állapítandó meg.

14. §.

A szállítandó iparczikkék hazai származásának igazolása czéljából oly esetben, *midőn a vállalkozó nem maga az illető gyáros vagy iparos, a szerződésben vagy*

azt helyettesítő okmányban megnevezett gyáros vagy iparos idevágó bizonylatának felmutatását kell megkövetelni.

Az ilyen bizonylattal való visszaélés, vagy annak megtévesztés céljából, avagy vétkes gondatlanságból a valóságnak meg nem felelő tartalommal történt kiállítása a kizárásra alapul szolgáló visszaélésnek minősítettetik. (L. 24. §.)

Kézi bevásárlásoknál, illetve a szállításnak vagy munkálatnak szabad kézből való kiadása esetén e bizonylatot az eladó kereskedő vagy iparos által a számlára vezetett az a megjegyzés helyettesíti, hogy a számlázott cikkek közvetlenül vagy közvetve mely hazai gyáros vagy iparosnak minő és hol levő telepéről szereztettek be. Ha az eladott cikk netán külföldi gyár vagy ipartelep gyártmánya, avagy a kereskedő a származásra pontos felvilágosítást adni nem képes, a számlán ez a körülmény is felemlítendő. (L. 8. § B) pont utolsó bekezdését, a 15. és a 24. §§-at.)

Ha az átvétel vagy fölőlvizsgálat szakértők, szakközegek, szakhivatal bevonásával történik, ezek a hazai származás megállapításával is megbízandók.

VI. FEJEZET.

Nyilvántartások az ellenőrzés sikere érdekében.

15. §.

Az ellenőrzés sikeres teljesíthetése céljából a jelen utasítás 3. §-ában felsorolt összes hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények és vállalatok az általuk az előző évben eszközölt mindennemű, tehát akár nyílt, akár korlátozott versenytárgyalás útján, akár szabad kézből kiadott (rendelt), illetve iparosoktól vagy kereskedőktől kézi bevásárlás útján beszerzett iparcikkekről és az új építkezésekről kimutatásokat tartoznak készíteni.

E kimutatások a beszerzett iparcikkekről (ipari szállításokról) a 2., az új építkezésekről pedig a 3. minta szerint készítendőek. Ott, hol építésvezető vagy ellenőrző

műszaki közeg van, a 3. minta szerinti kimutatás kitöltése annak feladatát képezi. Kisközségek ily kimutatásokat a kézi bevásárlás útján beszerzett, illetve szabad kézből kiadott és 360 K. összértéket, illetve évi értéket meg nem haladó iparczikkekről és építkezésekről nem készítenek.

Kitöltésük módjára nézve maguk a minták szolgálnak tájékozással.

E mintákat szükség esetén a kereskedelemügyi minster a társministerekkel egyetértőleg megváltoztathatja.

A kézi bevásárlások útján beszerzett (megrendelt) iparczikkeknek az év végén a 2. alatti kimutatásba való beállítását megkönnyítendő, czélszerű azon iparosokat és kereskedőket, kiknél az ily vásárlások, rendelések esetenként történni szoktak, már az év elején felhívni, hogy a történt vásárlásokat (rendeléseket) iparczikkek, mennyiség és érték szerint mindenkor külön jegyezzék föl s az év végén a hatóságnak, hivatalnak, intézetnek stb. *egy általuk aláírt összesített jegyzéket adjanak*, melyből kitűnik, hogy az illető hatóság, hivatal, intézet stb. az előző évben náluk minő iparczikkeket, összesen mily mennyiségben és értékben vásárolt (rendelt) és e czikkeket vagy (pl. kész ruházati czikkeknél) azok anyagát az iparos vagy kereskedő maga közvetlenül vagy közvetve, mely hazai iparos vagy gyárostól vásárolta. (L. 14. §.)

16. §.

E minták szerinti kimutatásokat mindenkor legkésőbb a következő év április hava végéig, az államvasutak, egyéb állami és magán közlekedési vállalatok (tekintet nélkül arra, hogy a vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete alá tartoznak-e), ugyancsak az állami gépgyár és az állami vas- és aczelgyárak, a vasuti és hajózási főfelügyelőséghez, a jelen utasítás 3. §-ában megnevezett egyéb hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények, alapok, alapítványok és vállala-

latok pedig közvetlenül a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához tartoznak beküldeni.

17. §.

A vasuti és hajózási főfelügyelőség és a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága a hozzájuk érkezett ezen kimutatásokat — az e részben fennálló külön rendeletek értelmében — *szigorú bírálat alá veszik abból a szempontból, vajjon azok formailag helyesen vannak-e szerkesztve, a belföldi származásuaknak jelzett cikkek tényleg és kétségtelenül azok-e, továbbá hogy a külföldön beszerzettek nem lettek volna-e belföldön beszerezhetők s azok beszerzésére felsőbb engedély kéretett-e.*

Észleleteikről a további intézkedések megtétele végett a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez tesznek jelentést.

A kimutatásokat e mellett ministeriumok, illetve a beszerző vállalatok és ipari főcsoportok szerint részletezett *összesítő kimutatásokba foglalják és e kimutatásokat a kereskedelemügyi ministerhez felterjesztik.* Ez összesítő kimutatások egy-egy példányát a kereskedelemügyi m. kir. minister az érdekelt társmintereknek, a hazai kereskedelmi és iparkamaráknak s az ipari és kereskedelmi szaktestületeknek, iparpártoló intézményeknek, szövetségeknek és egyesületeknek, — a főfelügyelőség által készített összesítő kimutatást pedig (az eredeti részletkimutatásokkal együtt) még a m. kir. kereskedelmi muzeumnak is egy-egy példányban megküldi.

18. §.

Ez összesítő főkimutatások s az ezek alapját képező és rendelkezésre álló, illetve bocsátandó részletkimutatások alapján készíti a m. kir. kereskedelmi muzeum *az egyetemes közszállítási árulajstromot*, melynek feladata, hogy segélyével könnyen megállapítható legyen, hogy bizonyos cikkekben az előző évben mennyi és mily értékű volt a jelen utasítás 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok összefogyasztása.

19. §.

A jelen utasítás 3. §-ában felsorolt összes hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok, vállalatok *az 5000 K, vagy annál nagyobb összértékű vagy évi értékű ipari szállításra vagy munkálatra* (építkezésekre vagy egyéb ipari munkálatokra) vonatkozólag a multban kötött s az 1909. év január hó 1-én még érvényben leendő szerződésnek, kötlevelnek, alkuegyezménynek, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatnak s általán szerződéses ügyletet tartalmazó bárminő formában kiállított okirat, illetve kereskedelmi ügyiratnak egy bélyegtelen másolati példányát, ha ez már eddig is meg nem történt volna, legkésőbb 1907. év október hó 1-ig (L. 32. §.) a jövőben kötendő, de bármily értékű ipari szállítás vagy munkálatokra vonatkozó ily szerződéseknek egy bélyegtelen másolati példányát pedig *az aláírásról, illetve a jóváhagyásról nyert értesüléstől számított legkésőbb 15 nap alatt közvetlenül a m. kir. kereskedelmi muzeumhoz beküldik.* Ez intézet igazgatóságának kívánságára hozzá, betekintés végett, a szerződés mellékletét képező költségvetés is beküldendő.

Személyes szolgálatot képező ipari munkálatokra (pl. fuvarozási, kéményseprési) vonatkozó szerződések másolatai nem küldendők be.

20. §.

A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága a hozzáérkezett szerződésekben, kötlevelekben, alkuegyezményekben, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatokban s általán szerződéses ügyletet tartalmazó kereskedelmi ügyiratokban megnevezett vállalkozókat, vállalt szállításaik vagy munkálataik feltüntetése mellett, évről-évre nyilván tartja annak ellenőrizhetése végett, *hogy a hazai származásra nézve vállalt kötelezettségüknek megfelelnek vagy megfelelhetnek-e?*

Az egyes ministeri tárczák, a törvényhatóságok, községek, az állam vagy törvényhatóságok és községek által segélyezett intézetek és intézmények, ugyszintén

a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok vállalkozóiról a m. kir. kereskedelmi muzeum külön-külön nyilvántartást vezet.

Külön tartja nyilván az intézet iparczikkék és munkanemek szerint azt is, hogy az egyes iparczikkék és munkanemek mely ipartelepeknél, vállalkozóknál, mely hatóság, hivatal, intézet, alap, alapítvány, vállalat részéről hány évre vannak szerződésileg biztosítva.

Végül külön nyilvántartást vezet ministeri tárczák, törvényhatóságok, községek, az állam vagy törvényhatóságok és községek által segélyezett intézetek és intézmények, ugyszintén a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok szerint a *hazai származásra vonatkozó törvényes kötelezettség alól megadott ministeri felmentésekről.*

VII. FEJEZET.

A «Közszállítási szabályzat» és a «Közszállítási szabályrendelet».

21. §.

A törvény 14. §-ának második bekezdése értelmében: «Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy tekintet nélkül az 1897:XX. t.-cz. 38. és 39. §-ainak rendelkezéseire, az illető ministerekkel egyetértőleg rendeleti uton szabályozza a 13. §-ban felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények ipari szükségleteinek és munkáinak beszerzését, illetve végeztetését, kiírását, odaitélését a szerződések kötését és teljesítésük ellenőrzését.

A törvényhatóságokra és községekre vonatkozólag ez irányban a belügyminister intézkedik.»

E felhatalmazás alapján az állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok, állam által kezelt közalapítványok, az állami mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari kereskedelmi, közlekedési és egyéb vállalatok *ipari szállításainak és munkálatainak vállalatba adására vonatkozólag külön*

«Közszállítási szabályzat» a törvényhatóságok, községek és az alájuk tartozó hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok, mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, kereskedelmi, közlekedési és egyéb vállalatok ipari szállításainak és munkáinak vállalatba adására vonatkozólag külön «Közszállítási szabályrendelet» intézkedik.

22. §.

A «Közszállítási szabályzat»-nak saját ügykörében leendő alkalmazására vonatkozólag szükségesnek mutakozó részletes rendelkezéseket az illetékes minis-ter, illetőleg főhatóság, a «Közszállítási szabályrendelet»-nek a törvényhatóságok és községek ipari szállítási és munkálatai körében leendő alkalmazására vonatkozólag szükségesnek mutakozó részletes rendelkezéseket pedig a belügyminister külön fogja kiadni.

VIII. FEJEZET.

A szállítók és vállalkozók kizárása.

23. §.

A törvény II. fejezet 15. §-a értelmében: «A szállításoknál vagy munkáknál tapasztalt beigazolt visszaélés esetén a szállító vagy vállalkozó az illető minister által, a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával, végleg vagy meghatározott időre kizárható és ismétlés esetén kizárandó.

Minden kizárásról a kereskedelemügyi minister a kizárás kimondásával egyidejűleg, a kizárás okának megjelölésével, értesítendő, a ki a kizárt szállítókról és vállalkozókról nyilvántartást vezet s ezt az összes minis-terekkel átiratilag közli.»

24. §.

Kizárásra alapul szolgálható visszaélést követnek el az olyan szállítók vagy vállalkozók, kik a jelen utasításnak a hazai származásra, annak igazolására és

ellenőrzésére vonatkozó határozmányait (L. 8. §. A. a), b) pont, C. a), b) pont 10—14. §§.) kijátszották, illetőleg kikre nézve beigazoltatott, hogy szerződés-ellenesen vagy a jelen utasítás ellenére hazai czégér alatt egészben vagy részben külföldön készült gyártmányt szállítottak, vagy a vállalt munkálatot szerződés-ellenesen vagy a jelen utasítás ellenére egészben vagy részben külföldi munkaerők útján teljesítették, avagy ezekre nézve vállalt kötelezettségeiket vétkes gondatlanságból, vagy éppen rosszhiszeműen áthágták, — kik a hazai származást igazoló bizonylattel visszaéltek, avagy megtévesztés céljából vagy vétkes gondatlanságból ily bizonylatot kiadtak, ugyszintén kik a számlákra vagy az év végén átadott jegyzékekre a hazai származás tekintetében a valóságnak meg nem felelő adatot vezetett. (L. 14. 15. §§. is).

25. §.

Kizárás csak kétségtelentül beigazolt visszaélés esetében mondható ki.

Nem rosszhiszemű vagy nem vétkes gondatlanságból eredő szerződésszegés eseteiben fokozatosan a szerződésbe felvett egyéb megtorló határozmányok (kötbér, kártérítés, szerződés-felbontás, a szerződött vállalkozó terhére való beszerzés vagy teljesítés, l. 8. §. C. b) pont alkalmazandók.

A kizárás úgy a czégre, mint a czég az időszerinti tulajdonosaira is kiterjed.

26. §.

A kizárási határozat meghozatalára illetékes:

a) a miniszerelnöki tárcza körébe, a fiúmei kormányzó és a fővárosi közmunkatanács ügykörébe eső ipari szállításokra és munkálatokra nézve: a m. kir. miniszerelnök a kereskedelemügyi miniszer hozzájárulásával;

b) az egyes miniszeri tárczák körébe eső ipari szállításokra és munkálatokra nézve az illetékes miniszer a kereskedelemügyi miniszer hozzájárulásával;

c) a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok szállításaira és munkálataira és természetesen a saját tárczája körébe eső összes ipari szállításokra és munkálatokra nézve a kereskedelemügyi minister;

d) a törvényhatóságok, községek, Fiume város és kerülete és az általuk fentartott vagy segélyezett intézetek és intézmények ipari szállításaira és munkáira vonatkozólag a belügyminister a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával.

27. §.

Valamely vállalkozó a jelen utasítás 3. §-ában felsorolt *összes* hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok ipari szállításaiból és munkáiból akár meghatározott időre, akár végleg csak ministertanácsi határozattal zárható ki.

28. §.

Valahányszor jelen utasítás 3. §-ában megnevezett valamely hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapítvány vagy vállalat a szóban lévő visszaélés ismérveit látja fenforogni, annak *alapos felderítés végett szorgos vizsgálatot indítani* és e vizsgálat eredményéről mindenkor közvetlenül az illetékes ministerhez nyomban, de legkésőbb 8 nappal a vizsgálat befejezése után jelentést tenni tartozik.

Az illetékes minister az ily vizsgálat eredményéről szóló jelentést, a vonatkozó iratok átküldése mellett, közli a kereskedelemügyi ministerrel.

29. §.

Ha az ilyen visszaélést a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetve a kereskedelemügyi minister rendeltéhez képest eljáró közegek, vagy esetleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség állapították meg, a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága az illető közegek, avagy a nevezett főfelügyelőség közvetlenül a kereskedelemügyi ministerhez tesznek *jelentést*.

30. §.

Ha a vizsgálat során a visszaélés beigazoltnak találtatott és a kereskedelemügyi minister, illetőleg az ő hozzájárulásával az illetékes minister a kizárást meghatározott időre, vagy ideiglenesen kimondó határozatot hozott, erről a határozatról az illetékes minister a kereskedelemügyi ministert tudomásvétel, a saját tárczájához tartozó, illetve kizárási jogkörébe eső (26. §) *hatóságokat, hivatalokat, intézeteket és vállalatokat pedig tudomás és miheztartás végett a kizárás okainak tüzetes megjelölésével értesíti.*

Ha valamely vállalkozó ministertanácsi határozattal az összes közszállításokból és közmunkálatokból kizáratott (L. 27. §.), erről a határozatról az összes társmintereket további intézkedés végett a kereskedelemügyi minister értesíti.

31. §.

A kereskedelemügyi m. kir. minister egyébként *a kizárt szállítókról nyilvántartást vezet* (L. a 4. mellékletet és annak alapján közli az illető ministerekkel tudomásvétel végett azon kizárási eseteket is, melyek az illető minster tárczáját nem érintik.

A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát a kereskedelemügyi minister az összes kizárási esetekről értesíti.

IX. FEJEZET.

Záráhatározatok.

32. §.

A jelen utasítás 1907. év október hó 1-ső napján lép életbe.

Ezen időponttól kezdve minden korábbi szabályzat, szabályrendelet, illetve azokkal kapcsolatos rendeletek utasítások — a mennyiben a jelen utasítás 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok ipari szállításaira és

munkálataira vonatkoztak — ezen ipari szállítások munkálatok tekintetében hatályukat veszítik.

A jelen utasítás életbelépte előtt a szóban lévő szállításokra és munkálatokra vonatkozólag történt kiírások, illetve kötött szerződések azonban a régebbi szabályzatok, szabályrendeletek, rendeletek, utasítások, illetőleg a kötött szerződések értelmében bonyolítandók le.

Budapesten, 1907. évi július hó 6-án.

Kossuth s. k.,
kereskedelemtügyi m. kir.
minister.

I. melléklet. (L. 11. §.)

Nyílt megbízáólevél

ur részére

Kit az 1907. évi III. törvénycik 14. §-ában gyökerező jogomnál fogva az állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok, vállalatok, államilag segélyezett intézetek és intézmények, a törvényhatóságok, községek, a törvényhatósági vagy községi hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények és vállalatok, törvényhatóságok, községek által segélyezett intézetek és intézmények, végül a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok ipari szállításait és munkálatait teljesítő szállítók és vállalkozók ellenőrzésével bízam meg.

Ez ellenőrzési jog annak megállapítására terjed ki, vajjon a nevezett szállítók vagy vállalkozók a hazai származás tekintetében elvállalt kötelezettségüknek megfelelnek-e, vagy megfelelhettek-e?

Felhívom a fentnevezett hatóságokat, hivatalokat, intézeteket, intézményeket, alapok, alapítványok kezelőit és a fentnevezett vállalatokat, valamint az említett szállítók, vagy ipari munkálatok teljesítésével megbízott mindazon szállítókat és vállalkozókat, kikkel szemben az áruk és azok anyagának hazai beszerzési forrását, illetve a munkálatoknak hazai termései vagy gyártásu anyagokból, hazai és első sorban magyar honos műszaki erők, iparosok (vállalkozók), művezetők vagy munkások útján való végzetése tekintetében vállalt kötelezettség betartására nézve az ellenőrzési jog fenttartatott, hogy nevezett közegemet hivatalos eljárásában minden irányban kellőleg támogassák és a szükséges összes adatokat rendelkezésére bocsássák.

Kelt

7*

2. melléklet. (L. 15. §.)

Kimutatás

100

a által évben iparosoknál és kereskedőknél beszerzett (megrendelt) iparcikkokról.¹⁾

A szállított iparcikkek		értéke		II. Ez értékből		III. A vállalkozó		IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos ⁵⁾		V. A külf. beszerzést en- gredélyező miniszt. rend. engedély száma és kelte		VI. Megjegyzés	
megnevezése ²⁾		mennyisége		hazai		kül- földi tes ³⁾		származásu		neve, foglalkozása ⁴⁾ és lakhelye			
tételszáma		K	f	K	f	K	f	K	f				
I. Irodaszerek :													
1	írópapír	754 rzsma	13836	—	—	—	—	—	—	N. N. papirkereskedő n	N. J. papírgyára n		
2	foglalmazópapír	2500 iv	20 50	—	—	—	—	—	—				
3	csomagolópapír	200 €	6	—	—	—	—	—	—				
4	ítatópapír	50 €	3 50	—	—	—	—	—	—				
5	rajzpapír	27 m.	24 50	—	—	—	—	—	—				
6	indigópapír	320 iv	76 80	—	—	—	—	—	—				
7	levélpapír	100 drb	2	—	—	—	—	—	—				
8	fekete írón	3167 €	300	—	—	—	—	—	—				

Jegyzet:

- 1) E kimutatásba az *építkezéshez* beszerzett iparcikkek (anyagok) *nem* veendők fel. — Azok számára 3. minta szolgál.
- 2) Ha, a mi rendes dolog, a kimutatást szerkesztő hivatal több iparág (mesterség) köréhez tartozó iparcikket szerzett be, azok a *rendeltetéséről* használatának *megfelelően* csoportosítva (i. a mintaszerinti csoportosítást), de a csoporton belül, *bármely kis értékű legyen is a beszerzés, névszerint egyenként* felsorolva veendők fel. A *jó, esetleg alcsoportok érték-rovatának összegét s legvégül a fösszegek is kiténtetendők. A közzététel vállalatának* a kimutatások kiténtésénél további rendelkezésig az *állatuk eddig használt* csoportosítást és nomenklaturát kell használniok.
- 3) E rovatba irandó pl. az oly cikkek értéke, melyek kereskedőktől kézi bevásárlás útján szerzettettek be és melyek származása *külsőleg kizárólag* nem volt kideríthető.
- 4) A foglalkozás pontosan körülírandó (pl. lakatosmester, kalapgyáros, vaskereskedő stb.).
- 5) Ha maga a vállalkozó egyuttal az előállító gyáros vagy iparos, úgy ez alrovatba csak annyi irandó: „*saját műhely,*” (telep, gyár).

I. A szállított iparcikkek				II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos	V. A k. b. l. beszerzés- engedély min. rend. engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
tételszáma	megnevezése	mennyisége	értéke	hazai		kül- földi		kétes					
				K	f	K	f		K				
				származású									
			K	f	K	f	K	f	K	f			
9	szines írón	1781 drb	98	—	98	—	—	—	—	—	N. N. papirkereskedő		1907. II. 25. 1894. 06. 06/7.
10	tintáirón	5 "	—	60	—	60	—	—	—	60			
11	rajzkrétá...	10 "	—	60	—	60	—	—	—	—			
12	rajzszen	1 doboz	120	—	—	—	—	—	—	120			
13	fekete tinta	1751 üv.	450	—	450	—	—	—	—	—	N. N. vegyészeti gyár		1907. X. 190. 1894. 06. 06/7.
14	szines tinta	467 "	279	—	279	—	—	—	—	—			
15	vegytinta	762 "	392	—	202	—	190	—	—	—			
16	folyékony tus	10 "	5	—	5	—	—	—	—	—			
17	vízfesték	254 drb	2250	—	2250	—	—	—	—	—	N. N. festékgyár		
18	aczel író toll	339 dob.	453	—	453	—	—	—	—	—			
19	rajztoll	10 drb	140	—	140	—	—	—	—	—	N. N. tollgyár		
20	rajzszeg	2 doboz	160	—	160	—	—	—	—	—			
21	rajztörő papírból	2 drb	—	40	—	40	—	—	—	—			
22	" borból	2 "	120	—	—	—	120	—	—	—			
23	rajzszeköz	2 "	12	—	12	—	—	—	—	—			
24	kíhúzó toll csontnyéllel	2 "	4	—	4	—	—	—	—	—			
25	törlőgummi	62 "	20	—	20	—	—	—	—	—			
26	gummiszalag	100 "	—	90	—	90	—	—	—	—			
27	ruggyantavaszonlap	2 "	7	—	7	—	—	—	—	—			
28	másolóshoz	2 "	7	—	7	—	—	—	—	—			
29	olajlap másolóshoz	2 tucat	2	—	2	—	—	—	—	—			
30	másolópréz	1 drb	7	—	7	—	—	—	—	—			
31	emeltírástó dombor-												
32	nyomásra	1 "	32	—	32	—	—	—	—	—	N. N. gépgyár és vas-		
33	keletbelyegző	2 "	36	—	36	—	—	—	—	—	öntőde		
34	levélmérleg öntöttvasból	1 "	250	—	250	—	—	—	—	—	stb. stb.		

I. A szállított ipar cikkek				II. Ez értékből				III. A vállalkozó		IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos		V. A külf. beszerzés en- gdedélyező minist. rend- eseletig telefonon nyert, engdedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
tételszáma	megnevezése	mennyisége	értéke	hazai		kül- földi		származása		neve, foglalkozása és lakhelye			
				K	f	K	f	K	f	K	f		
33	hektográf sokszorosító- készülék	1 db	9	—	—	—	—	—	—	N. N. vaskereskedő n	N. N. üvegyára ...n stb. stb.		
34	tintatartó üvegből	2	8	—	—	—	—	—	—	n			
35	fatányér-tintatartó	10	11	—	—	—	—	—	—	N. N. papírkereskedő n			
36	íróasztali készlet öntött fém	1	20	—	—	—	—	—	—	n			
37	rézsodrony-tollszárál- vány	4	1 20	—	—	—	—	—	—	n			
38	öntöttvas-tollszárálvány	1	1	—	—	—	—	—	—	n			
39	penzkosár szövött sod- ronyból	1	2	—	—	—	—	—	—	n			
40	írásthorog sodronyból	10	1 60	—	—	—	—	—	—	n			
41	íratkapocs	2	1 60	—	—	—	—	—	—	n			
42	írónehégyező	1	— 80	—	—	—	—	—	—	n			
43	színező bronzból	4	10	—	—	—	—	—	—	n			
44	hamutálca	1	1	—	—	—	—	—	—	n			
45	levélpapírállvány sod- ronyból	1	— 80	—	—	—	—	—	—	n			
46	levélpapírállvány fából	1	3 60	—	—	—	—	—	—	n			
47	vonalzó rézbetét	4	1 20	—	—	—	—	—	—	n			
48	háromszög fából	4	1 60	—	—	—	—	—	—	n			
49	szívacs	6	7 20	—	—	—	—	—	—	n			
50	szívacsésze porcelen- lából	2	1 40	—	—	—	—	—	—	n			
51	tüskésze	4	— 80	—	—	—	—	—	—	n			
52	papírkés fanyéltel	2	— 2	—	—	—	—	—	—	n			

1907/XI/2.
253104/907.

I. A szállított iparcikkek				II. Ez értékből						III. A vállalkozó		IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos	V. A kült. beszerzést en- gedélyező miniszt. rend. esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés					
tételszáma	megnevezése	mennyisége	értéke	hazai		külföldi		kétes		neve, foglalkozása és lakhelye									
				K	f	K	f	K	f						K	f			
																	származás		
53	vakarókés fanyéllal ...	2 db	1 20	1 20	—	—	—	—	—	N. N. papírkereskedő									
54	papíroló...	2 €	3 60	3 60	—	—	—	—	—	 n									
55	nemz. színű varrócérna	2 orsó	— 60	— 60	—	—	—	—	—	€									
56	€ varróselvem	2 €	1 40	1 40	—	—	—	—	—	€									
57	Syndetikon-ragasztó- enyv	2 dobozka	1 20	—	—	—	—	—	1 20	€									
58	tintatöröszes	2 üveg	— 40	— 40	—	—	—	—	—	€									
59	fém tisztító	1 €	1 80	1 80	—	—	—	—	—	N. N. vegyesker.... n									
60	okmánytáska bőrből	1 db	7 50	7 50	—	—	—	—	—	N. N. bőrándós n									
61	írólapzat bőrből	2 €	5 80	5 80	—	—	—	—	—	N. N. díszműtű ke- reskedő n									
62	€ bőrvászonból	2 €	4 40	4 40	—	—	—	—	—	 n stb. stb.									
	és így tovább.									...i tintagyár r.-t.... n									
	I. Irodaszerek összesen :									€									
	II. Fűtőanyagok :*)									N. N. szénb. r.-t.... n									
63	barnaszén	10 mm.	20 60	20 60	—	—	—	—	—	N. N. n. Németsz									
64	porosz kőszén	10 €	28 80	—	—	28 80	—	—	—	N. N. bányatulajd.... n									
65	tojászsén	5 €	18	18	—	—	—	—	—	N. N. alagyutógyára									
66	alagyutó	10 csom.	2 40	2 40	—	—	—	—	—	 n stb. stb.									
	és így tovább.																		
	II. Fűtőanyagok összesen :																		

*) Tűzifa nem veendő fel.

*) Tűzifa nem veendő fel.

I. A szállított iparcikkek			II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos	V. A külf. beszerzést en- gedélyező minisz. rend., esetleg telefonon nyert, engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés	
tételszáma	megnevezése	mennyisége	értéke		hazai	kül- földi		származásu					
			K	F		K	F		K				F
			K	F		K	F		K				F
III. Világító-szerek és anyagok:													
67	lámpa öntöttvasból ...	2 db	12	—	12	—	—	—	N. N. kereskedő ... n stb. stb.	N. N. lámpaárgyár n stb. stb.			
68	csillár bronzból ...	1 €	38	—	38	—	—	—					
69	gyertyatartó bronzból ...	4 €	6	40	6	40	—	—					
70	gyertya ...	107 kg.	171	—	171	—	—	—					
71	kőolaj ...	790 k	275	—	275	—	—	—					
72	gyufa ... és így tovább.	50 csom.	50	—	50	—	—	—					
III. Világító-szerek és anyagok összesen:													
IV. Buterek:													
73	fényezett szekrény ...	2 db	80	—	80	—	—	—	N. N. asztalos ... n € € € € € N. N. hajl. butorgy. n stb. stb. N. N. vasbutorgyára n stb. stb.	saját műhely € N. N. hajl. butorgy. n stb. stb. N. N. vasbutorgyára n stb. stb.			
74	festett íratálcány ...	4 €	48	—	48	—	—	—					
75	szék nádfonattal, hajli- tott fából ...	6 €	24	—	24	—	—	—					
76	pamlag bőrrel bevonva	2 i	110	—	110	—	—	—					
77	vasmosdálvány-felze- relés ...	1 €	38	—	38	—	—	—					
78	vaságy ... és így tovább.	1 €	36	—	36	—	—	—					
IV. Buterek összesen:													

I. A szállított iparcikkek				II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos	V. A kilit, beszerzését en- ggedélyező miniszt. rend., esetleg telefonon nyert, engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
tételszáma	megnevezése	menyisége	értéke	hazai		kül- földi		kétes		neve, foglalkozása és lakhelye			
				K	f	K	f	K	f				
V. Edények:													
79	üvegedény*)	...	...										
80	cserépedény*)	...	...										
81	porcellánedény*)	...	...										
82	vasedény*)	...	...										
83	bádogedény*)	...	...										
84	faedény*)	...	...										
és így tovább.													
V. Edények összesen:													
VI. Tisztogató-eszközök és anyagok:													
85	szőrszűrő...	...	10 db										
86	csizolcsőprő	...	12 "										
87	veszűszőprő	...	10 "										
88	ruhakerfe...	...	8 "										
89	gyökérkefe	...	10 "										
90	drótkefe	...	10 "										
91	törülköző pamutvászon- ból	...	24 "										
92	törülköző leavásonból	...	24 "										
93	portörölő	...	24 "										

*) Névszerint felsorolandók.

As itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.

As itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon kitöltendők ki.

*) Névszerint felsorolandók.

I. A szállított iparcikkek			II. Ez értékből					III. A vállalkozó		IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos		V. A külf. beszerzését en- gedélyező miniszter, rend- esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte		VI. Megjegyzés
tétele száma	megnevezése	men- nyiség	értéke	hazai	kül- földi	kétes	származásán	neve, foglalkozása és lakhelye						
			K f	K f	K f	K f	K f							
94	meszelő	10 drb												
95	személtapát	11 "												
	és így tovább.													
	VI. Tisztogató-eszközök													
	és anyagok összesen:													
	VII. Ruházati cikkek:													
96	posztósapka	6 drb												
97	vászonsapka	6 "												
98	fehér kötény vászonból	75 "												
99	betegköpeny lenvászon- ból	205 "												
100	bőrzipó	10 pár												
101	vászoncipő	10 "												
102	sásapucs	10 "												
103	bőrkezyű	50 "												
104	kötött kezyű	10 "												
105	kötött ing	12 "												
106	szolgai posztóruba													
107	ing													
108	gallér és kézelő stb.													
	és így tovább.													
	VII. Ruházati cikkek													
	összesen:													

Az itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.

I. A szállított iparcikkek			II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos	V. A kül. beszerzést en- gedélyező miniat. rend- esetleg telefonton nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
tételszáma	megnevezése	menyisége	értéke	hazai		kül- földi		kétes	származásu	neve, foglalkozása és lakelye		
				K	f	K	f					
VIII. Ágyneműek :												
109	lepedő pamutvászonból	150 drb										
110	párnahéj	130 "										
111	matrác csinvából	20 "										
112	szalmazsák pamutvá- szonból	80 "										
113	tisztított ágytoll	15 kg										
114	téli takaró	10 drb										
115	töltött lészórvánkos	10 "										
	és így tovább.											
VIII. Ágyneműek összesen :												
IX. Tanszerek, műsze- rek és tudományos esz- közök :												
116	fali óra	10 drb										
117	mérőszalag	4 "										
118	görse	2 "										
119	sebességmérő	2 "										
120	légsúlymérő	2 "										
121	hőmérő	10 "										
122	lombik	19 "										
123	csipesz	39 "										

I. A szállított iparzikkek			II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A cikket tény- leg előállító gyáros vagy iparos	V. A kifiz. beszerzést en- gélyező miniszt. rend. esetileg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
tételszáma	megnevezése	mennyisége	értéke		hazai		külföldi					
			K	f	K	f	K	f				
									K			
124	catheter	10 drb										
125	fütlükör	10 "										
	és így tovább.											
	IX. Tanszerek, műszerek és tudományos eszközök összesen:											
	X. Üzemi anyagok, gépek, szerszámok és eszközök:											
126	ólomcső	40 m.										
127	nyers vas	500 kg.										
128	vassodrony	27 "										
129	ólomlemez	179 "										
130	marógép	1 drb										
131	gyalulógép	1 "										
132	lyukasztógép	1 "										
133	vaslapát	63 "										
134	talapat	2 "										
135	reszelő	129 "										
136	ácsbárd	1 "										
137	keresztfejsze	1 "										
138	kötőfejsze	1 "										
139	bádogos kézi olló	1 "										
140	fényelő tőke	1 "										
141	karimázó vas	1 "										

Az itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.

Az itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.

4. melléklet (L. 31. §.)

Nyilvántartás

azon szállítókról, kik az 1907. évi III. törvényzikk II. fejl. 15. §-a értelmében az ipari közszállítások és közmunkálatokból kizárattak.

A szállító vagy vállalkozó		A kizárásra alkalmazható szállítás vagy munkálat			A kizárás oka	Megjegyzés
neve (cége), foglalkozása és telephelye	az őg tulajdonosának (tulajdonosainak) neve, foglalkozása ¹⁾ , lakhelye	megnevezése	menyisége	értéke		

Jegyzet:

1) Pontosán körülírandó (pl. kéménygyáros, egyenruhakészítő, szabómester stb.).

2) E rovatba a szerződési idő kezdő- és végpontja is megjelölendő ily módon:

.....év hó napi ig, vagyis év.

3) A kezdő és végpont és az összes időtartam is megjelölendő, úgy mint 2. alatti.

55.800
1907. Keresk. min. szám.

Közszállítási szabályzat.

A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. törvényczikk 14. §-a és a ministertanácsnak 1907. évi július hó 3-án hozott határozata alapján

Kiadta a kereskedelemügyi m. kir. minister.

I. Általános határozatok.

1. §.

E szabályzatban foglalt rendelkezések mindazon ipari szállítások és ipari munkálatok kiadásánál köveendőek, melyek az állam terhére vagy költségére teljesíttetnek.

E szabályzat értelmében teljesítendőek tehát az országgyűlés két háza, az összes m. kir. állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok és alapítványok, az állam által kezelt közalapítványok (vallásalap, tanulmányi és egyetemi alap és egyéb ily alapok), az állam mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, kereskedelmi, közlekedési és egyéb vállalatainak (üzemeinek) ipari szállításai és munkálatai.

Nem tartoznak a jelen szabályzat rendelkezései alá:

a) Az állami gyárak eladásra szánt gyártmányainak előállíthatása céljából szükséges nyers anyagok, félgyártmányok és kész iparczikkék beszerzése és ugyane gyártmányok előállíthatása céljából szükséges munkálatok (építkezések) teljesítése. A jelen szabályzat VIII. fejezetének rendelkezései azonban az állami gyárak fent körülírt ipari szállításai- és munkálataira is kiterjednek.

Megjegyeztetik, hogy e szabályzat a gyárak állami jellegéből természetsszerűleg folyó eltérésekkel (bélyegilleték, bánatpénz és óvadék alóli mentesség stb.) az állami gyárakkal szemben is alkalmazandó akkor, midőn a jelen 1. §-ban felsorolt hatóságokkal, hivatalokkal stb. szemben mint szállítók szerepelnek.

b) A m. kir. honvédség és a m. kir. állami

lőtenyészto intézetek katonai kezelősége élelmezési szükségleteinek szállítása, melyekre vonatkozólag a fennálló rendeletek és utasítások további rendelkezésig érvényben maradnak.

c) A m. kir. honvédség összes hadi szükségletei a mozgósítottsági viszony ideje alatt.

d) A közös ministeriumok és az ezek alá rendelt közös hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok ipari szállításai és ipari munkálatai, melyekben a magyar iparnak megfelelő részesedését, további törvényes rendezésig külön megállapodások szabályozzák.

e) A törvényhatóságok és községek, az alájuk rendelt hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok ipari szállításai és munkálatai, melyeknek vállalatba adása iránt a belügyminister által kiadott külön közszállítási szabályrendelet intézkedik.

2. §.

Ipari szállítás alatt értendő a mezőgazdasági és erdészeti nyers- és földtermények és az állatok kivételével összes szükségleti cikkek szállítása, ideértve a bányatermékeket is. Hogy mezőgazdasági és erdészeti nyers és földterménynek mi tekintendő, azt, felmerülő kétség esetén, a földmivelésügyi minister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg állapítja meg.

Az ipari munkálatok közé a különféle állami építkezések s a velük kapcsolatos szállítások és munkálatok, valamint iparosok által végzendő minden munkálat sorozandó. A nem vállalati uton (házi kezelésben) végrehajtott építkezésekre a jelen szabályzatnak csak azon rendelkezései vonatkoznak, melyek az 1907. évi III. t.-cikk II. fejezete végrehajtási utasításában foglalt rendelkezésekkel azonosak. (L. 4. §., 16. §., 11. p.; 17. §., 18. §. b. p.; 28. §. j. p.; 29. §. 1., 6., 7., 13—17. p.; 33., 42. §. 3., 4. p.; 47—51. §§., 56—62. §§. és a 65—72. §§.) Ez építkezésekkel kapcsolatos ipari szállításokra azonban a szabályzat összes rendelkezései alkalmazandók.

Nem tartoznak az ipari munkálatok közé ezen

szabályzat szempontjából a mező- és erdőgazdasági munkálatok, valamint a vízszabályozási munkálatok közül a nem szorosan vett építkezések — például a földkiemelési, földmozgósítási, töltésépítési, kotrási, rözse és kőhányási stb. munkálatok.

E munkálatokkal kapcsolatosan előforduló ipari szállítások azonban a jelen szabályzat értelmében irandók és adandók ki.

3. §.

Mindazon esetekben, hol a jelen szabályzatban «szállításokról» vagy «munkálatok»-ról van szó, azok alatt a 2. §-ban körülírt ipari szállítások és ipari munkálatok, ahol pedig «hivatalok»-ról történik említés, az 1. §. második bekezdésében említett hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok értendők. A hol a «munkálatok»-ról van szó, azok alatt mindenkor a velük kapcsolatos szállítások is értendők.

4. §.

«Hazai ipar révén» (l. 1907. évi III. t.-cz. 13. §.) fedezettnek tekintendő valamely ipari szállítás vagy munkálat akkor, ha az iparczikket vagy munkálatot a magyar szent korona területén működő gyár, ipartelep, ipari műhely vagy vállalat (alkalmi egyesülés) teljesen (l. 42. §. 3. p.) a magyar állam területén készítette, illetve teljesítette.

A hazai származás megítélésénél tehát nem a beszerzés (vásárlás), illetve teljesítés helye, hanem mindenkor azon gyár, ipartelep, ipari műhely, vállalat (alkalmi egyesülés) telephelye mérvadó, mely a kérdéses cikket, ha ez egyáltalán lehetséges, hazai termései vagy gyártásu anyagokból hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők alkalmazása mellett előállította, vagy a munkálatot hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők alkalmazása mellett, lehetőleg hazai termései vagy gyártásu nyersanyagok felhasználásával teljesítette. (L.

16. §. 11. p.; 17. §., 18. §. b) p.; 29. §. 14., 16. p., 33. §.; 42. §. 3. p.; 47—51. §§.)

5. §.

Az ipari szállítások és munkálatok kiírása, odaítélése, a szerződések kötése, a bánatpénzek és óvadékok kiadása, számlák érvényesítése, kereseti összegek folyósítása és általában e szállítások és munkálatokkal kapcsolatos ügyek mindenkor soron kívül intézendők el.

II. A vállalatba adás módja.

6. §.

A szállítások és munkálatok rendszerint nyilvános írásbeli versenytárgyalás útján adandók ki.

7. §.

Nyilvános írásbeli versenytárgyalás mellőzésével, de korlátozott (szűkebb körű) írásbeli versenytárgyalás útján adhatók ki:

1. Olyan nagyszabású, országos érdekű építmények, műtárgyak, tudományos, technikai vagy művészi ismereteket feltételező tárgyak és munkálatok, melyeknek kivitelét a siker kockáztatása nélkül korlátlan versenyzésre bocsátani nem tanácsos.

2. Oly tárgyak és munkálatok, melyeket a m. kir. kereskedelemi muzeum által a hazai beszerzési forrásokról kiadott czimtar, illetőleg az intézet által vezetett nyilvántartás szerint csak néhány (ötnél nem több) hazai iparos vagy gyáros képes gyártani vagy teljesíteni. Ez esetben ajánlattételre ezek valamennyien felhivandók, a szállítás vagy munka pedig, ha az illetők árban és minőségben versenyképes ajánlatot tettek és ha a hivatal azt lehetségesnek itéli, — szállítóképeségük arányában felosztva — (l. 29. §. 9. p. és 30. §.), a mennyiben pedig ezt nem tartja lehetségesnek és időszakonként visszatérő szállítás vagy munkálatról van szó, felváltva időszakonként más-más iparos vagy gyárosnak ítélhető oda. (L. 16. §. 12. pont is.)

3. Oly tárgyak és munkálatok, melyekre nézve az első ízben hirdetett nyilvános pályázat alkalmával elfogadható eredmény nem volt elérhető. Eredménytelennek tekintendő a nyílt pályázat egyebek közt akkor is, ha a beérkezett ajánlatok árai közt feltűnő nagy és kellően nem indokolható eltérések vannak (l. 28. §. g) pont is), vagy az árak a mellett, hogy feltűnően drágák, igen csekély különbözetet mutatnak, avagy éppen teljesen egyformák úgy, hogy az összebeszélés ismérvei látszanak fenforogni (l. a 31. §-t is.)

4. Oly tárgyak és munkálatok, melyek értéke vagy évi értéke egyazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparczikk, vagy munkanemben 5000 K értéket meg nem halad. Ily esetben legalább 3 érdekelt iparostól kérendő be ajánlat. Egyikkel sem szabad közölni azt, kivüle ki volt fölszólítva, a szállítás vagy munkálat pedig — ár és minőségben versenyképes ajánlatokat feltételezve, — ez esetben is, ha a hivatal azt lehetségesnek itéli, a szállítóképesség arányában megosztva, ha pedig ezt nem tartja lehetségesnek és időszakonként visszatérő szállítás vagy munkálatról van szó, felváltva időszakonként más-más iparosnak vagy gyárosnak ítéltető oda. Állami üzemeknél, a mennyiben a jelen szabályzat rendelkezései alá tartoznak (l. 1. §. a) pont), ez értékhatar 10.000 koronáig terjedhet.

Önként értendő, hogy mindazon esetekben, midőn korlátolt versenytárgyalásnak helye van, a hatóság belátása szerint, nyilvános versenytárgyalást is kiirhat.

8. §.

Szabad kézből, tehát mindennemű versenytárgyalás mellőzésével (kézi bevásárlás, illetve megrendelés útján) adhatók ki:

1. Oly szállítások és munkálatok, melyekre nézve az állam érdeke titoktartást követel.

2. Oly tárgyak vagy munkálatok, melyek szállítása, illetve teljesítése köztudomás szerint verseny útján nem biztosítható.

3. Oly tárgy vagy munkálat, melyet köztudomás

szerint csak egy bizonyos hazai iparos vagy gyáros képes készíteni vagy teljesíteni, feltéve, hogy az illető iparos vagy gyáros árban és minőségben a szakbavágó külföldi iparral szemben is versenyképes ajánlatot tesz.

4. Oly tárgyak és munkálatok, melyek csak kísérletképen szereztetnek be vagy rendeltetnek meg.

5. Oly szállítás vagy munkálat, mely előre nem volt látható és halaszthatlansága miatt az árlejtéssel egybekötött késedelmet nem tűri.

6. A nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalás útján biztosított szükségleteknél és munkálatoknál a szerződés tartama alatt felmerült pótszükségletek és pótmunkálatok az eredeti szükséglet értéke vagy évi értékének, illetőleg az eredeti munkálat kiviteli költségének 20%-a erejéig. Vasut-, közcsatorna-, kikötő- és általában vízépítkezéseknél, valamint ut- és hidépítéseknel rendkívüli esetekben a 20%-os korlátozástól el lehet tekinteni. (L. 16. §. 2. pont.)

7. Oly munkálatok kiegészítése, melyeket legcélszerűbben az eredetileg megbízott vállalkozó fejezhet be, továbbá az olyan építkezési munkanemek, melyek ugyanazon munkahely területén teljesítendő, hol ugyane munkanemeket valamely az illető hivatallal szerződéses viszonyban álló vállalkozó már teljesíti, feltéve, hogy a kérdéses munkanemeket egészben vagy nagyobb részben ugyanegy időszakban kell teljesíteni.

8. Oly szállítások vagy munkálatok, melyekre a korlátolt versenytárgyalás alkalmával nem tettek ajánlatot, vagy ha tettek is, az alapos oknál fogva nem volt elfogadható (l. 7. §. 3. p.).

9. Oly szállítások és munkálatok, melyek külön kormányhatósági megállapodások értelmében az állami gyáraknak (üzemeknek) engedendők át.

10. Az állami gyáraknak (üzemeknek), bánya- és kohóvállalatoknak egymástól beszerzett iparczikkei s megrendelt munkálatai.

11. Oly szállítások vagy munkálatok, melyeknek révén valamely új iparágat meghonosító gyár létesítése biztosítható, avagy meglévő gyár vagy ipartelep meg-

nyerhető arra, hogy valamely itthon nem gyártott cikk gyártására berendezkedjék. Mihelyest azonban ugyanazon iparágban más gyár is keletkezik vagy a szállítás tárgyát képező cikk gyártására más telep is berendezkedik, úgy az illető cikkekre vagy munkálatra a jelen szabályzat 6., 7. §-aihoz képest nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalás hirdetendő. (L. 29. §. 4. p. is.)

12. Oly szállítások vagy munkálatok, melyek a hazai kis- vagy háziipar támogatása szempontjából kézmű (kis-iparosoknak vagy azok szövetkezeteinek, avagy háziiparosok érdekképviselőinek (községi képviselőtestület, iparfejlesztő bizottság, háziiparosok szövetkezete, gazdasági egyesület), esetleg valamely az állam által fentartott vagy segélyezett jótékony intézet (árva-ház, vakok intézete stb.) ipari műhelyének engedhető át. (L. 29. §. 5. és 12. p. is.)

13. *Jövedéki tárgyak vétele és eladása, melyeknek módozatait külön rendeletek szabályozzák.*

14. Az igazságügyminisztérium és az alája tartozó hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények olyan szükségletei, melyeket fegy- és javítóintézeteknél vagy bírósági fogházaknál biztosít. (L. 28. §. 1. pont.)

A 11. és 12. pontban említett szállítások és munkálatok esetében a kereskedelemügyi miniszter iparfejlesztési szempontból esetleg támasztott kívánságáról az illetékes ministert előzetesen értesíti.

15. *Oly tárgyak, vagy munkálatok, melyek értéke vagy évi értéke egyazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparcikk vagy munkanemben 2000 koronát meg nem halad. Ez értékhatár állami üzemeknél, a mennyiben a jelen szabályzat rendelkezései alá tartoznak (l. 1. §. a) pont, 5000 koronáig emelhető.*

Ott, hol ily csekélyebb értékű cikkek vagy munkálatok évről-évre visszatérőleg szereztetnek be, azokról a beszerzési időszakot megelőzőleg iparágak szerint elkülönített s az ár rovatát üresen hagyó kimutatás készítenendő. E kimutatás a helybeli érdekelt iparosok, kereskedők közül néhánynak, de legalább 2—2-nek megküldendő oly felhívással, hogy azt az árakkal ki-

töltsék és rávezessék a kimutatásra azt a sajátkezüleg (cégszerűleg) aláírt nyilatkozatot is, hogy a vonatkozó számlán vagy számlákon köteles lesz az illető iparos vagy kereskedő az egyazon iparághoz (mesterséghez) tartozó minden iparczikkre vonatkozólag a valóságnak megfelelően feljegyezni azon hazai (esetleg külföldi) iparos vagy gyáros nevét (cégét), mesterségét (iparágát) és telepe helyét, kitől az illető cikket közvetlenül, vagy nagykereskedő közvetítésével beszerezte. A mennyiben az illető iparos vagy kereskedő valamely cikknél ez adatokkal nem rendelkezik, köteles lesz a számlán ezt a körülményt is feljegyezni. (L. 33. §. 47., 56. és 62. §§.)

A kinek vagy a kiknek ily módon kiállított és visszaküldött árajánlatai megfelelőeknek találtnak, az, vagy azok értesítendők, hogy az illető beszerzési időszakban nála (náluk) mily áruk fognak az árjegyzék alapján beszereztetni, illetőleg mily munkálatok fognak teljesíttetni.

Önként értendő, hogy mindazon esetekben, a melyekben szabad kézből való kiadásnak (kézi bevásárlás, megrendelés) helye van, nyilvános, illetve korlátozott versenytárgyalás is tartható.

9. §.

Az eladásra szánt ócska anyagok, melyeket hazai gyárosok és iparosok (ipari szövetkezetek) gyártási célokra még értékesíthetnek, feltéve, hogy külön kormányhatósági megállapodások értelmében, értékre való tekintet nélkül, nem az állami üzemeknek engedendők át, 5000 korona becsértéken felül nyilvános, 2000—5000 koronáig korlátozott versenytárgyalás útján, 2000 koronán alul pedig szabadkézből adhatók el.

Az esetben, ha valamely eladásra szánt ócska anyag nyersanyagát képezi oly cikknél, melyre a kiíró hivatalnak rendszerint szüksége van, az illető cikk kiírása alkalmából a rendelkezésre álló ócska anyagok mennyisége is közzendő és felhívhatók az érdekeltek, hogy külön tegyenek ajánlatot a cikkre függetlenül

és külön az esetre, ha az ócska anyagok részükre versenytárgyalás mellőzésével engedtetnek át.

III. Eljárás a nyílt és korlátolt versenytárgyalások kiírásánál.

10. §.

Nyílt vagy korlátolt versenytárgyalás rendszerint csak oly szállítás vagy munkálatra írható ki, melynek költségeit az illetékes felsőbb hatóság törvényszerűen engedélyezte.

Ha előzetes tájékozódás vagy a költségek pontos megállapíthatása végett, avagy egyéb kényszerítő okból mellőzhetlennek látszik a versenyt még az illetékes felsőbb hatóság engedélyezését megelőzőleg kiírni, ennek helye lehet ugyan, de a hirdetésben, illetve az ajánlati felhívásban kifejezetten megemlítendő, hogy a szállítást vagy munkálatot, avagy annak költségeit az illetékes felsőbb hatóság még nem engedélyezte.

11. §.

A kiírási műveletnek rendszerint a következőkből kell állania:

- a) versenytárgyalási hirdetés (ajánlati felhívás);
- b) szállítási vagy munkafeltételek;
- c) ajánlati minta.

Mindezeket a kiíró-hivatalnak kell kidolgoznia, s az érdeklődőknek egy-egy példányban rendszerint díjtalanul rendelkezésre bocsátania. A hol csak lehetséges, minták, illetve tervek is csatolandók a kiírási művelethez.

Maguktól az ajánlattevőktől minták, illetve tervek csak kivételesen kívánhatók be.

Nagy terjedelmű, vagy költséges minták vagy tervek, illetőleg munkálatoknál (építkezéseknél) az elbíráláshoz szükséges részlettervek (részletra rajzok), nemkülönben terjedelmesebb feltétfüzetek, ha ez egyáltalán lehetséges, önköltségi áron bocsátandók rendelkezésre, esetleg ha a tervek sokszorosítása, illetve a mintáknak

több példányban való beszerzése jelentős költséget igényelne, mely nem áll az ányban a szállítás vagy munkálat értékével, vagy nem áll rendelkezésre, módot kell nyújtani, hogy *az érdeklődők azokat hozzáférhető helyen és kellő alkalmas időben megtekinthessék és lemásolhassák.*

A kiírási művelettel egyidejűleg készíti vagy készítteti el a kiíró hivatal *a szerződés tervezetét* (vázát) is. (L. 35. §.)*

12. §.

A kiírási művelet egyes részeit, vagy az egész műveletet kérő felek nevét feljegyezni, vagy azok nevét bárkinek is elárulni nem szabad.

13. §.

A kiírási műveletnek *az árszámításra jelentős minden fő- és mellékkörülményt olyképp kell tartalmaznia, hogy az ajánlattevő számvetését biztos alapra fektethesse.*

E végből a következőkre kell ügyelni:

a) Szállításoknál.

1. A cikkek minősége meghatározott módon körülírandó.

2. A hol csak lehetséges, azok előzetesen készített műszaki leírása, kimerítő terve (rajza), vagy hivatalosan megállapított és hivatalos pecséttel ellátott mintája is a 11. §-ban jelzett módon rendelkezésre bocsátandó.

A hivatalos minták általában lehetőleg szakértő egyén, szakközeg vagy szakhivatal közbejöttével állapítandók meg; s ha kivételesen az ajánlattevőktől kívántatnak be minták, azok összehasonlító előzetes

*) Ha valamely hivatal kiírási műveletet, szerződéstervezetet eddigelé még egyáltalán nem készített volna és azok elkészítésére közeggel nem rendelkeznek, felmerülő konkrét esetben az adatok közlése mellett forduljon utbaigazításért a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához.

vizsgálata ugyancsak lehetőleg szakértő egyén, szakközeg vagy szakhivatal által teljesítendő. Ha a szállítás vagy munkálat értéke vagy évi értéke egyazon iparághoz, mesterséghez tartozó iparcikkekben vagy iparmunkálatban 5000 K-t meghalad, a vizsgálat feltétlenül szakközeg vagy szakhivatal útján ejtendő meg. (L. 26. §, és 45. §.)

Az utóbbi esetben, ha a kiíró hivatal a vizsgálat teljesítésére képes szakközeggel vagy hivatallal nem rendelkezik, úgy — feltéve, hogy a vizsgálat költségeire fedezet van, miről az illető szállítás vagy munkálat költségei előirányzásánál kell gondoskodni — a m. kir. József-műegyetem, a budapesti m. kir. technológiai iparmúzeum, az országos kémiai intézet, vagy a m. kir. államvasutaknak az összes ipari cikkek és építkezési anyagok vizsgálatára berendezett műszaki laboratoriuma veendő igénybe, mely intézeteknek, illetve hivataloknak a vizsgálatokért tarifaszerű díj fizetendő.

A tarifákat ez intézeteknél, lehetőleg egységes alapon, külön kormányrendelet fogja megállapítani.

b) *Munkálatoknál (építkezéseknél).*

1. A kiírási művelethez — szükség esetén szakértők bevonásával — kellő pontossággal és részletességgel kidolgozott tervezet [(tervek, a szükséghez képest részlettervek (részletrajzok), műszaki leírás, adatgyűjtemény, munkamennyiség-kimutatás, méretösszeállítás, árendedményes versenytárgyalásnál (l. 14. §.) költség-előirányzat is stb.]] csatolandó, mely a munkálat minőségéről, építkezéseknél a munkálat helyéről, kiterjedéséről, beosztásáról, elrendezéséről és csoportosításáról, a talaj, közlekedési és vízfolyási viszonyokról és a végrehajtandó munkálat jellege, mértéke és körülményeinek megismerésére szükséges egyéb adatokról kellő tájékoztatást nyújt. Munkálatok általában versenyre csak akkor írhatók ki, ha azok pontosan körülírhatók és a mennyiben az előre egyáltalán lehetséges, részlettervük (részletrajzuk) is elkészült.

2. A földmunkálatoknál és alapozási munkálatoknál a pályázóknak módot kell nyújtani, hogy a hivatalos talajkutatások eredményei felől tájékozódhassanak, s ily kutatásokat ők maguk is végezthessenek. Azért, hogy a talaj minősége a hivatalosan megállapított minőségnek ott is megfelel-e, hol hivatalos részről furás nem történt, szavatosság a vállalkozóval szemben nem vállalható és ez már a kiirási műveletben felemlítendő.

14. §.

Ugy a szállításoknál, mint a munkálatoknál *rendszerint*, egységárok megjelölését kell az ajánlattevőktől követelni (egységáras versenytárgyalás).

Rendszerint nem szabad tehát átalányösszeg ajánlására módot nyújtani, a kiirási műveletekhez ártételekkel kitöltött, előzetesen elkészített hivatalos költség-előirányzatot csatolni s egyáltalán alkalmat adni arra, hogy a pályázók a költségvetés végösszegéből százalékos engedményt vagy felülfizetést ajánlhassanak.

Mindazonáltal munkálatokra (építkezésekre) hirdetett *egységáras versenytárgyalásnál kivételesen* olyan munkanemekre nézve, melyeknél azt az illetékes minster megengedte, legfeljebb 10.000 kor. összértékig, a kiirási művelethez szintén csatolható hivatalos ártételes költség-előirányzat. Az ilyen előirányzatban rovatokat kell hagyni a vállalkozó által beírandó egységárok számára, a hirdetményben pedig kifejezetten meg kell említeni, hogy az ajánlatok *egységárakkal teendők*, az egységárok az előirányzat e célra szánt rovataiba vezetendők be, továbbá hogy a százalékos árengedmény vagy felülfizetéssel teendő ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni. (L. 28. § m) p.)

Átalányösszegben, avagy százalékos engedmény vagy felülfizetéssel hivatalos, ártételes költség-előirányzat alapján teendő írásbeli ajánlat (*árengedményes versenytárgyalás* (l. 28. § g) pont is) *kivételesen csak ipari munkálatoknál (építkezéseknél) s csak oly esetben engedhető meg, midőn az illető munkálat összköltsége a főméretek alapján — általánosan ismert gyakorlati tapasztalatok*

szerint — nehézség nélkül kellő megközelítéssel megállapítható.

A tervben foglalt adatok (méret és szerkezet) helyességeért a munkaadó szavatol. (L. 13. § b) pont.)

a) A versenytárgyalási hirdetés (ajánlati felhívás).

15. §.

A versenytárgyalási hirdetés nyilvánosságra hozandó és pedig oly módon, hogy minden ilyen hirdetmény egy-egy példányban díjmentes közzététel, illetőleg tudomás végett kíséző irat nélkül megküldendő:

a) a kereskedelmügyi m. kir. minister által kiadott «Közszállítási Értesítő» cz. hivatalos lapnak;

b) a vármegyei (városi) hivatalos lapnak;

c) a szállítás vagy munkálat jelentőségéhez képest egy vagy több szaklapnak;

d) a magy. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságának.

A Horvát-Szlavonországok területén teljesítendő szállítás vagy munkálatra vonatkozó versenytárgyalási hirdetmény díjmentes közlés végett (horvát nyelvű szöveggel) a «Narodne Novine» czimű hivatalos lapnak is megküldendő.

A korlátolt versenytárgyalásra vonatkozó ajánlati felhívás nem teendő közhírré, hanem zárt borítékban csakis az érdekelteknek küldendő meg. (L. 7. §.)

16. §.

A versenytárgyalási hirdetésbe, illetőleg ajánlati felhívásba csak az veendő fel, a mi a szállítási vagy munkafeltételekben (ha ilyenek a művelethez készültek, l. 19. §.) nincs bent, de az ajánlattevőre tudnivaló és kötelező. A végből, hogy a hirdetés lehető röviden legyen szövegezhető, szükséges, hogy annak alább felsorolt kellei közül mindazok, a melyek a szállítási vagy munkafeltételekbe (ha ilyenek a művelethez készültek) beilleszthetők, azokba beillesztessenek.

Rendszerint a hirdetésbe, feltéve, hogy a szállítási

vagy munkafeltételek az egyes határozmányokat nem tartalmazzák, a következők veendők fel:

1. Hivatalos ügyszám és a szállítás vagy munkálat kiírójának neve.

2. A szállítás vagy munkálat helye, mennyisége, minőségének rövid megjelölése.

Egy és ugyanazon hirdetésbe rendszerint csak az egy és ugyanazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparczikkek foglalhatók. Kivételesen czélszerűségi szempontból egy és ugyanazon hirdetésbe más-más iparág (mesterség) köréhez tartozó *iparczikkek* is felvehetők ugyan; de ily esetben megemlítendő, hogy a különböző iparágak (mesterségek) köréhez tartozó czikkekre csak *külön-külön szabad* ajánlatot tenni. *Kumulatív* (többféle iparág [mesterség] köréhez tartozó iparczikkekre vonatkozó) *ajánlatok iparczikkek szállításánál el sem fogadhatók*, az egyes iparágak (mesterségek) köréhez tartozó iparczikkek különleges feltételei pedig, ha ilyenek kidolgoztattak, a hirdetésben felsorolandók, vagy ahhoz csatolandók. *Rendszerint* szintén külön-külön versenytárgyalás irandó ki a külön-külön iparág (mesterség) köréhez tartozó ipari munkálatokra is. Több iparág (mesterség) köréhez tartozó és egymással szervi összefüggésben álló munkálat (építkezéseknél) szintén belefoglalható egy és ugyanazon hirdetésbe, de ily esetben a hirdetésben kifejezetten fel kell említeni, hogy az egyes munkálatokra (munkanemekre) *külön-külön is lehet* ajánlatot tenni.

Olyan *vasut, közsatorna, kikötő* és általában *viz-építkezéseknél*, nemkülönben az olyan *ut és hidépítések*nél a melyeknél a *gyors, egységes és gazdaságos* lebonyolítás nagy súlylyal esik mérlegbe (l. 29. § 8. p.) és a melyeknél az egyes munkanemek oly szoros összefüggésben vannak egymással, hogy azoknak *kizárólag* munkanemek szerinti kiadása a gyors, egységes és gazdaságos lebonyolítást veszélyeztetné, a hivatalnak jogában áll belátása szerint — de a mennyire lehetséges, a munkanemek szerinti szétválasztás elvének szoros szem előtt tartásával — már a hirdetésben állapítani

meg azt, hogy mily munkacsoportokra, illetőleg munkanemekre lehet külön ajánlatokat tenni.

Különösen terjedelmes szállítások és munkálatoknál az ugyanazon iparághoz (mesterséghez) tartozó egynemű szállítások és munkálatok is *több tételre* osztandók oly módon, hogy a tételekre *külön-külön is* lehessen ajánlatot tenni.

A kiírt mennyiség egyoldalu emelése vagy csökkentésére vonatkozólag kikötés a hirdetménybe rendszert nem vehető fel.

Ha mégis a szállítás vagy munkálat terjedelme teljes biztossággal előre meg nem állapítható és így a kiírt mennyiség bizonyos mérvű emelése vagy csökkentésének — ingásnak — kikötése mellőzhetetlen, ezen ingás — úgy fel-, mint lefelé — szállításoknál az ugyanazon mesterséghez tartozó iparczikkék, illetőleg a szállítandó iparczikk kiírt mennyisége vagy évi mennyiségének 10%-át, munkálatoknál az egyes munkanemek, illetve munkacsoportok (l. fentebb e pont harmadik bekezdését) kiírt mennyiségének 20%-át meg nem haladhatja. (L. 44. § is.) Letartóztatási intézetek (tolonczállomások) a rab- (toloncz) élelmezésre vonatkozó szerződésekben, még ha iparczikkék szállításáról van is szó, kivételesen legfeljebb 20%-os ingást is kiköthetnek.

Új vasutvonalak, közcsatornák, kikötők építésénél és általában vízépítéseknel (hidak is) az ingási %-ot az építtető hivatal belátása szerint állapítja meg.

3. *A szállítás vagy munkálat megkezdésének és befejezésének határideje vagy határidői*, a mennyiben ezek már a szállítási vagy munkafeltételek által ezen szabályzatnak megfelelően nem szabályoztattak volna.

E részben szabály az, hogy a szállítás vagy munka teljesítésére lehetőleg annyi idő engedjessék, a mennyi — figyelemmel itt a kisebb vállalkozókra is — a czikk, anyag vagy munkálat előállítására rendes körülmények közt elégségesnek mutatkozik, tekintve a piacz helyzetét, az évszakot és a munkásviszonyokat.

Oly cikkeknek, melyek az év egész folyamán

szállítandók, a határidők úgy osztandók be, hogy a vállalkozó egyenletesen legyen foglalkoztatva, s ne legyen kényszerítve időntuli munka igénybevételére. Ha kivételesen egy bizonyos részlet igen sürgős, úgy a megállapítottnál rövidebb határidő csakis erre az esetre szoríttassék.

4. Annak felemlítése, hogy csak a szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni, továbbá az ajánlatok borítékának felirása.

5. A személy (hivatal), hely és pontos idő, a kinél, hol és mikor az ajánlat beadandó.

6. Ha bánatpénz (vadium) letétele kívántatott, annak nagysága, a lefizetési hely és idő pontos megjelölése és annak felemlítése, hogy a hirdetmény számára hivatkozással a bánatpénz hol teendő le.

Bánatpénz letétele rendszerint követelendő. A bánatpénz 250.000 korona értéket meg nem haladó szállítás vagy munkálat után az ajánlat szerinti érték 5%-át meg nem haladhatja. Ennél nagyobb értékű szállítás vagy munkálatnál 250.000 K értékig legfeljebb 5%, azonfelül pedig legfeljebb 2% bánatpénz köthető ki, szintén az ajánlat szerinti érték után számítva.) A bánatpénz a kiíró hivatal pénztáránál, illetőleg ha a hivatalnak saját pénztára nincs, bármely állampénztárnál, adóhivatalnál tehető le. Azon hivatalok, melyek a postatakarékpénztár cheque-forgalmában bent vannak, a bánatpénznek a postatakarékpénztár útján való letételét is megengedhetik oly feleknek, kik a nevezett intézmény cheque-forgalmában szintén bent vannak.*

Egyáltalán nem követelhető bánatpénz a kézműipari szakmákat (kisiparosokat) érdeklő szállítások vagy munkálatoknál szakmabeli iparosmesterektől ott, hol a szállítás vagy munkálat értéke vagy évi értéke ugyanazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparczikk vagy

*) Pl. 300.000 K értéknél 250.000 K-ig 5%, az azon felül eső 50.000 K után pedig már csak 2% bánatpénz köthető ki.

munkanemenként 5000 K-t, avagy a leteendő bánatpénz 200 korona értéket meg nem halad. (L. 42. § 8. p. is.)

Azon ajánlattevő, ki a pályázat tárgyát képező árut a pályázatot hirdető hatóságnak a kihirdetés idejében még szállítja, szerződése alapján letett biztosítékát (kauczió) bánatpénzül lekötheti, feltéve, hogy nincs olyan mérvű kötelezettsége, melynek biztosítására annak egész összegében szolgálnia kellene. Ezt azonban ajánlatában — a kérdéses biztosíték letételére vonatkozó adatok (összeg, pénztár, rendeletszám stb.) pontos közlése mellett — határozottan kijelenteni tartozik. A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad, hanem mindenkor a bánatpénz letételét igazoló nyugta vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata, esetleg a bánatpénz összegéről szóló postai feladó-vevény csatolandó az ajánlathoz, melyről az ajánlattevő kívánatra a versenytárgyalás vezetőjétől átvételi elismervényt kaphat. Ha a bánatpénznek postatakarékpénztár útján való letétele is megengedett, a letétnyugta csatolása nem követelhető azoktól, kik a bánatpénznek a hivatallal egyetértő módon való lekötését legkésőbb az ajánlatok felbontásakor igazolják. (L. 28. § d) pont.)

A bánatpénz készpénzben vagy biztosítékképes (l. 42. § 8. pont) értékpapirokban teendő le. A készpénz után a hivatal kamatot nem fizet; a készpénz azonban megfelelő értékű biztosítékképes értékpapirokkal bármikor kicserélhető. Az értékpapírok kamatszelvei pedig esedékességük időpontjában kívánatra kiadandók, feltéve, hogy a letét letiltva nincs.

Bánatpénzül legfeljebb 10.000 korona erejéig és legfeljebb 1 (egy) évre terjedő ügyleteknél azon hazai pénzügyintézetek betétkönyvei is elfogadhatók, melyeknek értékpapirjait a pénzügyminister biztosítékképeseknek elismerte, feltéve, hogy az illető pénzügyintézet igazgatósága a betétkönyvre vezetett záradékban kijelenti, hogy a könyvben lévő betétösszegre nézve kielégítési igényt nem emel és tudomásul veszi, hogy ez összeg bánatpénzül szolgál az illető hivatallal szemben, melynek

beleegyezése nélkül ki nem fizethető. Azt, hogy bánatpénzül mily értékpapírok fogadhatók el, a pénzügy-minister állapítja meg. Az értékpapírok a budapesti áru- és értéktőzsdén legutóbb jegyzett árfolyamon számítandók; névértéken felül azonban sohasem számíthatók.

7. A hely, a nap és óra megnevezése, a hol és a mikor a versenytárgyalás meg fog tartatni, illetve az ajánlatok fel fognak bontatni azon hozzáadással, hogy a versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

A versenytárgyalási határnap akként állapítandó meg, hogy *e határnap és a versenytárgyalási hirdetésnek a «Közszállítási Értesítő»-ben történt megjelenése között rendszeren legalább 30, nagyobb terjedelmű tervezést igénylő szállítás vagy munkálatnál legalább 60, igen sürgős esetekben pedig, ugyszintén akkor, midőn az ajánlat megtétele semmi tervezési munkával, vagy adatok gyűjtésével összekötve nincs, — legalább 15 nap maradjon.*

8. A hely és idő, a hol és a mikor a hirdetés a szállítási feltételek, tervek, részlettervek (esetleg költségvetés), rajzok, minták és az ajánlati minta megtekinthető, esetleg megszerezhető, — s az ár, melyen az említett kellékek vagy azok egyike vagy másika megszerezhető.

9. Az odaitélés időpontja naptári időben kifejezve, azon hozzáadással, hogy az ajánlattevők ajánlataikkal ez időpontig kötelezettségben maradnak. (L. 25. §.)

10. Ipari munkálatokra (építkezésekre) hirdetett versenytárgyalásnál utalás arra, hogy azon pályázók, kik a szóban lévő ipari munkálat teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek már ajánlatukban ily képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és annak képesítését igazolni.

11. Utalás arra, hogy az 1907 : III. t.-cz. 13. és 14. §-ai értelmében a szállítás vagy munkálat elnyerői a szállítás vagy munkálat teljesítéséhez szükséges új gépeket, eszközöket berendezési tárgyakat, ha kellő minőségben, kellő időre és nem lényeges árkülönbözet mellett hazai iparosoktól vagy gyárosoktól beszerezhetők,

azoktól fogják beszerezni; az összes nyers anyagokat, félgyártmányokat, kész iparcikkeket, a mennyiben azok a magyar szent korona országai területén előállítatnak, termeltetnek, illetőleg a mennyire ez egyáltalán lehetséges, *teljesen* (l. 42. § 3. p. is) a magyar szent korona országainak termelése és ipara révén tartoznak beszerezni és a cikkek gyártásához, illetve a munkálatok teljesítéséhez hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, iparosokat, alvállalkozókat, munkavezetőket, munkásokat stb. tartoznak alkalmazni; továbbá, hogy e kötelezettségek teljesítése tekintetében magukat úgy a szállítást vagy munkálatot kiíró hivatal közlegei, mint a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi minister szakközlegei ellenőrzésének is alávetik és az evégből szükséges adatokat az ellenőrző közegek rendelkezésére bocsátják.

Felveendő a hirdetésbe az is, hogy a hazai származásra nézve vállalt ezen kötelezettségek, avagy azok egyike vagy másika (*teljesen* itthon való előállítás, hazai új gépek, hazai műszaki és munkaerők stb.) alól az 1907. évi III. t.-cz. 13. §-a értelmében saját tárczáját illetőleg a kereskedelemügyi minister, a többi ministeri tárczákat illetőleg pedig csak az illetékes minister — a kereskedelemügyi m. kir. minister hozzájárulásával — adhat egyes indokolt esetekben (hazai gyártmány, hazai műszaki és munkaerő teljes hiánya, meg nem felelő minőség, nem elegendő mennyiség, túl magas ár stb. stb.) felmentést és e kötelezettségeknek vagy azok egyikének a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a *kereskedelemügyi minister ellenőrző közlegei* (l. 48., 49. §§.) által megállapított áthágása esetén a hivatal választásától függ, hogy a szerződést a vállalkozó előzetes értesítése mellett, — birói közbenjárás mellett felbontsa és e mellett a szállítást vagy munkálatot a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztosítsa, vagy pedig, hogy a szerződésben % szerint megállapítandó, de az összérték, esetleg évi érték 20%-át meg nem haladható kötbér kifizetését és e mellett a szerződés teljesítését követelje. A kötbér a földmívelés-

ügyi ministeri tárcza alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállítási (munka-) feltételekben, illetve szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordítatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. Felveendő továbbá az is, hogy az 1907. évi III. t.-cz. 15. §-a értelmében e kötelezettségek, avagy azok egyikének kijátszása által elkövetett és beigazolt visszaélés esetén az illetékes minister a vállalkozót a kizárási jogkörébe eső (l. 58. §) ipari szállítások és munkálatokból végleg, vagy meghatározott időre kizárhatja. Ha a jelen 11. pont alatti határozmányok a szállítási vagy munkafeltételekbe felvételtek (l. 17. §), azoknak a hirdetésbe való felvétele mellőzendő.

A hirdetésben vagy ajánlati felhívásban a szállítások vagy munkálatokhoz szükséges nyers anyagok, félgyártmányok vagy kész iparcikkek beszerzésére bizonyos gyárosok vagy iparosok telepét kijelölni semmiféle formában sem szabad.

Ha valamely különleges szerkezet vagy rendszer megjelölhetése céljából mellőzhetlen valamely czégnév használata, a hirdetményben kifejezetten megemlítendő, hogy bármely szakmabeli hazai gyárosnak a kérdéses rendszer vagy szerkezet szerint készült gyártmányára tehető ajánlat. Építkezéseknél, ha bizonyos telepről származó kőanyag előírása mellőzhetlen volna, ily előírás helyt foghat ugyan, de a hirdetményben vagy ajánlati felhívásban meg kell említeni, hogy máshonnet származó kő is ajánlható, ha a vállalkozó igazolja, hogy annak minősége legalább is olyan, mint a minő elő volt írva.

12. Oly szállítások- és munkálatoknál, melyeknél a hatóság a megosztást lehetségesnek itéli, — (l. 7. § 2., 4. p.; 16. §. 2. p.; 29. §. 9. p. és 30. §. 2. pont) — utalás arra, hogy azok esetleg vagy mindenestre megosztva fognak biztosítani. Ily esetben a hirdetésben vagy ajánlati felhívásban az is felemlítendő, hogy az ajánlatok vagylagosan tehetők az egész mennyiségre vagy bizonyos hányadra, avagy csakis egy bizonyos hányadra.

13. Utalás arra, hogy azon pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a versenytárgyalást hirdető hivatallal üzleti összeköttetésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállítóképességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával*) igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Maguk a hivatalok szállítóképességi vagy megbízhatósági bizonylatot arról, hogy valamely vállalkozó hazai cég, nem állithatnak ki; arról azonban, hogy valamely szállító vagy vállalkozó részükre minő konkrét szállítást vagy munkát mennyi idő alatt és miként teljesített, bizonyítványt kiadhatnak.

14. A mennyiben ez a szállítási vagy munkafeltételekben még bent nem lenne, rendelkezés az iránt, hogy a szállítások vagy munkálatok hol, mikor, mily módon vétetnek át, a vállalkozó meddig és mily mérvben marad szavatos, a fizetések hol, mikor és mily mérvben fognak teljesíteni, a biztosíték mily mérvű (%) lesz, miben és hol teendő le. (L. 42. § 8. p.).

15. *Az a kijelentés, hogy a hivatal fentartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra tekintet nélkül szabadon választhasson.* (L. 17. § d) pont is.)

b) Szállítási vagy munkafeltételek.

17. §.

A szállítási vagy munkafeltételek világosan, könnyen érthetően szövegezendők. *A szerződő magánfelek*

*) A kereskedelmi és iparkamarák e szállítóképességi és megbízhatósági bizonyítványok kiállítására körül a következő elvek szem előtt tartásával járnak el:

a) Az ily bizonyítvány tartalma a vállalkozóval nem közölhető és ezt külön zárt borítékban kell a kiíró hivatalnak elküldeni, a fél pedig csupán az elküldés megtörténtéről értesítendő.

b) A bizonyítvány szövegében kitüntetendő, hogy az csak egy évi időtartamra, csakis a szóban lévő konkrét szállításra érvényes és más alkalommal még az egy évi időn belül sem használható fel.

a hivatalal egyenjogu szerződő feleknek tekintendők. Nem szabad azokra egyoldalulag csupán kötelezettségeket hárítani. Az üzleti életben szokatlan követelések és kikötések velök szemben csak annyiban támaszthatók, a mennyiben az mellőzhetlenül szükségesnek látszik.

A kiírásra kerülő, olyan iparczikkék, esetleg a szükséghez képest bizonyos iparczikkék, vagy az építkezésekkel nem kapcsolatos olyan ipari munkálatok szállítására és teljesítésére, *melyek időszakonként visszatérnek és több ministeri tárczánál egyaránt előfordulnak, a jelen szabályzat elvei szerint szerkesztendő vagy módosítandó egységes általános feltételeket kell megállapítani.* A középítkezésekre és a velük kapcsolatos szállítások és munkálatokra vonatkozólag pedig ugyancsak a jelen szabályzat elvei szerint szerkesztendő, vagy módosítandó és az összes középítkezésekre, illetve az építkezések különböző ágaira, valamint az egyes munkanemekre kiterjedő egységes általános, különleges és részletes feltételeket kell megállapítani. A módosítás ott, hol ily feltételek már megállapítottak, haladék nélkül foganatba veendő, az egységesítés iránt pedig külön fog intézkedés történni.

Az általános szállítási vagy munkafeltételek rendszere szerint a szállítás vagy munkálat teljesítésére vonatkozó kezelési, pénzügyi (kötér, biztosíték, fizetések stb.), jogi és munkásvédelmi határozmányokat, *a részletes feltételek* pedig az egyes szállítási és munkanemekkel s azok anyagaival szemben felállított követelményeket, a munkálatok elszámolásának részletes módozatait és a jótállási kötelezettség részleteit kell, hogy tartalmazzák. A feltételek átdolgozásánál, illetve szerkesztésénél különös figyelem fordítandó a jelen szabályzat III., VI. és VII. fejezeteiben foglalt határozmányokra.

Az általános szállítási és munkafeltételekbe mindenestre beveendők az alábbi határozmányok:

a) A szállítás vagy munkálat teljesítéséhez szükséges gépeket, eszközöket, berendezési tárgyakat, ha kellő minőségben, kellő időre és nem lényeges árkülönbséget mellett *hazai* iparosoktól vagy gyárosoktól beszerezhetők, azoktól

kell beszerezni; vállalkozók az összes nyersanyagokat, félgyártmányokat vagy kész iparcikkeket, a mennyiben azok a magyar szent korona országai területén előállítatnak, termeltetnek, illetőleg a mennyire ez egyáltalán lehetséges, teljesen a magyar szent korona országainak termelése és ipara révén tartoznak beszerezni és a cikkek gyártásához, illetőleg a munkálatok teljesítéséhez hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, iparosokat, alvállalkozókat, munkavezetőket, munkásokat stb. tartoznak alkalmazni, e kötelezettségek teljesítése tekintetében pedig magukat úgy a beszerző vagy megrendelő hivatal közegei, valamint a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi minister szakközegei ellenőrzésének is alávetik és az e végből szükséges adatokat az ellenőrző közegeknek rendelkezésére bocsátják (L. 1907. évi III. t.-cikk 13. és 14. §-ait.).

b) E kötelezettségek, avagy azok egyike vagy másika alól saját tárczáját illetőleg a kereskedelemügyi minister, a többi ministeri tárczákat illetőleg pedig csak az illetékes minister — kereskedelemügyi minister hozzájárulásával — adhat egyes indokolt esetekben. (L. 16. §. 11. p.) *felmentést*, továbbá azoknak, vagy azok egyikének a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi m. kir. minister ellenőrző közegei által megállapított áthágása esetén a hivatal választásától függ, hogy a szerződést a vállalkozó előzetes értesítése mellett birói közbenjárás nélkül felbontsa és e mellett a szállítást vagy munkálatot a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztosítsa, vagy pedig, hogy a szerződésben % szerint megállapítandó, de az összérték, illetve évi érték 20%-át meg nem haladható kötbér kifizetését és e mellett a szerződés teljesítését követelje. A kötbér a földmívelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállítási (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordítatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

c) Az a) és b) pontban foglalt kötelezettségeknek

avagy azok egyikének kijátszása által elkövetett és beigazolt *visszaélés* esetén az illetékes minster a vállalkozót az 1907. évi III. t.-cz. 15. §-a értelmében a kizárási jogkörébe eső (L. 58. §.) ipari szállítások és munkálatokból végleg vagy meghatározott időre kizárhatja.

d) *Egy ajánlattevőnek sincs követelési joga abban az irányban, hogy a szállítás vagy munkálat egészben vagy részben neki ítéltsék oda és a jelen szabályzatnak akár az eljárásra (III. és IV. fejj.) akár az odaitételre (V. fejj.) vonatkozó határozmányai megsértéséből netán előállott kár (elmaradt haszon) megtérítését az ajánlattevők sem a hatóságtól, sem annak közegeitől nem követelhetik.* (L. 32. §.)

e) *Ha a nyertes ajánlattevő a hozzá intézett felhívás vételétől számított nyolcz nap alatt az előirt biztosítékot le nem tenné és a szerződést alá nem írná, úgy visszalépettnek tekintendő. Ily esetben ugyanó a szállítás vagy munkálatra vonatkozó minden igényét elveszti és a hatóságnak jogában áll az általa esetleg letett bánatpénzt bírói közbenjárás nélkül visszatartani, az esetben pedig, ha a szállítás vagy munkálat más uton csak magasabb egységárak vagy végösszeg mellett lenne teljesíthető, úgy a különbözetet is megtéríteni tartozik.* (L. 35. §.)

c) *Az ajánlati minta.*

(Az ajánlatok kellékei.)

18. §.

Minden ajánlati minta első lapján feltűnően jelzendő, hogy az ajánlat ivenként egy koronás bélyeggel látandó el.

Az ajánlati minta világosan, röviden és könnyen érthetően szövegezendő. Szerkesztésére irányadó, hogy az ajánlatban elegendő a szállítást vagy munkálatot röviden jelezni, a bánatpénz letételére hivatkozni (ha ki volt kötve) és kijelenteni, hogy ajánlattevő a kiírási műveleteket (hirdetés, ajánlati felhívás, a szállítási vagy

munkafeltételek, tervek, minták stb.) ismeri és azok összes határozmányait magára kötelezőnek elfogadja, a kérdéses szállítás vagy munkálatra ilyen és ilyen egységarakkal, végösszeggel, százalékos engedménynyel (14. §) tesz ajánlatot és a cikkeket maga gyártja, avagy ezen és ezen, ilyen és ilyen, itt és itt lakó iparosoktól, gyárosoktól fogja beszerezni, a munkálatot saját műhelye, gyára, alkalmazottjai útján, avagy ezen és ezen, ilyen és ilyen, itt és itt lakó iparosok útján ilyen és ilyen származású anyagokból fogja teljesíteni. (L. az 1. alatti mellékletet).

Az ajánlatok szerkesztésénél egyébként figyelemmel kell lenni a következőkre is:

a) *Többek* részéről együttesen tett ajánlatoknál nyilatkozat teendő az iránt, miszerint az ajánlat tekintetében *egyetemlegesen felelősek*, továbbá megnevezendő az a megbízott, ki az üzletvitelért felelős, illetve az értesítések, továbbá pénzüsszegek és értékek átvételére jogosítva van és a kinek, a mennyiben munkálatokról van szó, azok végzésére törvényes képesítéssel is kell birnia. Nem önjogu személyek, társaságok és más jogi személyek részéről tett ajánlatoknál azon törvényes képviselő, igazgató vagy képviselőre hivatott más személy is megnevezendő, aki értesítések, továbbá pénzüsszegek és értékek felvételére jogosítva van.

b) Ha csak lehetséges, már az ajánlatban meg kell nevezni azon *hazai* iparosok vagy gyárosok nevét (cégét), foglalkozását és telephelyét, kiknek gyártmányát ajánlattevő szállítani, vagy a kiknek igénybevételével a munkálatot hazai anyagokból, hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők útján teljesíteni fogja. Ha ez nem lehetséges, úgy az ajánlattevőnek kötelezőleg ki kell jelentenie, hogy a szóban lévő iparosok, gyárosok nevét (cégét), foglalkozását és telephelyét vagy a szerződésben fogja megnevezni, vagy ha ezt sem tehetné, a hivatalnak a szállítás vagy munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal, vagy — a hivatal külön engedélyével — legkésőbb annak megkezdésekor 10%-os kötbér terhe mellett be fogja

jelenteni. (L. 42. §. 3. p.) A kötbér a földmívelésügyi ministeri tárca alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállítási (munka-) feltételekben, illetve szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordíttatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. Ha a vállalkozó már az ajánlattételénél tisztában van azzal, hogy bizonyos cikket, anyagot, félgyártmányt kénytelen lesz külföldön beszerezni s bizonyos munkanemeket első sorban külföldi műszaki és munkaerők alkalmazásával teljesíteni vagy teljesíttetni, ugy ezt ajánlatában megfelelő indokolás mellett felemlíteni tartozik.

c) Ha a szállítás vagy munkálat teljesítése szabaddalmi jog birtoklását tételezi fel, pályázó ezt ajánlatában felemlíteni és kijelenteni tartozik, hogy a jogot megszerezte, esetleg a jog megsértéséből eredhető károkért az állammal szemben a felelősséget elvállalja.

d) Az ipari képesítésre, cégbejegyzésre vonatkozó adatok az ajánlatban szintén felemlítendőek. (L. 29. §. 1. pont). Ipari munkálatoknál (építkezéseknél) az ipari képesítésnek igazolása vagy képesítéssel igazoltan bíró megbízottnak megnevezése kötelező. (L. 16. §. 10. pont.)

19. §.

A 10.000 K összértéket vagy évi értéket meg nem haladó szállítások és munkálatoknál a szállítási (munka-) feltételek s az ajánlati minta magába a versenytárgyalási hirdetésbe (ajánlati felhívásba) vehetők fel. De az ily versenytárgyalási hirdetésben (esetleg külön mellékleten, melyet a pályázó, ha nem árendedményes versenytárgyalásról van szó, az árakkal kitölt) a szállítandó cikkek vagy teljesítendő munkálatok részletesen felsorolandók és a 17. §. a), b), c), d), e) pontjaiban foglalt határozmányok abba is mindenestre felveendőek.

IV. *A beérkezett ajánlatok tárgyalása.*

20. §.

A versenytárgyalási hirdetésben vagy ajánlati felhívásban megjelölt határidőig beérkezett ajánlatok

borítékára a beérkezés időpontja, valamint a szükséghez hépest, az a körülmény, hogy az ajánlat borítékja és a boríték pecsétje a beérkezéskor sérült volt-e, esetleg a sérülés a postáról beérkezéskor állapított-e meg, feljegyzendő. Az ajánlatok beérkezésük sorrendjében jegyzékbe foglalandók és pontosan a kitűzött határidőben bizottságilag bontandók fel. A felbontásnál a bizottság tagjain kívül az ajánlattevők vagy azok megbízottai jelen lehetnek.

A bizottságnak legalább 3 tagból kell állani és pedig mindenestre a kiíró hivatal képviselője, mint elnökből, továbbá, a hol lehetséges, egy olyan műszaki közegből, ki az illető czikk vagy munka természetével ismerős — és egy számvevősegi közegből (pénzügyi tisztviselő).

A felbontott ajánlatokat s azoknak lényeges kiegészítő részét képező mellékleteit (költségvetés egységárjegyzék, tervek, minták stb.) a bizottságnak legalább 3 tagja aláírja.

21. §.

A felbontásról, illetőleg a versenytárgyalásról jegyzőkönyv veendő fel, melybe az ajánlatok beérkeztek sorrendjében folyószámok alatt bevezetendők, mellékleteik felsorolandók és minden ajánlatnál megemlítendő az is, vajjon ajánlattevő a bánatpénzt (ha ki volt kötve) az előírt összegben letette-e? Az ajánlatok és mellékleteik, valamint a hirdetmény és mellékleteinek egy-egy példánya a jegyzőkönyvhöz csatolandók, a jegyzőkönyv pedig felolvasás után a kirendelt bizottság tagjai által aláírandó.

A beérkezett ajánlatok felolvasása alkalmával az ajánlatok szövegéből csak az ajánlott czikk vagy munkát az ajánlattevő neve vagy czége és az általa ajánlott egységár, a végösszeg, az utóbbira vonatkozólag az ajánlattevő által netalán tett megjegyzés. a menyinyiség, árendményes versenytárgyalásnál a leengedett vagy túlkövetelt százalék, valamint a kiírástól való valamely eltérés közölhető a jelenlevőkkel. Minden más adat közlése mellőzendő s más módon sem hozható nyilvánosságra.

Nagyobb terjedelmű költségvetéseknél — a kü-

lönböző egységáruk közül csupán azok olvasandók fel, melyeket a jelenlevő érdekeltek többsége felolvastatni kíván. — A felbontott ajánlatok boritéka az illető ajánlatnál hagyandó.

Építkezési munkálatoknál és több ipari szakmát érdeklő szállításoknál az ajánlatok fenti adatai szakmák szerint olvasandók fel.

Ha valamely ajánlat egységárait jelző szavak vagy számokban javítások, vakarások fordulnak elő, ez a körülmény az illető ajánlaton és a jegyzőkönyvben is feljegyzendő.

22. §.

Azon ajánlatok, melyek az ajánlati mintában előirt adatokat nem tartalmazzák, illetve a feltételeknek vagy mintáknak nem megfelelő kikötéseket tartalmaznak, melyek nincsenek aláírva, nem voltak lepecsételt és sértetlen (L. 28. §. *b*) pont.) boritékába téve, melyek a hirdetésben vagy ajánlati felhívásban kitett időpont után, ha mindjárt a tárgyalás folyama alatt érkeztek is be, hacsak a postán kellő időben történt feladás nem igazoltnék (L. 28. §. *f*) pont.), — továbbá az eredeti ajánlatot módosító, bár szabályszerű időben érkezett ajánlatok, valamint — bánatpénz kikötése esetén — az oly ajánlatok, melyekhez a bánatpénz letételét igazoló nyugta csatolva nincs (L. 28. §. *d*) pont.), végül a távratilag tett ajánlatok már a versenytárgyaláskor *magán az ajánlaton és a jegyzőkönyvben is mint ilyenek megjelölendők.* (L. 28. §-t) is.

23. §.

Az ajánlattevők tett ajánlatuk folytán az ajánlat fölötti határozathozatalig (L. 25. §.), azon ajánlattevők pedig, kiknek ajánlata elfogadtatott, elfogadott ajánlatuk alapján véglegesen felelősek maradnak.

24. §.

Ha olyan nagyszámu ajánlat érkezett be, vagy oly számos cikkekre vagy munkálatra történt a kiírás (L.

16. §. 2. p.), hogy az ajánlatoknak az odaitélésnél leendő áttekintése előreláthatólag nehézségekbe fog ütközni, ugyancsak minden olyan esetben, midőn az odaitélés felett végérvényesen döntení felettes hatóság (minister) illetékes, az ajánlatokban foglalt árakról az ajánlattevők, cikkek és munkanemek szerint részletezett *összehasonlító kimutatás készítendő*, melyben meg kell jelölni azt a három ajánlatot, melyek az odaitélésnél ár, minőség, megbízhatóság és egyéb szempontokból (L. 29. §.) első sorban jöhetnek figyelembe.

Árendeményes versenytárgyalásoknál ez eljárás minden esetben követendő. — Azoknak bánatpénze, kiknek ajánlata nincs az említett három ajánlat közt, kívánatra még az odaitélés előtt kiadható. (L. 27. §-t is.)

V. Az odaitélés.

25. §.

Mihelyt az ajánlatok felbontása befejeztetett, a versenytárgyalást — intéző eseteleg az odaitélési javaslat szerkesztésére kirendelt külön — bizottság, az esetleg tett észrevételek figyelembevételével, a szállítás vagy munkálat odaitélése iránt javaslatát *zárt ülésben* elkészíti és azt az illetékes hatóság elé terjeszti.

Nagyobb értékű szállítások és munkálatok odaitélésére vonatkozó javaslatok tétele céljából az egyes *ministeriumok kebelében legalább 5 tagból álló szakbizottságok (jury) szervezendők*, melyeknek hatáskörét és teendőit az illetékes minister rendeletileg szabályozza.

E szakbizottság az illető versenytárgyalások feltételeinek kidolgozásával is megbízhatók.

Az odaitélés iránt, a mennyiben a végérvényes döntés joga magát a kiíró hivatalt illeti és ha a legmegfelelőbb ajánlat minden aggály és nehézség nélkül megállapítható, különösen pedig gyors árhullámnak kitett iparcikkeknel a határozat lehetőleg azonnal felbontás után, de legkésőbb attól számítva 8 nap alatt meghozandó.

Ily esetektől eltekintve, általában szabály az, hogy

az odaitélés iránti határozat rendszerint a versenytárgyalástól számított 15 nap alatt, ha pedig az odaitélés felett végérvényesen felsőbb hatóság dönt, 30 nap alatt hozandó.

Ha az ajánlatok összehasonlítást, kísérletezést vagy más előzetes intézkedést igényelnek, a végérvényes döntésnek rendszerint legfeljebb 60 nap alatt kell megtörténnie. Ez utóbbi esetben a hivatalnak jogában áll e határidőt a szűséghez képest további 15 nappal meghosszabbítani. Ha a fenti határidők lejártak, a nélkül, hogy a végérvényes döntés bekövetkezett volna, jogukban áll az ajánlattevőknek ajánlatukat visszavonni és bánatpénzüket visszaadását kérni.

26. §.

Ha kivételesen az ajánlattevők voltak minták bemutatására felszólítva, úgy a bemutatott minták az odaitélés előtt szakértő útján, a fenti határidők szem előtt tartása mellett idejében minőségi vizsgálat alá veendők s csak e vizsgálat adatainak ismeretével szabad az ajánlatok felett dönteni. (13. §. a. 2. p.)

27. §.

Az ajánlattevők a végérvényes döntésről nyomban, de legkésőbb attól számított (L. 25. §.) 8 napon belül írásban értesítendők (L. 35. §-t is.) és az esetleg letett bánatpénzek (vadiumok) azoknak, kiknek ajánlata el nem fogadtatott, ugyanez időn belül visszaszolgáltatandók, a mennyiben azt időközben már előbb vissza nem kapták volna, (L. 24. §. utolsó bekezdését is), a kiutalás alkalmával a bánatpénznyugták a versenytárgyalási jegyzőkönyvtől elveendők és az említett feleknek kiadandók. Az utalványozási joggal már ez időszerint felruházott hivatalok feljogosítottak, hogy bánatpénzek kiutalása, illetőleg felszabadítása (I. III. fej. 16. §. 6. p.) iránt minden esetben saját hatáskörükben intézkedjenek, még pedig, ha számvevőségük nem volna, számvevőségi fel- és ellenjegyzés nélkül is. (L. 42. §. 8. pont is.) Az illetékes minister e jogot a pénzügyministerrel egyetértőleg kiadandó külön rendeletben mindazon hivataloknak meg-

adhatja, melyeknél ipari szállítások és munkálatok kiírása rendszeresen előfordul.

28. §.

Az odaitélés alkalmával nem vehetők figyelembe azon ajánlatok:

a) melyeket az ajánlattevő vagy meghatalmazottja nem irt alá (ugy az ajánlat, mint az esetleg mellékletét képező egységár-jegyzék, minták, tervek költségvetés is aláírandó);

b) melyek nem voltak lepecsételt és sértetlen borítékba téve, feltéve, hogy a pecsét vagy boríték sérülése nem a postán történt, illetve nem az onnét történt beérkezéskor állapítottatott meg (20. §.);

c) melyek az ajánlati mintában előirt adatokat nem tartalmazzák, vagy a feltételeknek vagy mintáknak meg nem felelő kikötéseket tartalmaznak, kivéve, ha netán egyébként a czélnek megfelelő oly czikk ajánlatnék, mely az előirt minta, szabvány vagy formával nem egyezik, vagy a melyek előállítási módja más, mint a feltételekben előirt (pl. szabadalmazott) eljárás. (L. 29. §. 16. p. is.)

Ajánlattevő azon kijelentése, hogy rövidebb ideig marad kötelezettségben, mint azt a hirdetmény vagy felhívás kívánja, nem szolgálhat okul arra, hogy ajánlata ne vétessék figyelembe.

Nem vehetők figyelembe továbbá:

d) a bánatpénz letételét igazoló nyugtával, vagy a nyugta közjegyzőleg hitelesített másolatával, esetleg a bánatpénz összegéről szóló postai feladó-vevénynyel (l. 16. §. 6. p.) fel nem szerelt ajánlatok, feltéve, hogy bánatpénz kikötetett. Ellenben tárgyalás alá veendő az ily ajánlat, ha az illető a bánatpénznyugtát vagy annak közjegyzőleg hitelesített másolatát (postai feladó-vevényt), mely a bánatpénznek idejében való letételét tanusítja, utólag még az odaitélés előtt bemutatja, illetőleg ha a kiíró hivatal pénztáránál tétetett le a bánatpénz és így annak kellő időben történt letétele a helyszínen minden nagyobb nehézség nélkül megállapítható,

végül ha az ajánlattevő a bánatpénznek a postatakarék-pénztár utján történt letételét (lekötését) legkésőbb az ajánlatok felbontásakor igazolja;

e) az eredeti ajánlatot módosító, bár a benyújtásra kitűzött idő előtt érkezett ajánlatok;

f) a benyújtásra kitűzött idő után érkezett ajánlatok — tekintet nélkül azok kelezésére, hacsak a postán oly időben történt feladás nem igazoltatnék, melyen belül rendes körülmények közt az ajánlatnak benyújtására kitűzött időpontig meg kellett volna érkeznie; ha azonban az ily ajánlat a versenytárgyalási hirdetésben megjelölt helyre már az odaitelési határozat meghozatala után érkezik csak be, az figyelembe nem vehető;

g) oly ajánlatok melyek a teljesítendő szállítás vagy munkálattal *nyilvánvalólag arányban nem álló alacsony ártételeket tartalmaznak*, illetőleg munkálatokra (építkezésekre) vonatkozó *árendedményes versenytárgyalásnál (l. 14. §.) a hivatalos költségvetés végösszegéből 20%-nál többet engednek*, úgy, hogy az árakból ítélve, a szállítás vagy munka megfelelő teljesítése nem várható, hacsak az ajánlat benyújtója kivételesen alacsony árajánlatát ajánlatában, vagy megkérdezésére elfogadhatóan meg nem indokolja (L. 7. §. 3. p.);

h) azok ajánlatai, kikről a kiíró hivatal a kereskedelemügyi ministertől nyert hivatalos értesülés alapján tudja, hogy *a munkásbiztosító* pénztárak irányában fennálló kötelezettségeiket nem szokták teljesíteni, kik munkásaikat az illető iparágban (mesterségben) szokásos, vagy épen a szakmabeli munkaadók és munkások többsége által létesített és kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabályval működő szervezetek által egyetértőleg megállapított és életbeléptetett munkaidőnél és bérnél rendszeresen hosszabb idő és silányabb bér mellett foglalkoztatják;

i) oly vállalkozók ajánlatai, kik a legközelebb elmúlt három év alatt teljesített szállítások alkalmával az illető hatóság tapasztalata szerint megbízhatlanoknak mutatkoztak;

j) azok ajánlatai, a kiket a kereskedelemügyi m. kir. minister, vagy az ő hozzájárulásával a belügy-minister vagy ministertanács bizonyos, illetve az összes közszállítások és munkálatok elnyerésétől közérdek szempontjából végleg vagy meghatározott időre *kizárt*, (ez utóbbi esetben természetesen a kizárási idő tartama alatt) és a kiknek kizárásáról az odaitélésre illetékes hatóság hivatalosan értesítést nyert;

k) oly ajánlatok, melyek meghatározott árt nem tartalmaznak, hanem csak olyszerű kijelentést foglalnak magukban, hogy az ajánlattevő a legmegfelelőbbnek találandó áron, vagy ezen alul is szállítani kész;

l) letartóztatási intézetekkel rabmunka kibérlésére szerződött vállalkozók ajánlatai azon czikkekre nézve, melyeket rabmunka útján állítanak elő még akkor is, ha e czikkeket egyébként saját gyárukban vagy műhelyükben szintén előállítják, a mennyiben nem az igazságügy-ministerium vagy az alája tartozó hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények szállításai vagy munkálatairól volna szó;

m) százalékos árengedményt vagy felülfizetést tartalmazó ajánlatok oly esetekben, midőn egységárak ajánlása kívántatott. (L. 14. §.)

Hatósági intézkedések megfeleltetése miatt senkinek ajánlata el nem utasítható.

29. §.

Az előbbi §. szerint figyelembe nem vehető ajánlatok mellőzésével — a többi ajánlatok gondos vizsgálat alá veendőek.

Ha valamely ajánlatban az egységárak szerint a hivatal által megállapított (tényleges) végösszeg nem azonos az ajánlatban kitett végösszeggel, úgy az egységárak szerint megállapított (tényleges) végösszeg számít. Ha a számokban kifejezett árak a betűkben (szóval) kifejezett áraktól eltérnek, ez utóbbiak számítanak.

Az odaitélésnél a kiíró hivatal a beérkezett ajánlatok közt *szabadon választ, szem előtt tartva az alábbi elveket*:

1. A szállítás vagy munkálat — figyelemmel a fennálló törvények és rendeleteknek a képesítésre (kvalifikáció) vonatkozó határozmányaira is — azon hazai és pedig első sorban *magyar honos* iparosmester, gyáros vagy vállalkozónak (kereskedőnek) — ítélendő oda, ki a szállítás vagy munkálatnak hazai gyártmányokból, hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők útján pontos, — kellő minőségben és a szolgálat érdekeinek megfelelően leendő teljesítésére a legalkalmasabb és kinek ajánlata viszonylag a legolcsóbb.

A legalacsonyabb árajánlat *egymagában* a szállítás vagy munkálat elnyerése nem jogosít.

Az odaitételélnél gondosan megvizsgálandó, vajjon a legmegfelelőbb ajánlatot tett vállalkozó nemcsak czégében, hanem üzletvitelében is hazai iparos-, gyáros- vagy vállalkozónak (czégnek) minősíthető-e.

Felmerülő kétség esetén e tekintetben a m. kir. kereskedelmi muzeum véleménye is megkérdezendő.

2. Megfelelő minőség és nem lényeges árkülönbözet mellett *első sorban a helybeli* iparosmesterek vagy gyárosok ajánlatai veendőek figyelembe. Építkezéseknél a helyben kapható anyagok és gyártmányok — megfelelő minőség és ár mellett — előnyben részesítendők.

A *helyi ipar* előnyben részesítésére vonatkozó elv alól kivétel teendő ott, hol bizonyos szükségletet *kivételesen* a fővárosi és vidéki hivatalok számára mellőzhetetlenül *központilag* kell beszerezni, a mikor is ügyelni kell, hogy a szükséglet szállítása a fővárosi és vidéki iparosmesterek vagy gyárosok közt lehetőleg megosztva biztosíttassaék.

3. Ha nem voltak hivatalos minták megállapítva, az ajánlattevők által benyújtott és előzetesen szakszerűen megvizsgált minták az ajánlott árak és a vizsgálat útján talált minőségéhez viszonyítva mérlegelendők. (L. 26. §.)

4. Magánfogyasztásra kereskedelmi cikkeket előállító iparosok és gyárosok olyanokkal szemben, kik csak közszállításokra dolgoznak, egyenlő feltételek és

nem lényeges árkülönbözet mellett szállítások odaitélésénél előnyben részesítendők.

5. A kézműipari szakmákat érintő szállítások és munkálatok odaitélésénél — egyébként egyenlő feltételek és nem lényeges árkülönbözet mellett — az igazolványnyal bíró szakiparos-mesterek és azok szövetségei előnyben részesítendők.

6. Egyébként egyenlő feltételek vagy nem lényeges árkülönbözet mellett előny adandó hazai gyárosok vagy iparosmestereknek, kik gyáruk, műhelyük berendezésénél a czikk vagy munkálat teljesítéséhez szükséges gépek és eszközök, valamint a gyártási anyagok beszerzésénél a *hazai* termelés, illetve a hazai ipar termékeit maguk is előnyben részesítik, *munkásjóléti* intézmények létesítése körül kiváló érdemeket szereztek a szakmabeli munkaadók és munkások többsége által alakított és kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabálylyal működő szervezetek által egyértelműleg elfogadott és életbeléptetett munkafeltételeket magukra kötelezőnek elismerik és ezt igazolják.

7. Egyenlő feltételek mellett előny adandó azon hazai gyárosok vagy iparosoknak, kik az illető czikk vagy munkálat *specziális gyártói vagy készítői*.

8. *Fővállalkozóknak**) különbözö iparágak (mesterségek) köréhez tartozó *szállítások* az esetben, ha hazai iparos, gyáros, vagy hazai gyártmányt ajánló hazai kereskedő az ugyanazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparcikkekre versenyképes ajánlatot tett, épen nem ítéltetők oda. *Ipari munkálatok* pedig fővállalkozóknak csak akkor ítéltetők oda, ha az egyes munkanemekre hazai iparos vagy gyáros nem pályázott, vagy ezek árajánlatai együttvéve igen lényeges árkülönbözetet mutatnak a vállalat végösszegében, — továbbá odaitélhetők új vasutvonal, közcsatorna, kikötő és általában

*) Fővállalkozó az, ki különbözö iparágakat (mesterségeket) érdeklő szállításokra vagy munkálatokra tesz együttesen (L. 16. §. 2. pont) vagy külön-külön ajánlatot. (Pl. ugyanazon vállalkozó tenne együttesen, vagy külön-külön ajánlatot a szolgaruhákra, a köszénre, a papirosra, az írónra stbire.)

vizépitkezések, nemkülönben ut- és hidépitések oly esetekben, midőn a *gyors, egységes és gazdaságos lebonyolítás* nagy súlylyal esik mérlegbe és ez a munkanemek szerinti kiadás mellett, a beérkezett *ajánlatokból itélve*, nem biztosítható. Ily esetben is csak olyan fővállalkozóknak ítéltethető oda a szállítás vagy munkálat, kik az alvállalkozókat ajánlatukban megnevezik és ha ez nem lehetséges, ennek elmulasztását elfogadhatóan megokolják, továbbá kik az alvállalkozók (iparosok) és munkásokkal szemben elvállalando kötelezettségek teljesítése tekintetében elegendő erkölcsi és anyagi biztosítékot nyújtanak és feljogosítják a hivatalt, hogy az alvállalkozók (iparosok) a művezetők és munkásoknak igazoltan kiérdemelt keresetét vagy bérét, szükség esetén, a fővállalkozó kereseti összegeinek terhére folyósíthassa. (L. 54. §-t is.)

9. A mennyiben valamely nagyobb értékű szállítás vagy munkálatra nézve a hatóság a megosztást lehetségesnek ítélte (L. 7. §. 2., 4. p. is.) és már a versenytárgyalási hirdetésben (ajánlati felhívásban) jelezte, hogy az *odaitétel esetleg vagy mindenesetre megosztva fog történni* (L. 16. §. 12. p.), es esetben feltéve, hogy több hazai iparos vagy gyáros azonos minőség és nem lényegesen eltérő árak mellett tett ajánlatot, a szállítás vagy munkálat közöttük szállítóképességük és megbízhatóságukhoz képest megosztható. Ha a hatóság a beérkezett ajánlatok alapján a megosztást elhatározza és az árak közt lényeges eltérés van, a legolcsóbb ajánlattevő áraival a többi pályázót megkínálhatja s ha azok ez árakat elfogadni nem hajlandók, jogában áll az egész szállítást vagy munkálatot az egészre ajánlatot tett legolcsóbb ajánlattevőnél biztosítani. Ha azonban ez nem képes az egész mennyiséget szállítani, vagy az egész munkálatot teljesíteni, akkor a fenmaradó hányadok szállítása a hozzá legközelebb álló legolcsóbb ajánlattevők sorrendjében szállítóképességük teljes mérvének kihasználása mellett ítéltethető oda. (L. 30. §.)

10. Oly szállítás vagy munka, melynél a versenytárgyalási hirdetmény vagy ajánlati felhívás értelmé-

ben kivételesen (L. 11. §.) a terveket is maguk az ajánlattevők készítik, annak ítélendő oda, ki — a tervek-ből ítélve — a kiírt szállítást vagy munkát műszakilag helyesen és viszonylag legjutányosabban fogja teljesíteni.

11. Ha netán valamely vállalkozó a hivatalnak a kiírási műveletet megelőzőleg valamely előmunkálatot (tervet stb.) teljesített, e czimen az odaitélésnél semmiféle előnyben nem részesíthető.

12. *Emberbaráti intézetek* foglalkoztató műhelyei által tett ajánlatok ily műhelyekben háziiparszerűleg készített cikkek szállítására egyébként egyenlő feltételek mellett előnyben részesítendők.

13. Ha az odaitélési eljárás alkalmával ugyszintén akkor is, ha valamely cikk vagy munkálat szabad kézből adatott ki és valamely iparcikk kézi bevásárlás útján szereztetett be, kétség merül fel az iránt, hogy valamely cikket vagy munkálatot hazai iparos vagy gyáros készít, teljesít, készíthet vagy teljesíthet-e, akkor előzetes tájékozásért a *m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához kell fordulni*, mely a hazai beszerzési forrásokat rendszeresen nyilvántartja.

14. *Ha az odaitélési eljárás alkalmával az előzetes tájékozás után is az tűnnék ki, hogy a szállítást vagy munkálatot egészben vagy részben külföldi gyár vagy ipartelep termékével kell fedezni*, illetőleg külföldi vállalkozó útján, avagy első sorban külföldi műszaki és munkaerőkkel, külföldről behozandó új gépek, eszközök és berendezési tárgyak segítségével — egyes gyártási folyamatoknak külföldön leendő eszközlésével kell beszerezni, illetve teljesíteni, — úgy ehhez, illetőleg ezek egyike vagy másíkanak megengedéséhez odaitélés előtt az 1907. évi III. törvényczikk 13. §-a értelmében *feltétlenül az illetékes minister felhatalmazása kérendő ki*.

Az illetékes minister a felhatalmazás, illetve a hazai származásra vonatkozó törvényes kötelezettség alól leendő felmentés megadása vagy meg nem adása felett a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával határoz és elhatározásáról — az alárendelt hatóság mel-

lett — értesíti a kereskedelemügyi ministert is, ki az ilyen, nemkülönben a saját tárczájára nézve megadott felmentéseket is, — nyomban közli a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságával.

15. Ha valamely szállításnak egészben vagy részben *külföldi* gyár vagy ipartelep termékével leendő fedezésére a kereskedelemügyi minister vagy az ő hozzájárulásával az illetékes minister *felhatalmazást adott, az ilyen szállítás odaitélésénél a hazai kereskedők ajánlatai egyenlő feltételek mellett előnyben részesítendők.*

16. Az a körülmény, hogy valamely ajánlott cikk vagy munkalat a versenytárgyalási hirdetményben vagy ajánlati felhívásban említett mintával, szabványnyal, formával szerkezettel, rendszerrel meg nem egyezik, ha egyébként a célnak megfelel, egymagában a hazai gyártmányok mellőzésére okul nem szolgálhat. Kivétel tehető ez elv alól a m. kir. honvédség, csendőrség és méneskari legénység részére történt szállításnál, melyeknél az előírt mintáktól eltérni nem lehet.

17. Ócska anyagok odaitélésénél — egyenlő vagy nem lényegesen eltérő árak mellett — előnyben részesítendők ez anyagokat feldolgozó iparosmesterek, gyárosok, ipari szövetségek, háziiparérdekképviselések és háziipari vállalatok. (L. 9. §-t is.)

30. §.

A versenytárgyalás folyamán, vagy az odaitélés iránt folyó tárgyalások alatt, vagy azokat követőleg az *ajánlattevőkkel, vagy azok egyikével engedmények elnyerése iránt alkudozásba, vagy a többi ajánlattevővel szemben az egyenlő elbánás elvét sértő tárgyalásba bocsátkozni nem szabad.*

A versenytárgyalást követőleg mindazonáltal kivételesen feltétlenül meg van engedve a tárgyalás a következő esetekben:

1. *Szállításoknál* tárgyalni lehet: a legolcsóbb ajánlattevővel az iránt, hogy az általa felajánlott egységár mellett az ajánlottnál nagyobb, de a kiírt meny-

nyiséget, illetve az ingási %-ot meg nem haladható mennyiséget szállítson.

2. *Ugy szállítások, mint munkálatoknál tárgyalni lehet a) a legalacsonyabb árajánlat benyújtójával az iránt, hogy megindokolja kivételesen alacsony árajánlatát, mely a hatóság nézete szerint és figyelemmel a többi árajánlatra is, a szállítás vagy munkálat értékével nem látszik arányban állani (L. 28. §. g) pont); b) oly esetekben, midőn a hatóság a szállítást vagy munkálatot több érdekelt közt megosztva kívánja biztosítani (L. 29. §. 9. p.), az összes többi pályázókkal az iránt, hogy fogadják el a legelőnyösebb ajánlattevő árait és megfelelő részletszállítást.*

31. §.

A szállítás vagy munkálat az ajánlattevők egyikének, avagy a megosztás esetén többnek a versenytárgyalási eredmények alapján rendszerint ténylegesen odaítélendő. Kivétel teendő oly esetekben, midőn összebeszélésnek ismérvei látszanak fenforogni (L. 7. §. 3. p.); midőn az árak általában, avagy az illető czikk vagy munka eddigi áraihoz vagy piaczi árakhoz viszonyítva, feltűnően magasak; továbbá midőn — az árak magasságára tekintet nélkül — a beérkezett ajánlatok alapján a szállítás vagy munkálat a költségvetési hitel keretében arra előirányzott összegért nem lesz teljesíthető.

Ily esetekben, ugyszintén akkor is, ha ajánlatok egyáltalán nem érkeztek be, vagy a nyertes ajánlattevő a szerződés aláírása előtt visszalépett, szükség esetén — ha erre az illetékes minister, a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával előzetesen engedélyt adott — a külföldi verseny bevonásával, még pedig korlátolt versenytárgyalás után s ha ez se vezet eredményre, kézi bevásárlás után, illetve szabad kézből biztosítandó a szükséglet vagy munkálat. Ha ily esetekben a hazai ajánlattevők ajánlata lényegesen drágább a külföldi czégek ajánlatánál, ugy ez utóbbiak ajánlata újabb ministeri engedély kikérése nélkül elfogadható.

32. §.

Az odaitélésre vonatkozólag a jelen fejezetben foglalt határozmányok megsértése miatt emelt *panaszt* annál a ministernél kell benyújtani, kinek alantas hivatala a szabálysértést elkövette. Az ilyen panaszt, melynek halasztó hatálya nincs, a minister saját hatáskörében végérvényesen dönti el és ha kívánatosnak találja, *az eljárást és az odaitélést meg is semmisítheti.* (L. 17. §. d) pont is.)

33. §.

A jelen fejezetben foglalt összes elvek egyébként úgy a korlátolt versenytárgyalásnál, mint szabad kézből való kiadásnál, illetve kézi bevásárlásoknál is megfelelően követendők. Kézi bevásárlások alkalmával azon hazai kereskedők, kik hazai iparosok vagy gyárosok termékeit állandóan raktáron tartják, azon hazai — esetleg külföldi — iparosok vagy gyárosok nevét (cézégét), telephelyét, kiktől az eladott árukat közvetlenül vagy nagykereskedők közvetítésével vásárolták, ismerik és ez adatokat a vonatkozó számlán a valósághoz hiven följegyezni hajlandók egyébként egyenlő feltételek és nem lényeges árkülönbözet mellett előnyben részesítendők. (L. 8. §. 15. p. és 47. és 65. §.)

34. §.

Minden végérvényes odaitélésről — (versenytárgyalási eredményről) — legkésőbb 15 nap alatt — a 2. minta szerinti *kimutatás* küldendő be a «Közszállítási Értesítő» szerkesztőségéhez (Budapest, Kereskedelemügyi ministerium).

VI. Szerződéskötés.

35. §.

A kiírási művelettel egyidejűleg készíti vagy készítteti el a kiíró hivatal a szerződés (kötlevél) tervezetét (vázát) is (L. 11. §.)

A szállítás vagy munkálat végérvényesen odaitéltetvén, a nyertes ajánlattevő legkésőbb 8 nap alatt (L. 27. §.) felhívandó, hogy a felhívás vételétől számított 8 nap alatt az előírt biztosítékot tegye le, illetőleg ha bánatpénzt tett le, azt, a mennyiben szükséges, a biztosíték magasságáig egészítse ki és a szerződést ugyanez időn belül írja alá.

Ha az ajánlattevő a kitűzött határidőig ezeknek csak egyikét is meg nem tenné, a vállalatra vonatkozó igényét elveszti és vele szemben a szállítási vagy munkafeltételek idevágó határozmányai (17. §. e) pont) alkalmazandók. Az ily esetben visszatartott bánatpénz, illetve annak fenmaradt részösszege a szállítási vagy munkafeltételekben megjelölt alapba utalandó be.

A) A szerződések alakja.

36. §.

Szabad kézből (kézi bevásárlás útján) kiadott szállítás vagy munkálatra, hol az összérték vagy az évi érték, ugyanazon iparág (mesterséges) köréhez tartozó iparcikk vagy munkanemenként 2000 K-t meg nem halad, nem kell írásbeli szerződést kötni. Gondoskodni kell azonban, hogy a szerződéses jogügylet létrejöttéről bizonyíték (feljegyzés, számla vagy két tanu stb.) álljon rendelkezésre.

Mellőzhető az ajánlat elfogadása által különben is létrejött szerződésnek külön okiratba foglalása 10.000 K értékig nyílt vagy korlátolt versenytárgyalás útján biztosított szállítások vagy munkálatoknál is, ha a szerződési viszony oly egyszerű, hogy a lényeges szerződési feltételek levélbe, megrendelő levélbe, illetve kötlevélbe, jegyzőkönyvbe, esetleg táviratba befoglalhatók, vagy a benyújtott ajánlatra vezetett elfogadási záradékkal teljesen rendezhetők. Ez értékhatár állami üzemeknél, a mennyiben e szabályzat rendelkezései alá tartoznak (L. 1. §. a) pont) 50.000 koronáig emelhető. Az illetékes minister értékhatárra tekintet nélkül mellőzheti a szer-

zódésnek külön okiratba foglalását akkor, midőn *halasztatlan sürgősség* esete forogván fenn, a szállítás vagy munkálat szabad kézből adatott ki. (L. 8. §. 5. p.) Mindezen esetekben azonban a vonatkozó irat, illetve annak hivatalos másolata okmányszerűen megőrzendő és a szállítási vagy munkafeltételeknek a hazai ipar igénybevételére vonatkozó határozmányai (l. 17. §. a), b), c) pont), figyelemmel az 1907. évi III. t.-czikk 13., 14., 15. §-aira, az így szerződött vállalkozókkal szemben is érvényesítendő.

A fent elősoroltaktól eltekintve — minden egyéb esetben okmányszerűen kiállított szerződés kötetendő, melyet a szállítást kiíró hivatal illetékes közegének és a vállalkozónak, vagy közjegyzői okirattal, illetőleg cégjegyzési kivonattal igazolt meghatalmazottjának két tanu előtt sajátkezűleg kell aláírni. Ha a vállalkozó bejegyzett cég, az aláíráskor a cégjegyzés hiteles kivonata és a hiteles czímpéldány is bemutatandó, az aláírás cég-szerűsége, illetve azonossága megállapítandó, ennek megtörténte a szerződésen feljegyzendő és a bemutatott ezen okmányok a vállalkozónak visszaadandók. Ha a vállalkozó írni nem tud, kézvonással kell a szerződést jegyeznie, a tanuk egyike írja le a vállalkozó nevét és e tanu magát a vállalkozó névirójaként is aláírja.

Az aláírásnak közjegyzői hitelesítése vagy a szerződésnek közjegyzői okiratba foglalása csak az esetben szükséges, ha azt törvény vagy felsőbb hatóság rendelete kifejezetten előírja.

Ha a szerződési ügylet felsőbb hatósági jóváhagyást igényel, kifejezetten felemlítendő, hogy az a vállalkozóra az aláírás után azonnal, az államkincstárra nézve pedig csakis a jóváhagyás megtörténtével kötelező.

37. §.

A végből, hogy a 10.000 korona értéket képviselő, vagy azt meghaladó szállítás vagy munkálatra vonatkozó és külön okiratba foglalt szerződés a jogi szempontból hozzáfűzhető követelményeknek minden irány-

ban megfeleljen, — feltéve, — hogy a szerződést nem maga a m. kir. kincstári jogügyek igazgatósága készítette, — az 1897:XX. t.-cikk 40. §-a értelmében — aláírás, illetve felsőbb jóváhagyás előtt a m. kir. kincstári jogügyek igazgatóságával is közlendő a végből, hogy a szerződésben kitűzött feltételekre nézve különös tekintettel a lekötött biztosítékokra is, jogi szempontból véleményt adjon. — Ugyane szerzódéseknek jogi elbírálást igénylő lényeges módosítása vagy felbontása, ugy szintén a rajtuk alapuló követelések törlésének elrendelése esetén a nevezett hivatal szintén meghallgandó.

Oly szerzódéseknél, melyek a tárgy és alapfeltételek hasonlósága miatt egyenlő jogi szempont alá esnek, megbírálas végett csak az abban történt változtatás közlendő a jogügyek igazgatóságával. — Kivételt képeznek e szabályok alól az igazságügyi m. kir. ministerium és a közalapítványi kir. ügyigazgatóság, melyeknél a szerzódéseknek jogi szempontból való felülvizsgálása külön jogügyi osztály feladatát képezi.

Ha a vállalkozó a szerzódés nyelvét nem érti, úgy az neki a tanuk által megmagyarázandó és hogy ez megtörtént, a szerzódésen a tanuk által igazolandó.

38. §.

A szerzódésben az annak kiegészítő részét képező mellékletek felsorolandók, — hacsak lehetséges — a szerzódéssel egybefüzendők s a füzőzsinór két vége a kiíró hivatal pecsétjével zárandó le. A szerzódéshez nem füzhető mellékleteken megjelölendő, hogy mely szerzódésnek mellékleteit képezik. A mellékleteket és pedig úgy a szerzódéshez füzöttüket, mint a hozzá nem füzhetőket mindkét fél két tanu előttemezése mellett ugyanugy aláírja, mint magát a szerzódést.

39. §.

A szerzódés első eredeti példányának első ive az illetéki díjjegyzék 9. tétele értelmében, — a jogügy-

lettel járó és a jelen szabályzat 42. §. 14. pontja értelmében lerovandó fokozatos illetéktől eltekintve, — külön 1 koronás okirati bélyeg alá nem esik, az első példány többi ive*) azonban, ideértve a szerződés kiegészítő részét képező iratokat is (költségvetés, egységárjegyzék, tervek stb.), valamint a többi példány minden ive az illetéki díjjegyzék 50. tétele értelmében ivenként 1 koronás ivbélyeggel, illetőleg ha a jogügylettől járó fokozatos illeték 1 koronánál csekélyebb, úgy a megfelelő csekélyebb értékű bélyeggel látandók el. A szerződésnek a hivatal által kiállított és kívánatra a félnek kiadott *második eredeti* példánya *bélyegmentes*. Ha azonban netán kettőnél több eredeti példány állittatik ki, úgy a *harmadik és következő* példányok a fent megjelölt *ivbélyeggel* látandók el.

Rendszerint különben a szerződés egy eredeti példányban állítandó ki, mely a hivatal őrizetében marad. A félnek — kívánságára és költségére — egy eredeti bélyegmentes példány, vagy e helyett egy hiteles vagy egyszerű másolat kiadandó. Az egyszerű (nem hitelesített) másolat bélyegmentes.

40. §.

Áthúzásnak, törlésnek, vakarásnak, utólagos bejegyzésnek a szerződésekben rendszerint nincs helye.

Ha mégis előfordul, úgy a szélen, vagy egy pót-pontban mindkét szerződő fél aláírásával elismerendő, hogy azok tudtukkal történtek.

Úgy a szerződés, mint a mellékletek oldalai folyó számokkal látandók el.

*) A bélyegköteles iratokhoz használandó papírv szabályszerű nagysága 1750 négyszög centiméter térmértéket meg nem haladhat.

Ha az okirat vagy iromány ezen szabályszerű térmértéket meghaladná, ivenként a szabályszerű bélyegilleték rendszerint kétszeresen fizetendő, a mennyiben az egyszeres bélyegilleték 1 koronánál; azon esetben pedig, a hol az ennyi vagy több, a szabályszerű bélyegilletéken kívül 1 koronára fizetendő. (Bélyeg- és ill. szab. 44. §.)

B) A szerződések tartalma.

41. §.

A szerződés röviden és világosan szövegezendő. Az általános és különleges szállítási vagy munkafeltételek vagy az ezeket tartalmazó hirdetés (ajánlati felhívás, l. 19. §.), valamint maga a versenytárgyalási jegyzőkönyv mellől elveendő eredeti ajánlat *mindenkor a szerződés kiegészítő részét képezik* és a szerződésbe általános mellékeken (felek, tárgy, vállalati főösszeg, beszerzési források, kölcsönös elfogadó nyilatkozat, utalás a mellékeletekre, vitás esetek eldöntése) kívül csakis a szállítási vagy munkafeltételektől netán a viszonyok szerint indokoltan eltérő, de a jelen szabályokba nem ütköző határozmányok veendőek fel.

42. §.

A szerződésben általában a következő lényegesebb pontok foglalnak helyet: *a mennyiben azokat már a 41. §-ban megjelölt mellékek nem tartalmazzák.**)*

1. A szerződő felek neve és a vállalkozó lakhelye. (Község, kerület, utca, házszám.)

2. A szállítandó tárgy vagy teljesítendő munkálat helye, mennyisége és minőségének pontos megjelölése, az egységárak, a vállalati főösszeg (árengedményes versenytárgyalásnál csak a vállalati főösszeg, illetve az árengedmény vagy ártöbblet $\%$ -a), az ingási $\%$ (l. 16. §. 2. p.), utalással esetleg a szerződési mellékeletekre (cikkek vagy munkálatok jegyzéke, költségvetés, egységárjegyzék, tervek, minták stb.).

3. A beszerzési forrásra vonatkozó kötelezettség a hirdetésben (ajánlati felhívásban) a szállítási vagy munkafeltételekben és az ajánlatban foglaltaknak megfelelően (L. 16. §. 11. pont, 17. §. a), b), c) pont, 18. §. b) pont.)

**.) Ez az eset állhat elő például 2000 K összértéket vagy évi értéket meghaladó oly szállítás vagy munkálatnál, mely szabad kézből adatott ki. (L. 8. §.) Ily esetben ugyanis a feltételek a vállalkozóval rendszerint szabad alaku útján állapíttatnak meg és mindjárt magába a szerződésbe foglaltatnak be.

Ha a vállalkozó a szállítandó cikket maga készíti, gyártja, vagy a munkálatot egészben vagy részben saját műhelye, gyára alkalmazottai útján teljesíti, úgy feltéve, hogy ez már az ajánlatban meg nem történt, — a szerződésben ez említendő fel. Ezenkívül abban az esetben, ha ezt már ajánlatában meg nem tette volna (l. 18. §. b) pont), illetve a szerződésben meg nem nevezhetné, a szerződésben kötelezettséget kell vállalnia az iránt, hogy az első szállítási részlet beszállítását, vagy a munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal — a szerződésben összeg szerint megállapítandó, de az összérték, illetve évi érték 10%-át meg nem haladható kötbér terhe alatt — tartozik a hatóságnak bejelenteni azon hazai termelő vagy gyáros, iparos szövetkezet (alkalmi egyesülés) nevét (cézégét), foglalkozását és telephelyét, kitől vagy melytől a szállítás vagy munkához szükséges gyártási, illetve munkaanyagokat (nyersanyag, félgyártmány, kész iparcikk) — esetleg az e célra beszerzendő új gépeket, eszközöket és berendezési tárgyakat beszerezte vagy beszerezni fogja. A kötbér a földmívelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállítási (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordítatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

Ha a vállalkozó a cikket nem maga készíti, gyártja, a munkálatot, illetve az egyes munkanemeket nem, vagy nem egészen saját műhelye, gyára, alkalmazottai útján, hanem egészben vagy részben más iparosok vagy gyárosok igénybevételeivel teljesíti, úgy feltéve, hogy az általa igénybeveendő hazai gyáros vagy iparos nevét (cézégét), foglalkozását és telephelyét már az ajánlatban meg nem nevezte volna, illetve a szerződésben meg nem nevezhetné (l. 18. §. b) pont), a szerződésben csupán azt tartozik kijelenteni, hogy hazai műhely vagy gyártelep termékeit fogja szállítani, illetőleg a munkálatot hazai ipar- vagy gyártelep, illetve hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők útján fogja-e egészben vagy részben s mily részben teljesi-

teni? Az ilyen vállalkozóval szemben is kikötendő azonban, hogy — a szerződésben összeg szerint megállapítandó, de az összérték, illetve évi érték 10%-át meg nem haladható kötbér terhe mellett — tartozik az első szállítási részlet beszállítását vagy a munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal bejelenteni azon hazai gyáros, iparos, szövetkezet (alkalmi egyesülés) nevét (cézégét), foglalkozását és telephelyét, kitől vagy melytől a cikket beszerezte vagy beszerezni fogja, illetve a ki vagy a mely a munkálatot lehetőleg hazai termelésű, gyártásu anyagokból, első sorban hazai műszaki és munkaerőkkel előállítani fogja. A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállítási (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordíttatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

A hivatal a fentjelzett 15 napos határidőket rendkívül sürgős esetekben és — a dolog természete szerint — oly esetekben, midőn maga a szállítás vagy munka 15 napnál rövidebb idő alatt teljesítendő, meg rövidítheti. Ily esetekben is az anyagok, a cikkek, a munkálatok előállítói, illetve tényleges teljesítőinek nevét (cézégét) és telephelyét a vállalkozó a hivatalnak legkésőbbben a szállítás vagy munkálat *megkezdésekor*, a fent kikötött kötbér terhe mellett, feltétlenül bejelenteni tartozik.

Ha valamely áru *teljes* előállításához (l. 4. §.) szükséges gyártási folyamatok egyike vagy másika az illetékes minister engedélyével *külföldön* eszközölhető, avagy maga az áru- vagy az ahhoz való nyers anyag, félgyártmány vagy kész cikk ugyanily engedély mellett külföldi gyár vagy ipartelep terméke lehet, végül, ha valamely szállítás vagy munkálat ugyanily engedéllyel külföldről beszerzendő új gépek, eszközök, berendezési tárgyakkal, első sorban vagy kizárólag külföldi műszaki és munkaerők igénybevételével teljesíthető, a szerződésben mindez, a vonatkozó ministeri rendelet számára és keltére hivatkozással felemlítendő.

Ily esetekben a jelen 3. pont első, második és harmadik bekezdésében foglalt határozmányok a szerződésbe (feltételekbe) az ily engedély hatálya alá eső beszerzések vagy munkálatokat illetőleg, nem veendőek fel.

A szerződő hivatal a vállalkozóknak a beszerzési források közelebbi megjelölésére vonatkozó s a szerződést kiegészítő ezen bejelentéseit, mihelyt az tudomásra jut, azonnal, de legkésőbb a bejelentés beérkezésétől számított 8 (nyolcz) nap alatt a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságával közölni tartozik. (L. 69. §.) Építkezéseknél csak a jelen szabályzat 5. alatti mellékletet képező kimutatás 4-ik jegyzetében említett czikkek beszerzési forrása jelentendő be az említett módokon.

Ha vállalkozó, ki ily módon bizonyos hazai gyárat vagy ipartelepet, vagy több ilyet a másik szerződő félnek bejelentett és a szerződés tartama alatt más, bár szintén hazai gyár vagy iparteleppel, vagy több ilyennel lépne üzleti összeköttetésbe, erről a hivatalt az üzlet megkötésétől, — az pedig a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát a bejelentés beérkeztétől számított legkésőbb 8 (nyolcz) napon belül értesíteni tartozik. Külföldi gyár vagy iparteleppel a szerződés tartama alatt az illető szállítás vagy munkálatra nézve csak az illetékes minister felhatalmazásával szabad megállapodásra lépni. E felhatalmazást az illetékes minister a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve adja meg.

Az ily felhatalmazás, helyesebben a hazai ipar igénybevételeire vonatkozó törvényes kötelezettség alól leendő felmentés megadásáról az illetékes minister az érdekelt hatóság mellett mindenkor azonnal értesíti a kereskedelemügyi minisztert is, ki a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát, illetőleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséget nyomban tájékoztatja.

4. Az a határozmány, hogy a vállalkozóval szemben fentartatik az ellenőrzés joga abban az irányban is, vajjon a szállított cikk vagy teljesítendő munkálat

származás tekintetében megfelel-e az ajánlatban megígért, illetve a szerződésben vállalt kötelezettségeknek, és hogyha ezen kötelezettségeknek avagy azok egyike vagy másikának a szállító vagy vállalkozó pontosan eleget nem tesz, és azok áthágását a kereskedelmi muzeum, illetve a m. kir. kereskedelemügyi minister ellenőrző közegei állapítják meg, — a hatóság választásától függ, miszerint a szerződést — a vállalkozó előzetes értesítése mellett — bírói közbenjárás nélkül felbontsa, és e mellett a szállítást a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztosítsa, vagy pedig, hogy a szerződésben százalék szerint meghatározandó, de a szállítás vagy munkálat összértékének, esetleg évi értékének 20%-át meg nem haladható kötbér megfizetését, e mellett a szerződés teljesítését követelje. A kötbér a földmívelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállítások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállítási, (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve célra fordítatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. Felveendő továbbá az is, hogy az 1907. évi III. t.-cz. 15. §-a értelmében e kötelezettségek, avagy azok egyike vagy másikának kijátszása által elkövetett és beigazolt visszaélés esetén az illetékes minister a vállalkozót a kizárási jog körébe eső ipari szállítások és munkálatokból végleg vagy meghatározott időre kizárhatja. (L. 56., 57. §§.)

5. A szállítás vagy munka megkezdésének és befejezésének határidői, esetleg közbeeső határidők. *Ha a vállalkozó igazolja, hogy a határidő vagy a határidők be nem tarthatását (késedelem) oly esemény okozta, melyet ő elő nem idézett és az eset körülményeihez képest, üzlete fennállásának veszélyeztetése nélkül elhárítani képes nem volt (vismajor), — úgy a határidő, vagy a határidők meghosszabbítására van igénye.* A meghosszabbítás iránt benyújtott kérelem, illetőleg a meghosszabbítás mérve felett mindenkor az illetékes minister határoz, ki oly esetekben, midőn a vállalkozó hazai iparos, gyáros, vagy kereskedő, — és a késedelem a vállalkozó mun-

kásai által előidézett sztrájk vagy bojkottra vihető vissza, — a minister azonban a meghosszabításra elegendő okot fenforogni nem lát — végleges döntés előtt a kereskedelemügyi ministert is meghallgatja. Határidő-meghosszabbításként lehetőleg másfélszerese adandó az elvesztett időnek.

Iparcikkek szállításánál a szállítási határidők pontos betarthatása érdekében a vállalkozók a szállítási vagy munkafeltételekben megjelölendő alap javára eső, de a szerződésszerű évi szükséglet értékének 10%-át meg nem haladható kötbér terhe alatt bizonyos készlet tartására is kötelezhetők.

*Készlet*tartás csak komoly szükség esetén s a szükséglet által indokolt mértékig köthető ki. Köztudomás szerint másutt is könnyű szerrel megszerezhető cikkeknel készlettartás kikötése mellőzendő.

A szerződésszerű évi szükséglet mennyiségének 20%-ánál magasabb készlet tartása ki nem köthető. (L. 44. § is.) Kiveendők a szabály alól a honvédségi szükségletek, melyeknél mozgósítás esetére magasabb % is köthető.

Munkálatoknál (építkezéseknél), ha a befejezési határidő bizonyos számú munkanapokban van megállapítva, e határidő mindenkor a munkahely átadásának időpontjától számítandó. Kivételt képeznek az olyan munkálatok, a melyekre vonatkozólag a netán *kivételes*en (l. 13. § b) pont) a vállalkozó által készített, részletes tervek még jóváhagyást igényelnek. Ezen munkálatoknál ugyanis a tervek benyújtására is határidő állapítandó meg és a munkálat elvégzésére megszabott idő, a tervek jóváhagyására vonatkozó értesítés kézbesítésétől számítandó.

A határidők be nem tartása esetén a vállalkozónak újabb határidő kitűzése mellett tudtára adandó, hogy ennek következtében a szállítási vagy munkafeltételekben kijelölt alap javára eső kötbért kell majd fizetnie.

E kötbér a késedelem minden napja után szállításoknál a hátralékos szállítás értékének, esetleg évi

értékének, — a munkálatoknál a vállalt munkálat (építkezés) egész értékének bizonyos százalékában rovandó ki, esetleg napok szerint fix összegben is kiróható, — de együttesen az említett értékek 10%-át meg nem haladhatja.

Ha e határ eléretett, a kötbér a kereseti összegből, szükség esetén a biztosítékból levonandó és a hátralékos szállítás vagy munkálatra nézve az ügylet megszűntnek tekinthető, jogosítva lévén a hivatal a hátralékos szállítást vagy munkálatot az esetleges ártöbblet tekintetében a vállalkozó terhe és veszélyére bárki által és bármely áron teljesíteni vagy teljesíttetni.

A hazai származásra vonatkozó kötelezettség áthágása czimén kirótt kötbéreket egészben vagy részben csak az illetékes minister engedheti el.

6. Rendelkezések az iránt, hogy a szállítások és munkálatok hol, mikor, mily módon vétetnek át, a vállalkozó meddig és mily mérvben marad szavatos, a fizetések hol, mikor, mily hányadokban teljesítendők.

7. Rendelkezések az iránt, hogy a szerződő fél kötelezettségeit másra átruházhatja-e, s ha igen, mily feltételek alatt?

8. Határozmányok a *biztosíték* (óvadék, cautio) nagyságára és azon módzatokra nézve, melyek mellett az visszaszolgáltatható.

A biztosíték oly áruk szállításánál, vagy olyan munkálatoknál, melyek gyakori árhullámzásoknak alávetve nincsenek s a szerződés 3 évnél nem hosszabb időre szól, a szerződési összeg vagy évi összeg 5%-ánál, 3 évnél hosszabb időre szerződésileg biztosított bármily áruk vagy munkálatoknál, ugyszintén árhullámzásnak kitett áruk és munkálatoknál, még ha 3 évnél rövidebb időre biztosíttatnak is, ugyanezen összeg 10%-ánál magasabb nem lehet.

Ha a fenti kulcs szerint leteendő biztosíték összege 200 koronát el nem ér, vagy a szerződéses összeg 5000 koronát meg nem halad, a biztosíték letétele elengedhető oly esetben, ha a vállalkozó, kézműiparos (kisiparos) mester. — (L. 16. § 6. p. is.) Ha a

biztosíték összege 2000 koronát meg nem halad, úgy az a részletekben kifizetendő kereseti összegből, illetőleg — jótálláshoz kötött szállítások és munkáknál — a végjárandóságból történő levonás útján is letehető.

E mód alkalmazható nagyobb összegű biztosítékoknál is, az esetben, ha kisipari szövetkezetek, vagy háziipari érdekképviseltek az iránt kellően indokolt kérelmet terjesztenek elő.

A szerződésbe, illetve a feltételekbe mindenesetre felveendő, hogy vállalkozó a megrendelőt feljogosítja, miszerint biztosítékából magát minden szerződéses követelésre nézve bírói közbenjárás nélkül kielégíthesse, és hogy a vállalkozó bármily okból megcsorbitott biztosítékát az eredeti magasságra kiegészíteni, illetve tünni tartozik, hogy szükség esetén a másik szerződő fél a biztosítékot az esedékes fizetési részletekből kiegészíthesse.

Ha a megcsorbitott biztosítékot vállalkozó ki nem egészíti s az esedékes fizetési részletekből annak kiegészítése ki nem telnek, a hivatal jogosítva van a szerződést legott megszüntetni, és a szállítást vagy munkálatot, esetleg a vállalkozó terhére és veszélyére más-sal teljesíttetni.

A biztosíték készpénzben vagy óvadékképes magyar értékpapirokban teendő le. A készpénzben letett biztosíték után kamat nem jár; de az ilyen biztosíték óvadékképes értékpapirokkal kicserélhető. Az értékpapírok kamatszelvényei esedékességük időpontjában a vállalkozónak kívánatra kiadandók, feltéve, hogy a letét leltíltva nincs.

Biztosítékul legfeljebb 10.000 K erejéig és legfeljebb egy évre terjedő ügyleteknél azon hazai pénzintézetek betétkönyvei is elfogadhatók, melyeknek értékpapirjait a pénzügyminister biztosíték-képeseknek elismerte, feltéve, hogy a pénzintézet igazgatósága a betétkönyvre vezetett záradékban kijelenti, hogy a könyvben levő betétösszegre kielégítési igényt nem emel és tudomásul veszi, hogy ez összeg az illető hivatallal kötendő szerződés biztosítékául szolgál és e hivatal

beleegyezése nélkül ki nem fizethető. Azt, hogy biztosítékul mily értékpapírok fogadhatók el, a pénzügy-minister állapítja meg. Az értékpapírok a budapesti áru- és értéktőzsdén legutóbb jegyzett árfolyamon számítandók; névértéken felül azonban sohasem számíthatók. Ha a vállalkozó a szállítást előbb is teljesítette, netán még letétben lévő régi biztosítéka — szükség esetén megfelelő kiegészítéssel — elfogadandó. Ha az új szállítás vagy munkálat kisebb biztosítékot igényel, a különbözet vállalkozónak visszaulandó.

A biztosíték kiadásának módozatait a szállítási vagy munkafeltételek kell, hogy tartalmazzák. Az utalványozási joggal már ezidőszerint is felruházott hivatalok feljogosítandók, hogy a biztosítékokat minden oly esetben, midőn az átvétel, illetve felülvizsgálat felsőbb jóváhagyást nem igényel, egész összegükben, oly esetekben, pedig, midőn az felsőbb jóváhagyást igényel, *legfeljebb 50%- erejéig* kiutalhassák — számvevőség nem léteben — számvevőségi fel- és ellenjegyzés nélkül is. (L. 27. §.)

Az illetékes minister e jogot a pénzügyministerrel egyetértőleg kiadandó külön rendeletben mindazon hivataloknak megadhatja, melyeknél ipari szállítások és munkálatok kiírása rendszeresen előfordul.

A biztosíték kiadására nézve egyébként az alábbi elvek irányadók.

a) *Jótálláshoz nem kötött szállításoknál és munkálatoknál:*

Az ily szállításoknál a biztosíték azonnal, de legkésőbb 15 nappal a szállítás teljesítése vagy az utolsó szállítási részlet szabályszerű átvétele, helyesebben az átvételi jegyzőkönyv jóváhagyását tartalmazó rendelet kézhez vétele után, az ily munkálatoknál pedig legkésőbb a végjárandósággal együtt utalandó ki.

b) *Jótálláshoz kötött szállítások és munkálatoknál:*

Ily szállításoknál (a mennyiben nem munkálatokkal kapcsolatos szállításokról van szó) a biztosíték 50%-a az ideiglenes átvétel után azonnal, de legkésőbb

15 nap alatt, 50% pedig a jótállási idő lejártát követő végleges átvétel után azonnal, de legkésőbb 15 nappal az átvétel, illetve az átvételi jegyzőkönyv jóváhagyását tartalmazó rendelet kézhez vétele és az esetleg talált hiányok pótlása után kiadandó. Ily *munkálatoknál* (építkezéseknél) ideértve a velük kapcsolatos szállítasokat is (l. 3. §), a biztosíték a jótállási határidő lejártát követő *utófelülvizsgálat kedvező eredménye esetén* azonnal, de legkésőbb az utóvizsgálati jegyzőkönyv jóváhagyását tartalmazó rendelet kézhez vételétől számított 15 nap alatt kiutalandó. A kiutaló hatóság az esetben, *ha az utófelülvizsgálatnál hiányok pótlása kívántatott*, a kiutalt biztosítéki összeg tényleges felvételét e hiányok pótlásának igazolásától teheti függővé. — A hiány pótlását a vállalkozó nyugtáján az utófelülvizsgálatot teljesített hivatalnak kell igazolnia. Az esetre, ha a hivatal a talált hiányokat, — a vállalkozóval egyetértve, avagy annak vonakodása folytán — maga, pótolja, úgy a hiányok pótlására fordított költségnek, esetleg a megállapított hiány értékének levonásával utalandó ki a biztosíték az utófelülvizsgálati jegyzőkönyv jóváhagyását tartalmazó rendelet kézhez vételétől számított 15 nap alatt.

Az utófelülvizsgálati jegyzőkönyv szakvélemény vagy felülbírási végett más hatósághoz vagy minisztériumhoz csak az esetben tehető át, ha a felülvizsgáló szakközeg a biztosíték kiadását nem javasolta.

A szerződésben, illetve a feltételekben a biztosíték fokozatos visszafizetése is kiköthető, oly módon, hogy a már teljesített és megfelelőnek talált szállítás vagy munkálaton kívül még fenmaradó szállítások vagy munkálatok értéke 5, illetve 10%-ának megfelelő összeg maradjon csak letétben.

A felülvizsgálat és az utófelülvizsgálat időpontjáról a vállalkozó a vizsgálatot megelőzőleg legalább 8 nappal, annak eredményéről pedig a vizsgálat megejtése, illetve ha a jegyzőkönyv felsőbb jóváhagyásához van kötve, a jóváhagyást tartalmazó rendelet kézhez vételétől számított legkésőbb 15 nap múlva értesítendő.

9. A mennyire ez egyáltalán lehetséges, azon időpontnak megjelölése, mely alatt az átvételi, illetve felülvizsgálati jegyzőkönyv jóváhagyása az átvétel vagy felülvizsgálat megtörténtétől számítva előreláthatólag be fog következni. (L. 52. §.)

10. A vitás esetek elintézésének módja, nevezetesen az illetékes bíróság megnevezése esetleg a választott bíróság összeállítási módja.

A választott bíróság tagjai csak magyar állampolgárok lehetnek és a vállalkozóval versenyviszonyban álló vállalatok (cégek) tagjai, képviselői, alkalmazottjai vagy az említettek hozzátartozói sorából nem választhatók.

11. A szerződés tartama.

Nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalás útján létesített szerződések és kötlevelek, ide nem értve az építkezési munkálatokra vonatkozó szerződéseket, *ha gyakori árhullámnak alávetett áruk vagy munkálatokra vonatkoznak, rendszerint egy, különben rendszerint 3 évre kötendők.* Ily szerződések vagy kötlevelek 3 évnél hosszabb, de 6 éven túl nem terjedő időre rendszerint az illetékes minister által esetről-esetre, vagy egy általa jóváhagyott szabályzat keretében egyszersmindenkorra adott felhatalmazás alapján köthetők. *Hat évnél hosszabb időre szerződés csak a ministertanács jóváhagyásával köthető.* Kivételt képeznek a szabály alól a m. kir. honvédség szállításaira vonatkozó szerződések, melyeket 10 évi időtartamra is megköthet az illetékes minister és melyeknél csak a 10 évnél hosszabb időre terjedő szerződéshez kell a ministertanács hozzájárulását kikérni.

Tíz évnél hosszabb időre terjedő kötelezettséggel járó szerződések megkötéséről egyébként a szerződés jóváhagyását követő évi költségvetés indoklásában a törvényhozásnak jelentés teendő. Az 1897. évi XX. t.-cz. 42. §-a értelmében nagyobb és hosszabb időre terjedő kötelezettséggel járó építkezési szerződések csak a törvényhozás előzetes felhatalmazása alapján köthetők.

A szerződések- vagy kötlevelekbe oly határozmány,

hogy a szerződés, ha bizonyos időre fel nem mondatik, hallgatólag érvényben marad, semmi szín alatt sem vehető fel.

A már megkötött szerződés időtartamán belül a szerződéses egységek leszállításának vagy felemelésének szállításoknál egyáltalán nincs, munkálatoknál pedig csak a 44. §-ban felsorolt kivételes esetekben van helye.

12. A jótállási határidők.

E határidőket a hivatal nyilvántartja és a végleges átvétel, illetve utófelülvizsgálat iránt a szükséges intézkedést idejekorán megindítja. A végleges átvétel, illetve utófelülvizsgálatnál talált hiányok pótlására mindenkor záros határidő tűzendő ki.

13. Az átvétel, illetve teljesítés helye.

14. Annak kikötése, hogy a szállítók, illetve vállalkozók a vállalatuk folytán érdembe hozott összegekről kiállított nyugtakon, vagy nyugta gyanánt benyújtott számlákon a nyugtatványi bélyegilletéket és a jogügyleti illetéket a bélyeg- és illetékszabályok 9. és 101. tételei, valamint az 1881. évi XXVI. t.-cz. 6. és 10. §-ai értelmében viselni és leróni, illetőleg az 1901. évi XIV. t.-cz. rendelkezése alá tartozó esetekben ezen illetékek levonását tűrni kötelesek.

15. Annak felemlítése, hogy a szerződés hány eredeti példányban van kiállítva, mely hatóság vette át az egyik eredeti példányt, továbbá hány és mily melléklete van. (L. 39. §.)

A fentiekén kívül a szerződésbe a szállítás vagy munkálat természete szerint, önként érthetőleg, egyéb kikötések is felvehetők a jelen szabályrendelet korlátai közt.

VII. A szerződések teljesítése és ellenőrzése.

43. §.

A szállítás vagy munkálat rendszerint csak a szerződés aláírása, illetve az ezt pótló ajánlat kétoldalu elfogadása és — szállításoknál a megrendelés megtörténte,

munkálatoknál pedig a munkahely szabályszerű átadása után kezdhető meg. Kivételesen, felsőbb jóváhagyáshoz kötött szerződések esetében, ha a hivatal, melynek ez előzetesen bejelentetett, az ellen kifejezetten nem tesz kifogást, a szállítást vagy munkálatot a vállalkozó saját terhére és veszélyére a felsőbb jóváhagyás megelőzőleg is megkezdheti, ugyan, de ez esetben vállalkozó részletfizetésekre a szerződés jóváhagyásáig nem tarthat igényt. Kérelmére azonban indokolt esetekben és a már teljesített munkálatok arányában előleg engedélyezésének van helye.

Ha az ilyen szerződést a felsőbb hatóság netán nem hagyná jóvá, a vállalkozónak az eddig teljesített szállítás- vagy munkálatért, de csakis a hivatalnak előzetesen bejelentett és az által kifejezetten nem kifogásolt megkezdés esetén, csakis a felsőbb hatóság által, a vállalkozó részéről benyújtott költségjegyzék alapján, egyoldaluan megállapítandó ellenszolgáltatásra van igénye.

44. §.

Ha a szállítás vagy munkálat mennyisége időközben rendkívüli okokból oly változást szenvedne, hogy annak, illetve az egyes szállítási vagy munkanemeknek mennyisége a szerződésileg kikötött ingási százaléknál (l. 16. § 2. pont) több vagy kevesebb lett, ez esetben az alábbi elvek szerint kell eljárni:

a) *Szállításoknál a kevesebb rendelés következtében esetleg megmaradt készletet (l. 42. § 5. pont is) 10%-ig a hivatal a következő, illetve a szerződés lejártát követő évben átveszi, oly módon azonban, hogy a mennyiben nem a szerződés utolsó évről volna szó, — a következő évi esetleges szállítás mennyiségébe beszámíthassa, többletrendsítés esetén pedig a vállalkozó határidő-hosszabbítást kérhet (l. 42. § 11. pont utolsó bekezdés.)*

b) *Munkálatoknál (építkezéseknél) kevesebblet esetén az egész vállalati összeg (l. 16. § 2. pont is) 20%-án túl elmaradt teljesítmény értékének 10⁰%-a erejéig a vállalkozónak kárpótlásra van igénye, többlet esetén a*

20%-on fölüli munkatöbbletre nézve új egységárak (L. 42. § 11. pont utolsó bekezdés) és új határidők megállapítását kívánhatja. Ha úgy ezen, mint a jelen §-ban felsorolt egyéb esetekben is az egységárak vagy határidők tekintetében a két fél között megegyezés nem jönne létre, a hivatalnak jogában áll a szóban levő szállítási vagy munkatöbbletet a vállalkozó irányában minden kártérítési kötelezettség nélkül akár házi kezelésben, akár más vállalkozó útján eszközölni, illetve teljesíteni.

Új vasutvonalak, csatornák, kikötők építésénél és általában vízépítkezéseknél (hidak is) felmerülő több vagy kevesebb munka címén sem kártérítés, sem új egységár- vagy határidőmegállapítás nem követelhető. (L. 16. § 2. pont utolsó bekezdését.) Ez építkezéseknél e részben a fennálló építési feltételek határozmányai irányadók.

Munkálatoknál (építkezéseknél), ha azok folyama alatt lényeges tervváltoztatások fordulnak elő, vagy olyan anyagok és munkálatok kívántatnak, melyekre a szerződés egységárakat és határidőket nem tartalmaz, ezekre nézve az egységárak és határidők a jelzett módzatok mellett szintén külön a vállalkozóval egyetértve, a munkálat megkezdése előtt állapítandók meg. Ha az építkezés folyamán váratlanul olyan munkálat szüksége merül fel, melyre vonatkozólag a szerződésben van ugyan egységár és határidő, de a melynek végrehajtása céljából az illető munkálathoz rendes körülmények közt nem szükséges és nagy költséget igénylő új gépek, eszközök vagy berendezések szerzendők be: az ilyen munkálat nem többlet, hanem új munkálatnak tekintendő és arra nézve minden esetben a fentjelzett módzatok mellett új egységár és határidő megállapításának van helye.

45. §.

Úgy a szállításoknál, mint a munkálatoknál az átvétel rendszerint, és a hol csak lehetséges, szakértők bevonásával eszközözlendő, illetőleg a végleges átvételt

az anyagok és a munka minőségére vonatkozó technikai, kémiai s általában *szakértői vizsgálatnak, illetve felülvizsgálatnak kell megelőznie* annak megállapítása céljából, hogy a szállított cikk, illetve a munkálatnak anyaga a hivatalos vagy a vállalkozó által ajánlott és előzetesen szintén hivatalosan megvizsgált mintának, maga a munka pedig a feltételekben kikötött minőségi követelményeknek megfelel-e?

A vizsgálatot szállításoknál lehetőleg ugyanaz a szakértő egyén, szakközeg vagy szakhivatal teljesítse, mely a hivatalos mintát megállapította, vagy az ajánlott mintát megvizsgálta. (L. 13. § a), 2. pont.)

A vizsgálat, illetve felülvizsgálat *szállításoknál* rendszerint azonnal a beszállítás után, illetve a szállítandó cikk elkészültéről tett bejelentés beérkezése után, ha nem lehetséges, úgy rendszerint lehetőleg 8, de mindenesetre legfeljebb 15 nap alatt, *munkálatoknál* pedig a munkálatok és a leszámolási okmányok elkészülte, illetőleg — az erről tett jelentés beérkezése után lehető legrövidebb idő alatt megkezdendő, — *s úgy a szállításoknál, mint a munkálatoknál* a lehető legrövidebb idő alatt befejezendő. A termelés vagy gyártás helyén ideiglenesen átvett anyagok, ha azokra nézve jóállás nem volt kikötve, a beszállítás helyén újabb vizsgálatnak vetendő alá.

A felülvizsgálathoz, átvételhez a vállalkozó mindenkor meghívandó és annál ő akár személyesen, akár igazolt meghatalmazottja útján jelen lehet; de esetleges elmaradása annak megtartását nem gátolhatja és joghatályát nem érinti.

Az átvétel (vizsgálat), illetve felülvizsgálat csak a szállítást vagy munkálatot kiadó hatóság, esetleg felettes hatóságának jóváhagyásával jogerős.

46. §.

Építkezési munkálatoknál, ha a vállalkozó a végelszámolásnak záros határidő alatt leendő benyújtására szólíttatik fel, a leszámolás felülvizsgálatának s helyesége megállapításának rendszerint legalább ugyanolyan,

de még egyszer akkoránál semmi esetre sem hosszabb határidő alatt kell megtörténnie, mint a mennyi a végleszámlás elkészítésére kitűzetett.

47. §.

A szállítandó iparczikkék hazai származásának igazolása céljából oly esetben, midőn a vállalkozó nem maga az illető gyáros vagy iparos, az ajánlatban, a szerződésben vagy azt helyettesítő okmányban megnevezett, illetőleg aállítás vagy munkálat megkezdésekor vagy azt megelőzőleg 15 nappal bejelentett (l. 42. § 3. p.) gyáros vagy iparos idevágó bizonylatának felmutatását kell megkövetelni.

Az ilyen bizonylattal való visszaélés, vagy annak megtevesztés céljából avagy vétkes gondolatlanságból a valóságnak meg nem felelő tartalommal történt kiállítása a kizárásra alapul szolgáló visszaélésnek minősítetik. (L. 56. §.)

Kézi bevásárlásoknál, illetve aállítás vagy munkálatnak *szabad kézből* való kiadása esetén e bizonylatot az eladó kereskedő vagy iparos által a számlára vezetett az a megjegyzés helyettesíti, hogy a számlázott cikkek közvetlenül vagy közvetve, mely hazai gyáros vagy iparosnak minő és hol levő telepéről szereztettek be. Ha az eladott cikk netán külföldi gyár vagy ipartelep gyártmánya, avagy a kereskedő a származásra pontos felvilágosítást adni nem képes, a számlán ez a körülmény is felemlitendő. (8. § 15. pont; 33. §, 56. § és 65. §.)

Ha az átvétel vagy felülvizsgálat szakértők, szakkezegek, szakhivatal bevonásával történik (l. 45. §), ezek a hazai származás megállapításával is megbizandók.

48. §.

Ugy aállításoknak, mint a munkálatoknak a hazai ipar, illetve iparosok, *hazai* műszaki és munkakerők igénybevételel történt végeztetését — aállítást vagy munkálatot kiadó hivatal kezegei, illetve szakközegei mellett — az 1907. évi III. t.-cz. 14.

§-ában gyökerező jogánál fogva a kereskedelemügyi minister is ellenőrzi, ki ezen jogát a m. kir. kereskedelmi muzeum útján gyakorolja. Különös elbírálást igénylő esetekben (pl. épülő vasutaknál stb.) az ellenőrzéssel a kereskedelemügyi minister külön állami szakközegeket is megbizhat.

49. §.

Ugy a jelen szabályrendelet 1. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok, vállalatok, mint az azokkal szerződéses viszonyban álló vállalkozók kötelesek a kereskedelemügyi minister által a jelen szabályzat 3. alatti mellékletét képező szövegben kiállított *«Nyit megbízólevél»-rel bíró ellenőrző állami közegeknek*, a közlekedési vállalatok pedig, a mennyiben a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete és ellenőrzése alá tartoznak, — e főfelügyelőség szolgálati utasítása V. k) pontja értelmében — ezenkívül a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség közegeinek is *minden adatot rendelkezésre bocsátani*, a melyek az áruk és munkálatok, illetve az azokhoz használt ipari anyagok, félgyártmányok és kész iparczikkek teljesen (l. 4. §.) hazai származásának kétségtelen megállapítása céljából szükségesek.

A kereskedelmi muzeumnak, illetve a kereskedelemügyi minister külön szakközegeinek (l. 48. §.) fent körülírt ellenőrzési joga úgy a nyilvános, mint a korlátolt versenytárgyalás útján, valamint a kézi bevásárlások útján beszerzett, vagy szabad kézből kiadott ipari szükségleteket és munkálatokat szállító, teljesítő iparosok, gyárosokra, kereskedőkre és vállalkozókra is kiterjed.

50. §.

Ez ellenőrző közegek az ellenőrzés során tudomásukra jutott üzleti vagy üzemi viszonyok tekintetében a legszigorubb *titoktartásra kötelesek*. Ennek megszegése a szolgálati legsúlyosabb fegyelmi büntetést

vonja maga után, fenmaradván a károsult félnek az ellenőrző közeg ellenében egyéb magánjogi igényei.

51. §.

Ez ellenőrző közegek működése természetesen nem menti fel a szerződő hivatalokat az alól, hogy a szerződött vállalkozókat a hazai származásra nézve vállalt kötelezettség tekintetében első sorban ők maguk is ellenőrizzék s a származás igazolását a szerződés értelmében szigorúan megköveteljék.

Ut-, hid-, vasut-, vízi-, magas- és esetleg egyéb állami építkezések ellenőrzésével (felügyeletével) egyébként megbízott állami műszaki közegek a fent körülírt ellenőrzést — külön megbízólevél nélkül is — jogosultak és kötelesek teljesíteni. A mennyiben pedig az említett építkezéseknél a helyszínen állandó (külső) ellenőrző műszaki közeg nem volt, a hazai származásra nézve vállalt kötelezettség betartása az átvétel (mütanrendőri bejárás, felülvizsgálat stb.) alkalmával ellenőrzendő és állapítandó meg.

52. §.

Az 1907. évi III. t. czikk 13. §-a értelmében a fizetésekre nézve szabály az, hogy az állami és közhatalósági megrendelések számlái a tényleg megtörtént átvétel után 100.000 K-t meg nem haladó összegnél a szállítás vagy munkát befejezésétől számított 30 nap alatt, 100.000 K-t meghaladó összegnél pedig 60 nap alatt fizetendők ki.

A törvény ezen rendelkezése természetesen csak ott és akkor hajtható végre, a hol és a mikor a törvényhozás az illetékes miniszternek, vagy a kormánynak a vonatkozó költségvetési hitel felhasználására az alkotmányos felhatalmazást megadta.

A teljesített szállításokért járó fizetésekre nézve a lehető legegyszerűbb és leggyorsabb eljárás tartandó szem előtt.

Kölcsönös megállapodás esetére — feltéve, hogy a hivatal is, a vállalkozó is bent van a cheque-forga-

lomban, a kifizetés a postatakarékpénztár útján is teljesíthető.

A *szállítás vagy munkálat befejezése időpontjának* oly szállítások és munkálatoknál, melyeknél az átvétel, illetve felülvizsgálat *jóváagyást nem igényel*, az a nap tekintendő, melyen a tárgy vagy munkálat a vizsgálat, illetve a felülvizsgálati művelet alapján kifogás nélkül tényleg átvétetett.

Oly szállítások és munkálatoknál pedig, melyeknél az átvétel, illetve felülvizsgálat *felsőbb hatóság által jóváagyandó*, a szállítás vagy munkálat befejezésének időpontjául a *jóváagyó határozat* kelte veendő. Ha a szerződésben kitétetett azon időpont, mely alatt az átvétel, illetve felülvizsgálat megtörténtétől számított a vonatkozó jegyzőkönyv jóváagyása előreláthatólag meg fog történni (l. VI. fejr. 42. §. 9. pont) és ez az időpont be nem tartatnék, vállalkozónak a szerződésszerű időponttól számítva, a törvényes kamatra van igénye.

Ha a vállalkozó a munkát a szerződéses határidő lejárta előtt készítené el, a kifizetést előbb, mint a szóbanlevő határidő lejárt, nem igényelheti.

Feljogosítandók az utalványozási joggal már ez idő szerint is felruházott hivatalok, hogy a kereseti összegeket minden olyan esetben, midőn az átvétel, illetve felülvizsgálat felsőbb jóváagyást nem igényel, — *egész összegükben*, — oly esetekben pedig, midőn az felsőbb jóváagyást igényel, *legfeljebb 50%* erejéig kiutalhassák — számvevőség nem létében — számvevőségi fel- és ellenjegyzés nélkül is. Az illetékes miniszter e jogot a pénzügyminiszterrel egyetértőleg kiadandó külön rendeletben mindazon hivataloknak megadhatja, melyeknél ipari szállítások és munkálatok kiírása rendszeresen előfordul.

53. §.

Hosszabb időt igénybe vevő, illetve részletszállításoknál a teljesített szállítás után járó érték egy bizonyos összegéig *részletfizetés* teljesítendő.

A részletfizetésekből csakis az esetleg megcsontult biztosíték kiegészítése, vagy általában biztosíték letétele céljából és ezenkívül *«felülvizsgálati részlet»*-ként vonható le megfelelő összeg. A felülvizsgálati részletként levont összeg azonban a részletfizetesképen kiutalt összeg 5%-át meg nem haladhatja. Gyors romlás veszélyének kitett anyagoknál már az első részletfizetés összegéből a szállítandó mennyiség egész értékének 5%-a levonható, avagy a vállalkozó ezen 5%-nak megfelelő összeg előzetes letételére kötelezhető, önként értetvén, hogy felülvizsgálati részlet czimén azontul további levonásnak helye nincs. A felülvizsgálati részlet czimén levont összegek mindenkör a végjárandósággal együtt adandók ki. A részletfizetésekből a fentemlitetteken és az esetleg a jelen szabályzat kibocsátása előtt kiadott külön szabályrendelettel jótékony (segély-) alapok javára engedélyezett, de $\frac{1}{4}\%$ -ot meg nem haladható levonásokon kívül egyéb levonásnak helye nincs.

A részletfizetések alapját képező számlák, kereseti kimutatások lehetőleg havonként nyújtandók be, a részletfizetések pedig lehető rövid időközökben és pedig, ha a kifizetésre a szerződő hivatal van jogosítva s ahhoz felsőbb jóváhagyás nem szükséges 100.000 koronán aluli összegnél a számla- vagy kereseti kimutatás benyújtásától számított legkésőbb 15, azon felüli összegnél pedig legkésőbb 30 nap alatt, ha ellenben a kifizetés csak felettes hatóság jóváhagyásával, vagy éppen annak útján történhetik (l. 52. §. utolsó bekezdés), úgy a jelzett értékhatárhoz képest 30, illetve 60 nap alatt teljesítendők.

54. §.

A hivatal fizetéseket a vállalkozó hitelezőinek csak birói kiutaló végzés alapján, avagy a szállítási vagy munkafeltételekben, esetleg a szerződésben külön felcmlitendő egyéb esetekben teljesíthet.

Fizetéseket teljesíthet továbbá a vállalkozó engedményesének az engedményezést igazoló hiteles okirat

alapján, végül a vállalkozó által alkalmazott alvállalkozóknak (iparosok), művezetőknek, munkásoknak a jelen szabályzat 29. §. 8. pontjában említett esetben.

55. §.

A szerződések teljesítése és ellenőrzésére vonatkozó részletes határozmányokat egyébként a szállítási vagy munkafeltételekbe (l. 17. §.) és ha ilyenek külön megállapítva nincsenek, magába a szerződésbe kell felvenni.

56. §.

Azok a vállalkozók, kik jelen szabályzatnak a hazai származásra, annak igazolására és ellenőrzésére vonatkozó határozmányait (l. 42. §. 3., 4. pontjait és a 47., 48., 49. §-ait) kijátszották, illetőleg kikre nézve beigazoltatott, hogy szerződésellenesen vagy a jelen szabályzat ellenére hazai czégér alatt egészben vagy részben külföldön készült gyártmányt szállítottak, vagy a vállalt munkálatot szerződésellenesen egészben vagy részben külföldi munkaerők útján teljesítették, avagy ezekre nézve vállalt kötelezettségeiket vétkes gondatlanságból, vagy épen rosszhiszeműen áthágták, — kik a hazai származást igazoló bizonylattel visszaéltek, avagy megtévesztés céljából vagy vétkes gondatlanságból ily bizonylatot kiadtak, ugyszintén, kik a számlákra vagy a hatóságnak átadott jegyzékekre a hazai származás tekintetében a valóságnak meg nem felelő adatot vezettek (l. 47. és 65. §§-t is): a szerződésben, illetve a feltételekben ez esetre kikötött joghátrányok érvényesítése mellett, az 1907. évi III. t.-cz. 15. §-a értelmében az illetékes minister által — a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával — az állami szállításokból és munkálatokból végleg vagy meghatározott időre *kizárható*k, a fent jelzett visszaélések ismétlődése esetén pedig *kizárandók*.

57. §.

Kizárás csak kétségtelenül beigazolt visszaélés esetében mondható ki. Nem rosszhiszemű, vagy nem

vétkes gondatlanságból eredő szerződésszegés eseteiben fokozatosan a *szerződésbe felvett egyéb megtorló határozmányok* (kötbér, kártérítés, szerződésfelbontás, a szerződött vállalkozó terhére való beszerzés vagy teljesítés) alkalmazandók. (L. 42. §. 4. p.)

A kizárás úgy a czégre, mint a cég az idő szerinti tulajdonosaira is kiterjed.

58. §.

A kizárási határozat meghozatalára illetékes:

a) a miniszerelnöki tárcza körébe és a fiumei kormányzó és a székesfővárosi közmunkák tanácsa ügykörébe eső ipari szállítások és munkálatokra nézve: a m. kir. miniszerelnök — a kereskedelemügyi miniszer hozzájárulásával;

b) az egyes miniszeri tárczák körébe eső ipari szállítások és munkálatokra nézve; az illetékes miniszer a kereskedelemügyi miniszer hozzájárulásával;

c) a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok szállításai és munkálataira és természetesen a saját tárczája körébe eső összes ipari szállítások és munkálatokra nézve: a kereskedelemügyi miniszer.

59. §.

Valamely vállalkozó az 1907. évi III. t.-cz. 13. §-ában felsorolt összes hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok ipari szállításai és munkálataiból akár meghatározott időre, akár végleg csak ministertanácsi határozattal zárható ki.

60. §.

Valahányszor a hivatal a szóban levő visszaélés ismérveit látja fenforogni, annak alapos felderítése végett *szorgos vizsgálatot indítani*, a vizsgálat eredményéről az illetékes miniszerhez nyomban, de legkésőbb 8 nappal a vizsgálat befejezése után jelentést tenni tartozik.

Az illetékes miniszer az ily vizsgálat eredményé-

ről szóló jelentést a vonatkozó iratok átküldése mellett közli a kereskedelemügyi miniszterrel.

61. §.

Ha az ilyen visszaélést a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetve a kereskedelemügyi miniszter rendelethez képest eljáró közegek, esetleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség fedezték fel, úgy a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága, az illető közegek, vagy a nevezett főfelügyelőség közvetlenül a kereskedelemügyi miniszterhez tesznek jelentést.

62. §.

Ha a vizsgálat során a visszaélés beigazoltnak találtatott és a kereskedelemügyi miniszter vagy az ő hozzájárulásával az illetékes miniszter a kizárást meghatározott időre vagy véglegesen kimondó határozatot hozott, erről a határozatról az illetékes miniszter a kereskedelemügyi ministert tudomásvétel, — a saját tárczájához tartozó, illetve kizárási jogkörébe eső hivatalokat pedig tudomás és miheztartás végett a kizárás okainak tüzetes megjelölésével értesíti.

Ha valamely vállalkozó ministertanácsi határozattal az összes közszállítások és közmunkákból kizárattott (l. 59. §), erről a határozatról az összes társministerek, *további intézkedés végett*, a kereskedelemügyi miniszter értesíti. Ugyane miniszter az általa vezetett nyilvántartás alapján (l. 71. §.) közli az illető miniszterekkel *tudomásvétel végett* azon kizárási eseteket is, melyek az illető miniszter tárczáját nem érintik. A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát a kereskedelemügyi miniszter az összes kizárási esetekről értesíti.

63. §.

A szerződések vagy kötlevelek joghatálya a lejárati időben önmagától megszűnván, *azok lejáratát megelőzőleg legalább négy (4) hónappal ismét nyilvános vagy szűkebbkörű árlejtés hirdetendő*, esetleg a szál-

litás vagy munkát szabad kézből újra kiadandó a szerint, a mint a jelen szabályzat 6., 7. és 8. §-ában felsorolt esetek forognak fenn, feltéve, hogy a szállítás vagy munkát teljesítésére tovább is szükség van.

A szerződések lejárata nyilvántartandó, s már az év elején intézkedés teendő, hogy az illető évben kiírásra kerülő szállítások és munkák kiírási művelete idejében elkészíttessék. (L. 11. §.)

64. §.

Az állam nevében nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalás alapján vagy szabad kézből kötött és lejárt szerződést nyilvános, illetve korlátolt verseny mellőzésével, *az eredeti vagy azoknál kedvezőbb feltételek mellett* nem korábban, mint a lejarat előtt legfeljebb hat (6) hónappal, legfeljebb 3 évre csak egy ízben csakis az illetékes minister és csak az alábbi két esetben *újíthat vagy hosszabbíthat meg, nevezetesen:*

- a) ha a meghosszabbítás állami érdeket képez;
- b) ha a meghosszabbításra valamely új iparczikk gyártását meghonosító vagy új gyártási ágat bevezető régebbi hazai gyár avagy valamely kisipari szövetkezet, vagy háziipari érdekképviselő versenyhelyzetének erősítése céljából van szükség. (L. 8. §. 11., 12. pont is.)

Ismételt, de 3 éven túl nem terjedhető meghosszabbításához a ministertanács előzetes hozzájárulása kérendő ki. *Ugyanegy szerződés háromszor egymásután nem hosszabbítható meg.*

VIII. Nyilvántartások.

65. §.

Az összes állami hatóságok, hivatalok, intézetek intézmények, vállalatok (üzemek), alapok és alapítványok az előző évben eszközölt mindennemű, tehát akár nyílt, akár korlátolt versenytárgyalás után, akár szabad kézből kiadott (rendelt), illetve iparosoktól vagy kereskedőktől kézi bevásárlás útján beszerzett ipari

czikkekről és az új építkezésekről *kimutatásokat* tartoznak készíteni.

E kimutatások az ipari szállításokról (beszerzett iparczikkekről) a 4., az új építkezésekről pedig az 5. mellékletet képező minta szerint készítendőek. Ott, hol építésvezető vagy ellenőrző műszaki közeg van, az 5. minta szerinti kimutatás kitöltése annak feladatát képezi.

Kitöltésük módjára nézve maguk a minták szolgálnak tájékozással.

E mintákat szükség esetén a kereskedelemügyi miniszter a társmiszterekkel egyetértőleg megváltoztathatja.

A *kézi bevásárlások* útján beszerzett (megrendelt) iparczikkeknél az év végén a 4. minta szerinti kimutatásba való beállítását megkönnyítendő, czélszerű azon iparosokat és kereskedőket, kiknél ily vásárlások (rendelések) történni szoktak (L. 8. §. 15. pont), már az év elején felhívni, hogy a történt vásárlásokat (rendeléseket) iparczikkék, mennyiség és érték szerint mindenkor jegyezzék fel és az év végén a hatóságnak általuk aláírt összesített jegyzéket adjanak, melyből kitűnjék, hogy az illető hatóság az előző évben náluk minő iparczikkéket összesen mily mennyiségben és értékben vásárolt (rendelt) és e czikkeket vagy (pl. kész ruházati czikkeknél) azok anyagát az iparos vagy kereskedő maga közvetlenül vagy közvetve, mely hazai (esetleg külföldi) gyárosok vagy iparosoktól vásárolta. (L. 47. §.)

66. §.

E minták szerinti kimutatásokat az egyes állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, vállalatok (üzemek), alapok, alapítványok *külön-külön* állítják ki s a közbeeső fórumok kikerülésével, mindenkor legkésőbb a következő év április hava végéig, az államvasutak, egyéb állami és a magán közlekedési vállalatok (tekintet nélkül arra, hogy a vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete alá tartoznak-e) ugyanszintén az állami

gépgyár és a m. kir. állami vas- és aczelgyárak közvetlenül a *vasuti és hajózási főfelügyelőséghez*, az állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és a *többi állami vállalatok* pedig közvetlenül a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához tartoznak beküldeni.

67. §.

A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága és a vasuti és hajózási főfelügyelőség a hozzá érkezett kimutatásokat az e részben fennálló külön rendeletek értelmében *szigorú bírálat alá veszik* abból a szempontból, vajjon azok formailag helyesen vannak-e szerkesztve, a belföldi származásuaknak jelzett cikkek tényleg és kétségtelenül azok-e, továbbá hogy a külföldön beszerzettek nem lettek volna-e belföldön beszerezhetők s azok beszerzésére felsőbb engedély kéretett-e.

Észleleteikről a további intézkedések megtétele végett a m. kir. kereskedelemügyi ministerhez tesznek jelentést.

A kimutatásokat e mellett ministeriumok, illetve a beszerző vállalatok és ipari főcsoportok szerint részletezett összesítő kimutatásokba foglalják és e kimutatásokat a kereskedelemügyi ministerhez felterjesztik. Ez összesítő kimutatások egy-egy példányát a kereskedelemügyi m. kir. minister az érdekelt társministereknek, a hazai kereskedelmi és iparkamaráknak, az ipari és kereskedelmi szaktestületeknek, iparpártoló intézmények, szövetségek és egyesületeknek, a főfelügyelőség által készített összesítő kimutatást pedig (az eredeti részletkimutatásokkal együtt) még a m. kir. kereskedelmi muzeumnak is megküldi.

68. §.

Ez összesítő főkimutatások s az ezek alapját képező és rendelkezésére álló, illetve bocsátandó (l. 67. §.) részletkimutatások alapján készíti a m. kir. kereskedelmi muzeum az *állami közszállítási árulajstromot*, melynek feladata, hogy segélyével könnyen megállapítható legyen, vajjon bizonyos cikkben az előző év-

ben mily értékű volt a jelen szabályrendelet 1. §-ában felsorolt állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok és vállalatok összfo-
gyasztása.

69. §.

A jelen szabályzat 1. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapítványok, vállalatok, az 5000 K *vagy annál nagyobb összértékű vagy évi értékű ipari szállítás vagy munkálatra vonatkozólag a multban kötött s az 1909. január hó 1-én érvényben leendő szerződésnek, kötlevelnek, alku-egyezménynek, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatnak s általában szerződéses ügyletet tartalmazó bármínó formában kiállított okirat, illetve kereskedelmi ügyiratnak egy bélyegtelen másolati példányát, ha ez már eddig is meg nem történt volna, legkésőbb 1907. évi október hó 1-éig (l. 72. §.) a jövőben kötendő, de bármily értékű ipari szállítás vagy munkálatra vonatkozó ily szerződéseknek egy bélyegtelen másolati példányát pedig az aláírástól, illetve a jóváhagyásáról nyert értesüléstől számított legkésőbb 15 nap alatt közvetlenül a m. kir. kereskedelmi muzeumhoz beküldik. Ez intézet kívánására, hozzá betekintés végett a szerződés mellékletét képező költségvetés is beküldendő.*

Személyes szolgálatot képező ipari munkálatokra vonatkozó (fuvarozási, kéményseprési stb.) szerződések nem küldendők be.

70. §.

A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága a hozzá érkezett szerződésekben, kötlevelekben, alku-egyezményekben, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatokban s általán szerződéses ügyletet tartalmazó kereskedelmi ügyiratokban megnevezett *vállalkozókat* — bárhol vállalt szállításaik vagy munkálataik feltüntetése mellett — évről-évre nyilvántartja annak ellenőrizhetése végett, hogy a hazai származásra nézve vállalt kötelezettségüknek megfelelnek vagy megfelelhetnek-e?

Az egyes *ministeri tárczák, a törvényhatóságok,*

községek, az állam vagy törvényhatóságok és községek által segélyezett intézetek és intézmények, ugyszintén a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok vállalkozóiról a m. kir. kereskedelmi muzeum külön-külön nyilvántartást vezet.

Külön tartja nyilván az intézet *iparczikkek és munkanemek szerint* azt is, hogy az egyes iparczikkek és munkanemek mely ipartelepek, vállalkozóknál, mely hatóság, hivatal, intézet, alap, alapítvány, vállalat részéről, hány évre vannak szerződésileg biztosítva.

Végül külön nyilvántartást vezet *ministeri tárczák, törvényhatóságok, községek, a törvényhatóságok és községek által segélyezett intézetek és intézmények, ugyszintén a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok szerint a hazai származásra vonatkozó törvényes kötelezettség alól megadott ministeri felmentésekről* is.

71. §.

A kereskedelemügyi m. kir. minister *a kizárt szállítókról* a 6. mellékletet képező minta szerint nyilvántartást vezet.

IX. Záróhatározatok.

72. §.

E szabályzat 1907. évi október hó első napján lép életbe.

Az állami ipari szállítások és munkálatok kiadására vonatkozó régebbi szabályzatok, szabályrendeletek, illetve azokkal kapcsolatos rendeletek, utasítások ez időponttól kezdve hatályukat veszítik.

A jelen szabályzat életbelépte előtt a szóbanlevő szállítások és munkálatokra vonatkozólag történt kiírások, kötött szerződések még a régebbi szabályzatok, szabályrendeletek, rendeletek, utasítások, illetőleg a kötött szerződések értelmében bonyolítandók le.

Budapesten, 1907. évi július 6-án.

Kossuth s. k.

kereskedelemügyi m. kir. minister.

1. melléklet. (L. 18. §.)

MELLÉKLETEK.

Az ajánlat mintája.

1 koronás
bélyeg

Ajánlat.

A n.
Én i (vármegye, város, község, utca, házszám) lakos iparos, gyáros, kereskedő, vállalkozó ajánlatot teszek a szamu versenytárgyalási hirdetésben (ajánlati felhívásban) kirt és az alább (esetleg a csatolt jegyzékben) felsorolt iparcikkekre (ipari munkálatokra) az ugyancsak alább (a csatolt jegyzékben, költségvetésben, egységáregyzékben) felsorolt egységárak mellett összesen K f % végösszeggel (..... %), arengedménnyel) K f a i A bántárpénzt az általam ajánlott végösszeg % -a erejéig, vagyis összesen K f a i pénztárnál levettem s a letétnyugtát a közjegyzőhöz hitelesített másolatát, a postai feladóvényét) csatolom. A kifizési műveletet s annak összes tartozékait, különösen pedig a szállítási (munka) feltételeket ismerem s magamra kötelezőkül elfogadom.

A szállítandó cikkek (és azok anyagát) az alább (esetleg a csatolt jegyzékben) felsorolt gyáraktól és ipartelegektől fogom beszerezni:

A posztóruházatot saját műhelyemből.
i gyanannak posztóanyagát N. N. posztógyár r.-től.
Téli bundát N. N. szűcs.
A bunda anyagát N. N. posztógyárostól.
[A teljesítendő munkákat saját hazai gyáramban, műhelyemben, vállalatomban alkalmazott hazai műszaki és munkaerők igénybevételeivel (az alább (esetleg csatolt jegyzékben) felsorolt hazai iparosok, gyárosok utján) fogom teljesíteni A munkálatokhoz (építkezésekhez) szükséges anyagokat az alább (esetleg a csatolt jegyzékben) felsorolt gyárosok és iparosoktól fogom beszerezni:
Cement N. N. cementgyár.
Tégla saját i gyáram.

Kelt 19 évi hó n.] Alkírás*)

Az ajánlat borítékának mintája.

A i nak n.
Ajánlat a számú versenytárgyalási hirdetésben (ajánlati felhívásban) kirt csatlékra
..... munkálatokra.

*) Családi- és utónév, illetve a cégnevén olvashatóan és a foglalkozás megnevezése utalással esetleg a képesítést, országbejegyzést igazoló s az ajánlatra rávezetett vagy az ajánlatához csatolt, esetleg a kiíró hivatalnak megküldött hatósági (iparkamarai L. 16. § 18. p.) bizonylatra. (L. 18. § c) pont is.)

2. melléklet. (L. 84. §.)

Kimutatás

a által év hó n tartott versenytárgyalás eredményéről.

A szállítandó (eladandó) cikk, illetve teljesítendő munkát rövid megjelölése	A szállítással, illetve a munkát teljesítésével megbízottnak (vevőnek)		Mennyiségi egység (kg, m, pár, db) stb.	Egységár		Vállalati költség		Megjegyzés
	neve	foglalkozása*)		K	f	K	f	

*) A foglalkozás pontosan körülírandó (pl. pamutszövőgyáros, lakatosmester stb.)

3. melléklet (L. 49. §) azonos a Ku. 1. mellékletével.

4. melléklet (L. 65. §) „ „ „ 2. „

5. melléklet (L. 65. §) „ „ „ 3. „

6. melléklet (L. 71. §) „ „ „ 4. „

1890. ÉVI XIV. TÖRVÉNYCZIKK

a hazai ipart támogató pénzügyintézetekről.

(Szentelést nyert 1890. évi április 8-án. Kihirdettetett az «Országos Törvénytar»-ban 1890. évi április 13-án.)

1. §.

Felhatalmaztatik a pénzügyminister, hogy egyet-
értőleg a kereskedelemügyi miniszterrel, arra az esetre,
ha Budapest székhelylyel a hazai ipar és kereskedelem
előmozdítására legalább öt millió o. é. forintnyi teljesen
befizetett alaptőkével oly részvénytársaság alakulna, a
mely alapszabályai szerint főcéljául a magyar korona
országaiiban új iparágak létesítését és meghonosítását, a
már létezők fejlesztését és segélyezését, továbbá ugyan-
csak a magyar korona országaiiban az iparosok és ipar-
vállalatok részére lehető olcsó hitelek nyújtását tűzné
maga elé, a részvénytársaságot a következő kedvezmé-
nyekben részesithesse :

1. Felmenthető a részvénytársaság annak meg-
alakulásával, a részvények első s tőkefelemelés céljá-
ból történő további kibocsátásával járó minden *bélyeg-
és jogilleték* fizetése alól. A részvénytársaságok bélyeg-
illetéke ebbe a mentességbe nincs befoglalva.

2. A részvénytársaságnak megalakulásától számi-
tandó tizenöt évi időtartamra teljes adómentesség enge-
délyezhető a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok
és egyletek adója, az általános jövedelmi pótdó s
minden ezek után kivetendő törvényhatósági vagy köz-
ségi adó alul a részvénytársaságnak a részvénytőke hat
száztőlját meg nem haladó azon jövedelme után, a
melyet a részvénytársaság

a) az általa vagy részvételével alapított iparvállala-

latok és gyárak létesítéséből, ezek tőkéjének beszerzéséből (financirozásából), vagy üzeméből élvez, a mennyiben az oly ipari vállalatok vagy gyárakból ered, a melyek részére külön törvény állami kedvezményt biztosít;

b) ujonnan alapított vagy már létező ipari, illetve gyári vállalatokban való részesedésből, vagy ily vállalatoknak pénzügyi segélyezéséből élvez, a mennyiben oly iparágakról van szó, a melyek részére külön törvény állami kedvezményt biztosít. A részvénytársaságnak a részvénytőke jövedelmének hat száztőlját meghaladó része, ugyszintén annak bankszerű tevékenységéből vagy más bevételi czimekből eredő jövedelme a fennálló adótörvények határozmányai alá esik.

A jelen szakasz a) és b) pontjában részletezett jövedelem adómentes voltára nézve nem tesz különbséget, hogy az illető vállalat vagy gyár egyéni vagy társas czég tulajdona, illetőleg annak üzemi egyéni vagy társas czég alatt folytattatik-e.

A jelen szakasz b) pontjában említett részesedés és pénzügyi segélyezés alatt egyszerű kölcsönüzletek, hitelnyújtások vagy leszámítolások nem értetnek, hanem csakis a részvénytársaságnak tőkéjével való olynemű közreműködés, a mely által az az illető vállalat koczázatában is osztozik.

2. §.

Az előző szakaszban részletezett kedvezmények érintetlenül maradnak, arra az esetre is, ha azok tizenöt évi tartama alatt a fennálló adó- és illetéki törvényeken változás történnék.

3. §.

Felhatalmaztatik a pénzügyi és kereskedelemügyi miniser, hogy egyetértőleg megadhassák az 1. §-ban elősorolt kedvezményeket, *ugyancsak az 1. §-ban megszabott feltételek és kötelezettségek mellett bármely más, akár már fennálló, akár ujonnan alakuló hazai pénzintézetnek is.*

4. §.

A pénzügyminister rendeleti uton szabályozza azt az eljárást, a mely a bélyeg-illetékmentes ügyletek bejelentését, az adómentes és adóköteles jövedelem bevallását s a részvénytársaság működésének adózási szempontjából való ellenőrzését illeti.

5. §.

Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister és a kereskedelemügyi minister bizatik meg.

1883. ÉVI XVIII. TÖRVÉNYCZIKK

a magy. kor. országai egyesített czimerének és az ország külön czimerének magánosok és magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek által való használhatóságáról. *)

A magyar korona országai egyesített czimerének, valamint az ország külön czimerének magánosok, magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek által való használhatása tekintetében rendeltetik:

1. §.

A jelen törvények hatályba léptétől kezdve magánosok, magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek közül az említett czimerek bármelyikét gyári vagy iparczikkeiken, áruikon, üzleti helyiségeiken, czimtábláikon, czimlapjaikon (etiquette) üzleti nyomtatványaikon stb. *csak azok használhatják, kik arra a miniszterelnöktől engedélyt nyertek.*

Ezen engedélyt a miniszterelnök a belügyminiszter, Horvát-Szlavonországokat illetőleg a bán véleményének meghallgatása után adja meg.

2. §.

Az erre vonatkozó *folyamodvány* a törvényhatóság első tisztviselőjéhez (alispán, polgármester), Horvát-Szlavonországokban az azoknak megfelelő hatósághoz intézendő s igazolandó, hogy a kérelmező nincs hivatalvesztésre ítélve és hogy a politikai jogok gyakorlatában van, erkölcsileg kifogástalan, üzlete pedig oly terjedelmű, vagy üzletének tárgyai oly kiváló minőségűek, vagy egyébként az üzlet vagy intézet oly

*) Szentelést nyert 1883. évi márczius 17-én. Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1883. évi márczius 22-én.

figyelemre méltó, hogy az ország czimere használhatóságának engedélyezését megérdemli.

A fentjelzett hatóság az esetleg szükségesnek mutakozó nyomozásokat megteszi, ha kell szakértőket meghallgat s az ügyet indokolt javaslattal a belügy-minister, illetőleg a bán útján a minisiterelnök elé terjeszti, ki a tárgy természete szerint illetékes társminister meghallgatásával határoz.

3. §.

Az engedélyért, annak kiadásakor, *50 frtnyi díj* fizetendő.

Közjótékonsági egyletek és intézeteknek a díj fizetését a ministerium a minisiterelnök ajánlatára elengedheti.

4. §.

A hitel- és pénzintézetek ezen czimerek használhatására szóló engedélyt csak törvény által nyerhetnek.

5. §.

Azok, kik az ezen törvényben említett czimerek valamelyikét czégeiken, czimlapjaikon stb. 1881. év végéig engedély nélkül, de jóhiszeműleg használták s a jelen törvénynek hatálybaléptekor is használják, kötelesek a jelen törvény kihirdetésének napjától számítandó három hó alatt a jelen törvény 2. §-ának értelmében engedélyért falyamodni s annak megnyertével a díjat lefizetni. Ki ezen három hó alatt nem falyamodott, vagy kitől az engedély megtagadtatott, ezen czimereket többé nem használhatja.

6. §.

Kik az *állam egyedáruságának tárgyait képező czikkeket* illetékes hatósági engedély mellett árulnak, például: dohány-tőzsérek, vagy az állami hatóságok által felállított lottógyűjtődék, bélyegárudák stb., az illetékes uton nyert erre vonatkozó engedély alapján s a meddig az tart, az állam egyedáruságának tárgyra vonatkozó czimtabláikon ezen czimereket is használhatják.

Hasonlólag használhatják azok is, kik *a m. kir. udvari címet* a fennálló szabályszerű eljárás mellett eddig megnyerték vagy ezentul megnyerni fogják.

7. §.

Ezen czimerek használhatására kiadott engedély magában foglalja azon jogosultságot is, hogy azzal az *üzlet fióktelepei és ügynökségei is élhessenek.*

8. §.

Jogerőre emelkedett *oly birói ítélet*, mely a politikai jogok felfüggesztésére avagy hivatalvesztésre szól, az ezen czimerek használhatására vonatkozó engedélynek érvényét megszünteti.

9. §.

Ezen czimereknek a jelen törvénybe ütköző használata *kihágást* képez és két hónapig terjedhető elzárással s háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő azon eljárás szerint s azon hatóságok által, melyeket az 1880. évi XXXVII. t.-cz. által nyert felhatalmazás alapján kiadott belügyministeri rendelet megállapít.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő a czimereknek a jelen törvénybe ütköző használata Horvát-Szlavonországokban, az ott hatályban levő eljárás szerint, az illetékes hatóságok által.

A czimtáblák, mennyiben a hatóságilag kiszabott idő alatt át nem alakíttatnak, hatóságilag *eltávolítandók*, a czimlapok és nyomtatványok *megsemmisítendők.*

Az e cím alatt befolyt pénzbüntetések az illető község szegényalapjába beszolgáltatandók.

10. §.

A miniszerelnök felhatalmaztatik az adott engedély hatályát *megszüntetni, illetőleg az adott engedélyt visszavonni*, ha az illető magános, testület vagy intézet oly körülmények közé jutna, melyek azt a jelen törvény 2. §-ával ellenkezésbe hoznák, a melyek között

az ezen czimerek használatára vonatkozó engedély a kérelmezés idején meg nem adathatott volna.

11. §.

A jelen törvény végrehajtásával a miniszerelnök, illetőleg a belügyminiszer és a horvát-szlavon-dalmát-országi bán bizatik meg.

50.422. sz.

1883. szept. 10.

Belügym. rendelet az 1883. évi XVIII. törvényzikk végrehajtása tárgyában.*

A szóban levő tövvényben két czimerről lévén szó, t. i. a *magyar korona országai egyesített és Magyar-ország külön czimeréről*, a törvény 1. §-a értelmében az említett czimerek bármelyikét csak azok használhatják, kik arra a miniszerelnöktől engedélyt nyertek.

A miniszerelnöki engedély az említett két czimer használatára nézve, nem együttesen, hanem külön-külön adatik ki.

A 2. §. szerint az erre vonatkozó *folyamodványok* Magyarországhban a törvényhatóság első tisztviselőjénél (alispán-, polgármesternél) nyujtandók be.

(Czimed) feladata leend tehát első sorban meg-bírálni azt, vajjon a folyamodványok, melyek a pénzügyminiszer urtól nyert értesülés szerint öt (5) *forintos bélyegjeggyel látandók el*, a 2. §. első bekezdésében érintett körülmények beigazolására szükséges okmányokkal kellőleg fel vannak-e szerelve, s a mennyiben valamely hiányt tapasztalna, az érdekelt feleket a hiányok pótlására utasítani.

Figyelmeztetem (czimedet), hogy a folyamodványok, — az esetleg szükségesnek mutatkozó nyomozások megtétele és ha kell, szakértők meghallgatása után, — indokolt javaslat kíséretében a belügyminis-terhez felterjesztendők: tehát kellőleg indokolt előter-

* E rendeletet úgy közöltem, hogy egyes már nem idő-szerű részeket elhagytam.

jesztésben véleményező nyilatkozat teendő az iránt, vajjon a folyamodók részéről fenforognak-e azon körülmények, a melyek alapján a törvény követelményeihez képest az országos czimer használhatására feljogosíthatók.

A belügyminister a már kellőleg felszerelt folyamodványt és az azt kísérő alispáni vagy polgármesteri jelentést, saját véleményének nyilvánítása mellett, további illetékes intézkedés végett a miniszerelnöknek engedi át, ki a kérelem felett a tárgy természete szerint az illetékes társminister meghallgatásával határoz.

A törvény 3. §-a szerint az engedélyért annak kiadásakor *50 forintnyi díj fizetendő.*

Minthogy a kérdéses cimerek használhatása jelentékenyebb összegű díjfizetés mellett nyerhető csak meg, de eltekintve ettől, miután országos jelvényekről van szó, kívánatos, hogy azok használatának engedélyezése bizonyos ünnepélyességgel is járjon. A miniszerelnöki engedélyről egy egyszerű, a miniszerelnök aláírásával és pecsétjével ellátott okmány állittatik ki, mely okmányért külön díj nem fizetendő.

Ezenfelül az engedélyezés, a nyilvánosság szempontjából, a hivatalos lapban is köztudomásra hozatik.

A tárgyalás eredménye a folyamodóval ugyanazon uton, vagyis azon törvényhatóság első tisztviselője közvetítésének igénybevétele mellett közöltetik, a mely uton a folyamodványok a miniszerelnökhöz érkeztek.

A miniszerelnök elhatározását tehát a belügyministeről közli, ki az eredményről az érdekelt felet a javaslatot tevő alispán vagy polgármester útján értesíti.

A díjak hovaforditása iránt a törvény különösen nem intézkedvén, kétségtelen, hogy azok csakis az államkincstárt illethetik meg.

Az iránt, hogy a díjakból befolyó összegek mikép kezeltessenek és minő módozatok mellett szállittassanak az állampénztárba, a szükséges intézkedések megtételére a pénzügyminister ur egyidejűleg felkérte.

Addig is azonban, míg a pénzügyminister ur alantas közegeit e részben a szükséges utasításokkal

el fogja látni, mihez tartás végett figyelmeztetem (czi-medet), hogy a díj mindenkor az illetőre nézve illetékes legközelebbi adóhivatalnál kell, hogy lefizetessék.

Minthogy a díjak az államkincstár jövedelmét fogják képezni, azoktól, kik mindkét czimer használatására nyertek engedélyt, minden esetre *kétszeres, tehát száz (100) frtnyi díj fog szedetni.*

Ez esetben a felek mindkét czimer használhatóságért külön-külön tartoznak folyamondni, illetőleg a folyamodványban határozottan megjelölendő azon körülmény, hogy a fél a magyar korona országai egyesített czimerét, vagy az ország külön czimerét, vagy pedig mindkét czimert óhajtja-e használni.

Természetes, hogy az ország mindkét czimerének használhatására irányzott folyamodványok *tíz (10) forintos bélyegjeggyel látandók el.*

A minisiterelnök által kiállítandó okmányban a folyamodó kérelméhez képest határozottan megjelöltetik, miszerint az engedély az egyesített vagy külön czimer használhatására jogosítja-e fel a folyamodót.

A törvény rendelkezése szerint a díj az engedély kiadásakor fizetendő.

A fél tehát, az engedélyezésről szóló hatósági értesítés kézbesítése után, a díjat az illetékes adóhivatalnál azonnal lefizetni s a díj lefizetésének megtörténtét igazoló nyugtát a törvényhatóság első tisztviselőjéhez bemutatni, a törvényhatóság első tisztviselője pedig ezen nyugtát — az engedély-okmánynak a minisiterelnök által leendő kiállítása végett — a belügy-ministerhez felterjeszteni tartozik.

Magától értetik, hogy a fél csakis az engedélyezési okmány kézhezvételének időpontjától kezdve veheti használatba az abban megjelölt czimert, illetőleg cimereket és hogy az engedélyezés csak ezen okmány kiadása után hozatik a hivatalos lapba köztudomásra.

Mihez tartás végett megjegyezvén, hogy a jelen törvény életbelépte előtt kormányilag jóváhagyott azon *alapszabályok, melyek az országos czimerek használatáról intézkedést tartalmaznak, ily kormányhatósági engedély-*

nek tekintendők: jövőre, illetve ezen törvény hatályba léptétől kezdve azonban alapszabályok az országos czimerek valamelyikének használhatására vonatkozólag érvényes intézkedést nem tartalmazhatnak.

A 6. §-ban foglalt azon rendelkezést illetőleg, mely szerint azok, kik az *állam egyedáruságának tárgyait képező czikkeket* illetékes hatósági engedély mellett árulnak, például dohány-tőzsérek vagy az államhatóságok által felállított lottógyűjtődék, bélyegárudák stb., az illetékes uton nyert erre vonatkozó engedély alapján s a meddig az tart, az állam egyedáruságának tárgyaira vonatkozó czimtabláikon ezen czimereket is használhatják, megjegyzem, hogy azok a czimerek használhatására külön engedély nélkül is fel vannak jogosítva s ebből kifolyólag díjfizetésre nem kötelezhetők.

A 6-ik §. utolsó pontjában foglalt azon határozmány, mely szerint a czimereket hasonlólag használhatják azok is, kik a magyar királyi udvari czimet a fennálló szabályszerű eljárás mellett eddig megnyerték vagy ezentul megnyerni fogják, olykép értelmezendők, hogy azoknak, kik a magyar korona országaiban eddig udvari czimet kaptak, megengedtetik, hogy az 1883. évi XVIII. törvényczikkben érintett czimereket is minden újabb díjfizetés nélkül használhassák: jövőre azonban csak azoknak engedtetik meg ezen czimereknek használata, még pedig *díjmentesen, kik a magyar kormány közvetítésével nyerik meg az udvari czimet s az azután járó 250, azaz kétszázötven forintnyi díjat magyarországi alapba fizették be.*

A 7. §-ban foglalt rendelkezésre vonatkozólag figyelmeztetem (czimedet), hogy a jelen törvényben említett czimerek használhatására kiadott engedély magában foglalja azon jogosultságot is, hogy azzal az üzlet fióktelepei és ügynökségei is élhessenek.

A 8. §-ban foglalt azon rendelkezés indokából, mely szerint jogerőre emelkedett oly bírói ítélet, mely a politikai jogok felfüggesztésére, avagy hivatalvesztésre szól, az ezen czimerek használhatására vonatkozó engedélynek érvényét megszünteti: figyelmeztetem (czi-

medet), hogy a mint a czimerek valamelyikének használatára jogosított egyén politikai jogainak felfüggesztésére vagy hivatalvesztésre ítéltetett, illetve az erre vonatkozó jogerőre emelkedett ítélet az illetékes bíróság részéről az említett egyénre nézve illetékes közigazgatási hatósággal közöltetett: erről a belügyminister után a miniszerelnökhöz azonnal jelentés teendő.

E célból az igazságügyminister ur egyidejűleg felkérte, hogy az összes kir. törvényszékeket és járásbíróságokat figyelmeztesse, hogy az általa még 1881. évi június hó 7-én 13.865. szám alatt kibocsátott rendelet, melyben a kir. törvényszékek és járásbíróságok utasítva lettek, miként mindazon ítéleteket, a melyekben a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése együtt vagy külön kimondatik, a jogerőre emelkedés után másolatban az elítélt egyénre nézve illetékes közigazgatási hatósággal közöljék, — az említett bíróságok részéről szigoruan szem előtt tartassék.

A 9. §. szerint ezen czimereknek a jelen törvénybe ütköző használata oly kihágást képezvén, mely két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz (300) forintig terjedhető pénzbüntetéssel, tehát mindkét büntetésnem együttes alkalmazásával büntetendő: az eljárásnál különösen figyelem fordítandó az 1879. évi XL. t.-cz. 21. §-ában foglalt határozmányra, mely szerint, ha az enyhítő körülmények tulnyomóak, az elzárás helyett pénzbüntetés állapítható meg. Ellenben a pénzbüntetés behajthatlansága esetében, ennek helyébe lépő elzárás mikénti megállapítását az utóbbi hivatkozott törvény-cikk 22. §-a szabályozza.

Azon hatóságok, melyek az ily kihágási ügyek elbírálására fokozatosan hivatvák, az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42-ik §-ának utolsó bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján, 1880. évi augusztus hó 17-ik napján 38.547. sz. alatt kibocsátott itteni körrendelettemmel közölt és az igazságügyi m. kir. minister urral egyetértőleg kiadott utasítás 8. §-ában sorolvák fel. Ezen idézett szakaszban foglaltak szerint *első sorban jár el:*

(ad I.)

a) nagy- és kisközségekre nézve az illető járás szolgabirája;

b) rendezett tanácsu városokra nézve a rendőrkapitány vagy a városi tanács által e részben megbízott városi tisztviselő;

c) törvényhatóságot képező városokra nézve mindenkor a rendőrkapitány.

Másodfokban jár el:

a) nagy- és kisközségekre, valamint rendezett tanácsu városokra nézve az illető megye alispánja;

b) törvényhatóságot képező városokra nézve az illető város tanácsa.

Harmadfokban végül a magyar királyi belügyminister jár el. E helyütt megjegyezni kívánom, hogy két egybehangzó ítélet nem zárja ki a harmadfoku hatósághoz való felelősséget.

(ad II.)

A főváros területére nézve az illető kerületi kapitány.

Másodfokban jár el:

a fővárosi rendőrség főkapitánya.

Harmadfokban végül a magyar királyi belügyminister jár el. E helyütt megjegyezni kívánom, hogy két egybehangzó ítélet nem zárja ki a harmadfoku hatósághoz való felelősséget.

Tekintettel azonban a főváros különleges viszonyaira és állására, elsőfokban az illető kerület kapitánya, másodfokban pedig a fővárosi rendőrség főkapitánya csupán büntető hatóságokként járnak el: máskülönben a jelen törvenyzikk határozásainak kifolyólag szükségelt eljárás a fővárosi tanács hatáskörébe utaltatik.

(ad I.—II.)

A törvény 9. §-ának harmadik bekezdése szerint, a czimtablák, a mennyiben a hatóságilag kiszabott idő alatt át nem alakíttatnának, hatóságilag *eltávolítandók*

a czimlapok és nyomtatványok pedig megsemmisítendők. Ezen indokból figyelmeztetem (czimedet), hogy a czim-táblák átalakítására az illetők hirdetményileg és pedig a helyi viszonyok szerint meghatározandó záros határidő kitűzése mellett és meghatározott különbeni pénzbüntetés terhe alatt, hivandók fel. Engedetlenség esetén pedig a czim-táblák az illető költségére hatóságilag távolítandók el. A czimlapok és nyomtatványok pedig, ugyancsak hirdetményileg, záros határidő kitűzése mellett és hasonlóképen pénzbüntetés terhe alatt, megsemmisíthetés (elszaggatás vagy elégetés) végett bekövetelendők; a felhívás eredménytelensége esetén pedig az illető helyiségekből vagy bárhonnét is elkobozandók. Kivételt csak azok képeznek, kik ezen czimerek valamelyikét már a törvény életbeléptetése előtt jóhiszeműleg használták s annak további használhatósáért az 5. §-ban megszabott határidőn belül folytattak, mindaddig, míg a minsterelnök a kérelem megadása iránt végleg nem határozott.

A 9. §. alapján befolyt pénzbüntetések ezen §. utolsó pontja értelmében az illető község szegényalapjába szolgáltatandók be.

A 10. §-ban foglalt azon rendelkezés indokából, mely szerint a minsterelnök felhatalmaztatik az adott *engedély hatályát megszüntetni, illetőleg az adott engedélyt visszavonni*, ha az illető magános testület vagy intézet oly körülmények közé jutna, melyek azt a jelen törvény 2. §-ával ellenkezésbe hoznák s melyek között az ezen czimerek használatára vonatkozó engedély a kérelmezés idején meg nem adathatott volna, felhivom (czimedet), hogy különös felügyelettel legyen az iránt, miként a törvényhatóság területén lakó, illetve székelő magános-, testület-, vagy intézetre vonatkozólag felmerült s az ezen §-ban megjelölt körülmény ide haladék nélkül bejelentessék, hogy minden ilyen egyes eset, az adott engedély hatályának megszüntetése végett, a minsterelnök tudomására hozathassék.

Egyidejűleg miheztartás és megfelelő intézkedés végett figyelmeztetem (czimedet), hogy mindazon czi-

merek, melyek a magyar korona országai egyesített, vagy Magyarország külön czimerétől eltérnek ugyan, azonban futólagos megtekintésre könnyen az országos czimerek valamelyikének vehetők, egyáltalában nem használtathatnak.

Ezeknek előrebocsajtása után felhivom (czimedet), hogy megfelelőleg intézkedni sziveskedjék, miként a többször idézett törvény végrehajtásából kifolyólag jelen rendeletben foglalt rendelkezések pontosan megtartassanak.

(ad II.)

Végül megjegyzem, hogy jelen rendeletem egyidejűleg a fővárosi rendőrség főkapitányával is tudomás, mihez tartás, s illetve saját hatásköréből kifolyólag szükséges megfelelő intézkedés végett közölve lett.

Kelt Budapesten, 1883. évi szeptember hó 10-én.

29.722. sz.

1884. máj. 22-én.

Belügym. rendelet a magyar czimerek használatának szabályozása tárgyában.

Az 1883:XVIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában a mult évi szeptember 10-én 50.422. szám alatt kibocsátott körrendeletem kiegészítéseül, az ez ügyben eddig szerzett tapasztalatok alapján, még a következőket tartottam szükségesnek a (czim) tudomására hozni.

1. A nyomdászok és könyvárusok, a mennyiben a szóban levő czimerek használatára engedélyt nyernek, azokat csakis czim- és czégtáblaikon, továbbá üzleti nyomtatványaikon használhatják. *Egyes könyvkiadványokon, kivéve ha azok hivatalos kiadványt képeznek, ezen czimerek csak az ezen egyes kiadványokról szorító külön engedély alapján használhatók.*

Mínthogy pedig a hivatalos könyvkiadványok az országos czimmerrel ellátandók, ebből kifolyólag ifj. Nágel Ottó, mint az országos törvény és rendeletkiadványok elárusításával megbízott főbizományos mindaddig, míg ezen megbízatása tart, üzleti nyomtatványain, czim- és

czégtábláin, a mennyiben azokon főbizományosi jellege ki van tüntetve, a magyar korona országai egyesített czimerét használhatja.

2. Az előbbi pontban említetthez hasonló megszorítás áll fenn a *szeszgyárczégek*re is, melyek a szóban levő czimereket, a mennyiben erre jogosultak, csakis gyáraik és nagyraktáraik czim- és czégtábláin és nyomtatványain használhatják, de semmiesetre sem kimérési üzleteik czimtaábláin vagy az ezen utóbbi üzleteikből származó nyomtatványaikon.

3. Azon czégek, melyek valamely találmányra szabadalmat nyertek, *pusztán ezen szabadalom alapján az országos czimerek használatára jogosítva nincsenek.*

4. Végül a *magyar czimerek oly nemű használata, hogy a magyar czimer a kétfejű sasnak szív-pajzsát, vagy általában, hogy a kétfejű sas a magyar czimernek a háttérét képezze, nemkülönb, hogy a magyar czimer fölé más, mint a magyar szent korona alkalmaztassék, nem lévén megengedve, felhivom (czimedet), hogy azon czégeket, melyek a többször említett czimerek valamelyikét ily alakban használják, ettől haladéktalanul eltiltván, figyelmeztetni sziveskedjék, hogy ha a kétfejű sas használatához ragaszkodnak, a mennyiben erre jogosultak, ezt a magyar czimertől teljesen elkülöníteni tartoznak.*

Midőn ezeket a (czim) tudomására juttatom, egyidejűleg és imételve is felhivom (a czimet), hogy az idézett törvényczikk és körrendeletünkben foglalt rendelkezések és utasítások szigoruan megtartassanak.

Kelt Budapesten, 1884. évi május hó 26-án.

(Egyéb idevonatkozó rendeletek.)

A 8497/1890. sz. belügymin. rendelet felhivja az illetékes hatóságokat, hogy a czimerhasználat engedélyezése iránti folyamodványok alkalmából javaslataikat mindenkor tüzetesen indokolják és a szükséges nyomozások közben kellő szigorral és lelkiismeretességgel járjanak el.

«Ha valaki csak a czimert magát készíti vagy elárusítja, vagy pedig ha a *czimer puszta ékítményt képez valamely iparczikken*, minden vonatkozás nélkül az előállító vagy

elárusító személyére vagy cégére; ez nem tekinthető az 1883. évi XVIII. t.-cz. szerint minősülő czimerhasználatnak s az ily czimerhasználat az idézett törvény szempontjából korlátozás alá nem esik. Ha azonban az iparczikk honi származására hamisan enged következtetni, akkor már büntetendő.» (160/1900. sz. belügymin. rend.)

Az ország czimere használatának engedélye nem terjed ki a czimernek *a pecsétben* való használatára (46,669/1900. belügym. rend.)

Az ország czimerének *zászlókon, lobogókon* való használata nem esik e törvény rendelkezései alá és azért nem is képezi engedélyezés tárgyát (10,259/1900. sz.)

Az országos czimer használatára jogosult cégek névjegyzékéről l. 18,469/1906. belügym. rendeletet.

Áruk honi származásának megvédése.

Kossuth Ferencz m. kir. kereskedelemügyi minster 1906. év végén a következő rendeletet adta ki :

Panasz tárgyává tétetvén előttem, hogy a belföldi forgalomban magyar származásuaknak feltüntetett áruk tekintetében az iparhatóságok magatartása nem felel meg mindig a törvény követelményeinek és hogy ez is hozzájárul annak az eredménynek előidézéséhez, hogy a közönség valótlan jelzések használata által az áru származása tekintetében gyakran félrevezettetik: a tisztességtelen verseny ellen irányuló védekezésnek hatályosabbá és egyöntetűbbé tétele céljából szükségesnek tartom az iparhatóságoknak, mint a tisztességtelen verseny elleni védekezés legfontosabb szerveinek és az itt figyelembe jövő igen fontos hazai közgazdasági érdekek leghivatottabb őreinek figyelmét következőkre felhívni.

Az ipartörvény 58. §-a, mely szerint egy iparos vagy kereskedő sem használhat czégén, nyomtatványain, vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket, vagy adatokat, melyek a tényleges üzleti viszonyaiknak vagy a valóságnak meg nem felelnek, kiterjed azokra az esetekre is, melyekben külföldi származásu áruknak bizonyos jelzők, jelvények felhasználásával, vagy hamis adatoknak közlésével hazaiak gyanánt tüntettetnek fel. Kiterjed nevezetesen e szakasz tilalma arra, hogy ily félrevezetésre alkalmas jelzők, jelvények és adatok a czégen, czégtáblán, a nyomtatványokon, üzleti leveken, körleveleken, az áru burkolatán, a hirdetésekben és pedig akár a kitett árukon, vagy árumintákon alkalmazott feliratokon, árjegyzékekben, akár falragaszokon, akár pedig újság vagy előszóval

való hirdetésekben, sőt magán az árun sem alkalmaztassanak, mert habár a törvény a czég, nyomtatvány, hirdetmény mellett magát az árut kifejezetten nem említi is, a törvény czélzata kétségtelenül az, hogy valótlan adatokkal a közönség egyáltalán ne legyen megtéveszthető, már pedig az árun magán alkalmazott megtévesztő megjelölés hatása még fokozottabb mérvű, mintha az ilyen megjelölés például a czimkén vagy a göngyöleten foglaltatik.

A mi továbbá az idézett törvényszakasz «jelzők», «jelvények», «adatok» szavainak értelmezését illeti, e tekintetben következők tartandók szem előtt:

«*Jelzők*» alatt a fenforgó kérdés szempontjából oly szavak értendők, melyek alkalmasak arra, hogy az áruk származása tekintetében alapot nyujtsanak bizonyos, a valóságnak meg nem felelő feltevésre, hitre, véleményre. Ilyenek gyanánt pedig nem csak az oly szavak tekintendők, melyek egyenesen hangsúlyozzák az illető czégnek, vagy árunak belföldi minőségét, illetőleg származását, minők például «honi ipar», «magyar ipar», «honi gyártmány» stb., hanem az olyanok is, melyek a hazai földrajzból, történelemből, mondavilágból, politikai és népeletből ismeretes, onnan kölcsönzött fogalmakra utalnak, minők pl. Hungária, Pannónia, Széchenyi, honvéd, Emke, magyar korona, alföldi, matyó, palócz, kurucz stb. kifejezések.

«*Jelvények*» alatt az itt szóban forgó szempontokból a «jelzők» értelmezésével kapcsolatban említett szavaknak megfelelő, vagyis oly ábrázolatok értendők, melyeknek tárgya szintén a hazai földrajzból, történelemből, mondavilágból, politikai és népeletből, valamint művészi alkotásokból van kölcsönözve. Ilyen például a turulmadár, valamely ismert hazai középület, vagy szobor, valamely történelmi esemény (például a vérszerződés) ábrázolása, ilyen a nemzeti hármasszínnek feltűnő módon alkalmazása, a magyar koronának a magyar czimerrel együttesen vagy külön-külön való használata, mely utóbbiakra t. i. a koronára és czimerre nézve egyébként már az 1904. évi november hó 16-án

61.071. szám alatt a másodfoku iparhatóságokhoz intézett kereskedelemügyi ministeri rendelet megmondja, hogy a mennyiben azok ékitményszerű használata nincs is az 1883: XVIII. t.-cz. értelmében adható engedélyekhez kötve, miután az az illető czikk magyar származására utal s így a vásárló-közönség esetleg félrevezetésére alkalmas, ezen jelzésnek nem magyar származású árukon alkalmazása az 1884: XVII. t.-cz.-be foglalt ipartörvény 58. szakasza értelmében megengedve nincs.

Végül *«adatok»* alatt minden értendő, a mit a tisztességtelen versenynek válfaja a törvényben előre szabatosan meg nem állapítható eszköz gyanánt felhasználhat. Ilyen adat például az, ha az iparos nyomtatványain, az áru burkolatán vagy hirdetményeiben jelzi azt, hogy a kérdéses áru előállítására ipartelepe, vállalatja van a belföldön, de a mi ha igaz is, azt az árut, a melyre vonatkozik, esetleg a melyen ezt jelzi, külföldről hozza be.

Az ipartörvény 58. szakaszában foglalt tilalom megszegésére kiszabandó büntetést 20—200 forintig terjedhető pénzbüntetés alakjában tudvalevőleg az ipartörvény 157. szakasza írja elő. Az e részben ingadozó gyakorlatra való tekintettel figyelmeztetnem kell azonban e helyen az iparhatóságokat az ipartörvény 165. szakaszának harmadik bekezdésére is, mely szerint a szóban levő törvény alapján pénzbüntetéssel, vagy elzárással, vagy mindkettővel büntetett kihágásokra a kihágásokról szóló büntetőtörvény általános határozatai is alkalmazandók, továbbá a kihágási büntetőtörvény 12. szakaszára, mely szerint *«A büntettekről és vétségekről rendelkező büntetőtörvénykönyv általános határozatai, a mennyiben a jelen (t. i. a kihágásokról szóló büntetőtörvény) ellenkezőt nem állapít meg, a kihágások eseteiben is alkalmazandók»*, végül a fentiekkel kapcsolatban a büntettekről és vétségekről szóló 1878: V. t.-cz. 61. szakaszára, *«mely szerint azon tárgyak, melyek a büntett vagy vétség által hozattak létre, ugyyszintén azok, melyek a büntett vagy vétség elkövetésére szol-*

gáltak, a mennyiben a tettes vagy a részes tulajdonai, *elkobzandók*; ha pedig azoknak birtoklása, használása vagy terjesztése különben is tiltva van: akkor is *elkobzandók és megsemmisítendők*» (illetőleg a törvényben előirt célra értékesítendők), ha másnak tulajdonát képezik». Szükségesnek tartom pedig az idézett törvényi határozmányokat hangsúlyozni, azért, hogy az iparhatóságok tisztában legyenek azzal, hogy az 1884: XVII. t.-cz. 58. szakasza ellenére hamis jelzőkkel, jelvényekkel, adatokkal ellátott czégek nyomtatványok, hirdetmények, áruk szolgálnak a kihágás elkövetésére, még el is kobozhatók, sőt elkobzandók és pedig annál inkább, mert a nélkül a tisztességtelen verseny szóban levő módja ellen a védekezés alig vezethet sikerre.

Felhivom a II-od foku iparhatóságokat, hogy e rendeletemet az alája tartozó összes I-ső foku iparhatóságokkal közölje, az összes iparhatóságoktól pedig elvárom, hogy tekintettel az e rendelet kibocsátásának alapjául szolgáló fontos közgazdasági érdekekre, igyekezni fognak a közönséget és a tisztességtelen versenyek e módjától fenyegetett ipart és kereskedelmet saját hatáskörükben megvédeni.

A magyar közönségnek a magyar iparczikkék iránti hazafias lelkesedését az osztrák gyárosok és iparosok, különösen utóbbi időben akként használták ki, hogy külföldi áruknak — az elnevezés, áru, csomagolás, jelvények útján — azt a látszatát keltették, mintha azok magyar származásu áruk volnának.

Az 1884: XVII. t.-cz. az ipartörvény 58. §-a tiltja, hogy kereskedő vagy iparos czégén, nyomtatványain, hirdetéseiken hamisjelzőket, jelvényeket, adatokat használjon. Ezen szakasz alapján eddig is büntethetők voltak az osztrák eladók, kik hamisan jelezték áruikat magyar származásuaknak.

Mégis a kiadott rendelet nagyon üdvös, minthogy a tisztességtelen külföldi verseny ezen fájának különböző módozatait felöleli és biztos vezérfonalat nyújt a hatóságoknak. A rendelet a törvénynek célzatát helyesen követte, a mikor annak kiterjesztő magyarázatát adta azzal, hogy magán az árun is tiltja a hamis, vagy megtévesztő adatok használatát.

A rendkívül fontos s üdvös célzatot azonban az osztrákok mégis kijátszhatják, mihelyt a magyar származásra valló elnevezést, jelvényt (pl. Rákóczy-likőr elnevezést, a tulipán-jelvényt) védjegyként Ausztriában belajstromoztatják. A fennálló viszonyosságnál fogva az Ausztriában bejegyzett védjegy nálunk is érvényes.

Ezen viszonyossággal a honi ipar kárára Ausztriában visszaéltek. Ezen visszaélésekkel szemben kíván védelmet nyújtani az 1907. évi okt. 16-án a képviselőház eléterjesztett, Ausztriával kötött kereskedelmi szerződésről szóló törvényjavaslat XVII. cikke. Ugyanis e szerint mindkét szerződő államnak a védjegyügy kezelésére illetékes központi hatósága jogosítvaleszkijelenteni, hogy valamely, a másik állam központi hatósága által vele közölt árujegy az ő államában oltalomban nem részesülhet. Az oltalom megtagadásának jogával a beküldött árujegy beérkezésétől számított egy éven belül kell élni. Az oltalom csak oly okokból tagadható meg, a melyek a törvény értelmében hazai árujegygyel szemben is érvényesíthetők. Azonban a két állam mindegyike kizárhat a lajstromozásból oly árumegjelöléseket, a melyeknek összbnyomásuk szerint azért, mert a nemzeti színeket heraldikai sorrendjükben és irányukban használják, vagy ezen állam nemzeti jelképeit, szobrai és építészeti műveit, vagy ezen állam történeti, vagy az államélet, a művészet vagy a tudomány terén kitűnt híres személyiségeinek nevét vagy ábrázolását alkalmazzák, — a fogyasztóra akként kellene hatniok, hogy nyilvánvalóan az árunak ezen államból való származására utalnak, feltéve, hogy az ellenkező az áru egyébkénti megjelöléséből ki nem vehető.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Lap
1907. évi III. törvényczikk a hazai ipar fejlesztéséről:	
I. A hazai iparnak nyújtandó kedvezményekről...	3
II. A közszállításokról	20
III. Záró határozatok	23
A keresk. m. kir. minister 1907. évi 55.800. sz. rendele- tével kiadott utasítás a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-cz. I. fejezetének végrehajtása tárgyában:	
I. A kedvezményezhetőség előfeltételei	25
II. Az engedélyezhető kedvezményekről	31
III. A kedvezmények elnyerése, azok átruházása és meg- hosszabbítása	40
IV. A kedvezmények ellenében kiköthető feltételek és azok ellenőrzése	57
V. A kedvezmények megvonása	65
VI. Az államsegélyekről	66
VII. A kisajátítási jog engedélyezéséről	69
VIII. A törvényhatóságok és községek által nyújtható ked- vezményekről és segélyekről	71
IX. Átmeneti intézkedések	73
A m. kir. ministertanács felhatalmazása alapján a keres- kedelemügyi m. kir. minister 1907. évi 55.880. sz. rendeletével kiadott utasítás a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-cz. II. fejezetének végrehajtása tárgyában:	
I. A közszállítások köre	74
II. «A hazai ipar» fogalma	76
III. A hazai ipar érvényesülését biztosító rendelkezések	77
IV. Állami és közhatósági megrendelések számlái	86
V. A szállítók és vállalkozók ellenőrzése	87
VI. Nyilvántartások az ellenőrzés sikere érdekében	89
VII. A «közszállítási szabályzat» és a «közszállítási szabály- rendelet»	93
VIII. A szállítók és vállalkozók kizárása	94
IX. Záróhatározatok	97
Mellékletek	99
Közszállítási szabályzat (kiadta a keresk. m. kir. minister):	
I. Általános határozatok	112
II. A vállalatba adás módja	115

	Lap
III. Eljárás nyílt és korlátolt versenytárgyalások kiírásánál	120
IV. A beérkezett ajánlatok tárgyalása	137
V. Az odaitétel	140
VI. Szerződéskötés	151
VII. A szerződések teljesítése és ellenőrzése	167
VIII. Nyilvántartások	179
IX. Záróhatározatok	183
Mellékletek	184
1890: XIV. t.-cz. a hazai ipart támogató pénzügyintézetekről	186
Az ország czímerének használhatóságáról:	
Az 1883: XVIII. t.-cz.	189
Belügymin. rendelet az 1883: XVIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában	192
Belügymin. rendelet a magyar czímerek használatának szabályozása tárgyában	199
Egyéb idevonatkozó rendeletek	200
A honi származás megvédéséről:	
Keresk. min. rendelet	202

BENKŐ GYULA

GRILL-féle cs. és kir. udvari könyvkereskedésében megjelentek
s ott, valamint minden hazai könyvkereskedésben kaphatók:

MAGYAR MUNKÁSEGÉSZSÉGÜGY

IRTA

Dr PACH HENRIK

ELŐSZÓVAL ELLÁTTÁK

KOITS GÉZA és J. PÉTERFFY ZOLTÁN

(238 l.) 1907. K 5.—

Ez a munka mindazokat a törvényeket és kormányrendeleteket tartalmazza, a melyek az ipari munkások egészségügyére vonatkozólag kiadattak. Az egész idevágó anyag rendszeres, összeállításban könnyen áttekinthető s legott utbaigazit. Nagyobb iparvállalatoknak nélkülözhetlen ez a munka, mert teljesen tájékoz az ipartelepek egészségügyi berendezése iránt és esetről esetre felvilágosítást nyújt minden teendőt illetőleg.

A BÉLYEG- ÉS ILLETÉKTÖRVÉNYEK ÉS SZABÁLYOK KÉZIKÖNYVE

Kiadta: nagymartoni LÁSZLÓ PÁL

kir. tanácsos, pénzügyigazgató, a központi díj- és illeték-
kiszabási hivatal főnöke.

1907. (770 oldal) K 8.—

A helyeg- és illetéki törvények legteljesebb gyűjteménye.

Pallas részvénytársaság nyomdája Budapesten.

